

Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Διακυβέρνηση

Ειδίκευση: Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Πολιτική

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Τα προσωπικά δεδομένα στην ευρωπαϊκή
αστυνομική και δικαστική συνεργασία**

Χρήστος Γιαννέας

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή

Νικόλαος Λίβος (Επιβλέπων), Επίκουρος Καθηγητής Νομικής, ΕΚΠΑ

Βασίλειος Χατζόπουλος, Καθηγητής, Τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Copyright © Χρήστος Γιαννέας, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περίληψη

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας (2007), η ύπαρξη ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ), ως αναγκαίο αντιστάθμισμα στην ελεύθερη κυκλοφορία όλων των Ευρωπαίων πολιτών, αποτελεί πρωταρχικό στόχο. Για να επιτευχθεί ένας τέτοιος Χώρος, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ύπαρξη υψηλού επιπέδου ασφαλείας με την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, μέσω της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, βάσει των αρχών της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αμοιβαίας αναγνώρισης που διέπουν τον ΧΕΑΔ στο σύνολό του, χωρίς ωστόσο να θίγονται υπέρμετρα τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ένα από τα δικαιώματα αυτά είναι τα προσωπικά δεδομένα που προστατεύονται με το άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτά, αποτελεί στόχο της Ένωσης η επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας, εντός ενός Χώρου που θα πρέπει να υφίστανται ταυτόχρονα ελευθερία και ασφάλεια. Θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια να καταπολεμάται το έγκλημα, ιδίως το οργανωμένο και διασυνοριακό και ταυτόχρονα, να μην θίγονται υπέρμετρα τα θεμελιώδη δικαιώματα, μεταξύ των οποίων η προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας εξετάζεται το νομικό πλαίσιο ελεύθερης κυκλοφορίας και προστασίας δεδομένων κατά την ευρωενωσιακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία, ιδίως δε της Οδηγίας 2016/680. Η εν λόγω Οδηγία περιλαμβάνει τις ρυθμίσεις για την επεξεργασία δεδομένων για τους σκοπούς της διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, και την προστασία των υποκειμένων των δεδομένων, από αρμόδιες αρχές εντός του ΧΕΑΔ. Αφού εξετασθεί το γενικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακολουθεί η εξέταση του νομικού πλαισίου επεξεργασίας και προστασίας δεδομένων από ενωσιακούς θεσμούς αστυνομικής και δικαστικής δράσης και συνεργασίας. Ακολουθεί η περιγραφή του νομικού πλαισίου ανταλλαγής πληροφοριών και συγκεκριμένα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, και την προστασία των υποκειμένων των δεδομένων. Εν προκειμένω θα ασχοληθούμε με το νομικό πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών και ιδίως προσωπικών δεδομένων, στα πλαίσια της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας στην Ένωση, όπως αποτυπώνεται στην λεγόμενη «Σουηδική Πρωτοβουλία», ήτοι την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ αλλά και στην Απόφαση Prüm, ήτοι την Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ.

Στόχος της ανάπτυξης του νομικού πλαισίου είναι η ανάδειξη συγκεκριμένων ζητημάτων, σε σχέση με τη γενικότερη απαίτηση για εξισορρόπηση της ανάγκης προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και εν προκειμένω των προσωπικών δεδομένων του φυσικού προσώπου και αφ' ετέρου της ανάγκης για αποτελεσματική αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, ούτως ώστε να εξεταστεί το σχετικό νομικό πλαίσιο ως προς την επάρκεια και τη σαφήνεια του, καθώς και την πραγματική παρεχόμενη προς τον πολίτη προστασία, σε μία χρονική περίοδο που οι προκλήσεις είναι περισσότερες από ποτέ.

Λέξεις κλειδιά

Προσωπικά δεδομένα

Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ)

Αστυνομική και δικαστική συνεργασία

Συνηδική Πρωτοβουλία

Απόφαση Prüm

Abstract

In the European Union after the Lisbon Treaty (2007), the existence of an Area of Freedom, Security and Justice (AFSJ), is considered as a primary objective, as a necessary counterbalance to the free movement of all European citizens. In order to achieve an AFSJ, a high level of security must be ensured by combating crime through police and judicial cooperation in criminal matters, based on the principles of mutual trust and mutual recognition that features the AFSJ, without excessively affecting fundamental rights. Among those rights is the protection of personal data, according to Article 8 of the European Union Charter of Fundamental Rights. In this context, it is an objective of the Union to find the right balance within an area where freedom and security must coexist. Efforts should be made to combat crime, in particular organised and cross-border crime, while at the same time not excessively affect fundamental rights, including the protection of personal data.

This paper examines the legal framework of free data transfer and data protection in the context of EU police and judicial cooperation, in particular Directive 2016/680. This Directive includes the rules on the processing of data for the purposes of the investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the protection of data subjects, by competent authorities within the European Union Area of Freedom, Security and Justice. After examining the general legal framework for the protection of personal data in the European Union, we will examine the legal framework for data processing and protection by institutions of police and judicial action and cooperation of the Union. Then, we will examine the legal framework for the exchange of information and specifically personal data for the purposes of investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the protection of data subjects. In this context, we will deal with the legal framework for the exchange of information, and in particular personal data, in the context of police and judicial cooperation in the Union, as reflected in the so-called 'Swedish Initiative', i.e. Framework Decision 2006/960/JHA and the Prüm Decision, i.e. Decision 2008/615/JHA.

The aim of developing the legal framework is to highlight specific issues in relation to the general requirement to balance the need to protect fundamental rights, and in this case the personal data of the individual, with the need for effective police and judicial cooperation between Member States through the exchange of information, in order to examine the relevant legal framework in terms of its adequacy and clarity, as well as the actual protection afforded to the citizen, at a time when the challenges for the protection of the individual's personal data, are greater than ever.

Key Words

Personal Data

Area of Freedom, Security and Justice (AFSJ)

Police and Judicial Cooperation

Swedish Initiative

Prüm Decision

Συντομογραφίες

ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΓΚΠΔ	Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΚ	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΠΔ	Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Συνθήκη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΚΑΧ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
ΕΚΑΕ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
ΣΕΕ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΥΠΔ	Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων
ΧΕΑΔ	Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης
CIS	Customs Information System
DPO	Data Protection Officer
ECRIS	European Criminal Records Information System
EES	Entry-Exit System
EIS	Europol Information System
EPPO	European Public Prosecutor's Office
ETIAS	European Travel Information and Authorization System
EUCPN	European Union Crime Prevention Network
EURODAC	European Dactyloscopy
EUROSUR	European Border Surveillance System
GDPR	General Data Protection Regulation
OLAF	Office européen de lutte antifraude
SIS	Schengen Information System
VIS	Visa Information System

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract.....	4
Συντομογραφίες.....	6
Περιεχόμενα.....	7
Εισαγωγή	8
Το νομικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση	16
Το πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	16
Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων	19
Η αστυνομική Οδηγία	21
Ενωσιακοί θεσμοί αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και προστασία προσωπικών δεδομένων	35
Ο Κανονισμός 2018/1725	37
Eurojust	39
Europol	42
OLAF	45
Ευρωπαϊκή Εισαγγελία	47
Νομικό πλαίσιο ανταλλαγής: Σουηδική Πρωτοβουλία και Prüm.....	50
Η Σουηδική πρωτοβουλία	53
Η Απόφαση Prüm.....	64
Συμπεράσματα - Προτάσεις	82
Βιβλιογραφία	87

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία ιδιαίτερη *sui generis* έννομη τάξη η οποία διαφοροποιείται τόσο από τις εθνικές έννομες τάξεις, όσο και από το κλασσικό διεθνές δίκαιο.¹ Μέχρι να λάβει τη σημερινή της μορφή, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (2007), σταδιακά, διάφορα βήματα άλλαζαν τον αρχικά οικονομικό-εμπορικό χαρακτήρα της. Βαθμιαία, συνειδητοποιήθηκε ότι ο χώρος της εσωτερικής αγοράς προϋποθέτει για την ομαλή λειτουργία του έναν χώρο ελευθερίας, όπου η ελεύθερη κυκλοφορία όλων των Ευρωπαίων πολιτών θα γίνεται απρόσκοπτα.²

Παράλληλα, μεταξύ άλλων, κατά τα πρώιμα στάδια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης τα ζητήματα της δημόσιας τάξης και ασφάλειας δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παραχώρησης αρμοδιοτήτων στα κοινοτικά όργανα. Στους τομείς αυτούς, καμία κοινοτική παρέμβαση δεν ήταν νοητή, αφού η δημόσια τάξη και ασφάλεια, ως τομείς ιδιαίτερου εθνικού ενδιαφέροντος είχαν επιφυλαχθεί στις αρμοδιότητες των κρατών μελών.³ Ωστόσο, ο προαναφερθείς ιδιαίτερος χαρακτήρας της, προσέδωσε στην Ένωση την αναγκαία ευελιξία, ώστε να μπορούν διαφοροποιούνται οι αρμοδιότητές της από τις αρχικές και να «αγγίζουν» νέες θεματικές, ακόμα και από αυτές που ανήκουν στον σκληρό, στον απαραβίαστο πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας των κρατών μελών,⁴ με σεβασμό των αρχών επικουρικότητας και αναλογικότητας.⁵

Σημαντικό σταθμό στην πορεία αυτή, αποτέλεσε η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υπεγράφη στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας το 1992. Με τη Συνθήκη, εισήχθη το «πυλωνικό σύστημα», αφού δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία εδραζόταν σε τρεις πυλώνες. Ο τρίτος πυλώνας αποτελούσε έναν τομέα διακυβερνητικής συνεργασίας, σε εσωτερικά ζητήματα, κυρίως αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας,⁶ με γενικότερη στόχευση την ελεύθερη κυκλοφορία των

¹ Αποφάσεις ΔΕΚ 26/62, Van Gen den Loos και ΔΕΚ 6/64, Costa κατά E.N.E.L..

² Παπαγιάννη Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;» σε Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο., Χάνο Α., «Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 45

³ Καλαβρό Γ.-Ε. -Γεωργόπουλο Θ., «Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», τ. 2^{ος}, 4^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020, σελ. 59

⁴ Μυλωνόπουλο Χ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», 2^η Έκδοση, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2020, σελ. 59

⁵ Άρθρο 5 παρ. 3 και 4 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

⁶ Παπαγιάννη Δ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016, σελ. 59-60

προσώπων.⁷ Έτσι, στις θεματικές της Ένωσης προστέθηκε η αστυνομική και δικαστική συνεργασία, έστω και με τη μορφή διακυβερνητικής συνεργασίας, ως αναγκαίο αντιστάθμισμα στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, για την διατήρηση της ασφάλειας.

Λίγα χρόνια αργότερα, με την Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) τροποποιήθηκε ουσιαστικά ο τρίτος πυλώνας της Ένωσης, ο οποίος πλέον ρύθμιζε την Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις. Πρόκειται για την πρώτη και βαρυσήμαντη αναγνώριση της Ένωσης ως Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ).⁸ Παράλληλα, ενισχύθηκε η αστυνομική και δικαστική συνεργασία και ενσωματώθηκε η Σύμβαση Σένγκεν (Schengen) στις κοινοτικές διαδικασίες⁹, αποκαθιστώντας την ενότητα του Χώρου και εξαλείφοντας προβλήματα «διαπυλωνικότητας» και έλλειψης δημοκρατίας.¹⁰ Οι Συμφωνίες Σένγκεν, είχαν προηγηθεί, εκτός κοινοτικού πλαισίου, ως κρίσιμο «πείραμα» για τη δημιουργία του Χώρου.¹¹

Η έννοια του συγκεκριμένου Χώρου, δεν είναι αυστηρά προσδιορίσιμη σε καμία από τις εκφάνσεις της, αφού οι ιδέες που τον απαρτίζουν δε μπορούν να προσδιοριστούν επακριβώς με νομικά κριτήρια, καταλείποντας με τον τρόπο αυτό ευρέα περιθώρια για περαιτέρω διάπλάσή του, διάπλαση που διευκολύνεται πλέον, μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, αφού η ρύθμιση του συγκεκριμένου τομέα εντάσσεται στον κανόνα της «συνήθους νομοθετικής διαδικασίας».¹² Θα μπορούσε γενικά να οριστεί ως «χώρος ελευθερίας», λόγω της ελεύθερης και απρόσκοπτης κυκλοφορίας των ευρωπαίων πολιτών εντός αυτού, «χώρος ασφάλειας», μιας και ο Ευρωπαίος πολίτης θα πρέπει να απολαμβάνει την ελευθερία του χωρίς κινδύνους από την εγκληματικότητα και ιδίως το διασυνοριακό έγκλημα και «χώρος δικαιοσύνης», όπου θα υφίσταται ασφάλεια δικαίου, με ελεύθερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη και αποτελεσματική εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.¹³

⁷ Παπαγιάννη Δ., «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας», Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 2010, τ. 30, τεύχος 3, σελ. 345

⁸ Αρβανίτη Δ., «Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας», Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2021, σελ. 80

⁹ Παπαγιάννη Δ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», ό.π., σελ. 61

¹⁰ Καλαβρό Γ.-Ε. -Γεωργόπουλο Θ., ό.π., σελ. 60-61

¹¹ Παπαγιάννη Δ. «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας», ό.π., σελ. 345

¹² Παπαγιάννη Δ. «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας», ό.π., σελ. 345-346

¹³ Παπαγιάννη Δ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», ό.π., σελ. 552

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, με την οποία επήλθε η κατάργηση του πυλωνικού συστήματος, η δημιουργία ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, χωρίς εσωτερικά σύνορα, με μεταβίβαση του ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, αποτελεί πρωταρχικό στόχο.¹⁴ Το σύστημα των πυλώνων δυσχέραινε σε σημαντικό βαθμό την λήψη αποφάσεων στους τομείς της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις.¹⁵

Έτσι, με τη ρητή διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 67 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), συγκροτείται ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, με σεβασμό όμως παράλληλα των θεμελιωδών δικαιωμάτων.¹⁶ Μάλιστα, η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) τοποθετεί το Χώρο αυτό στην κορυφή του καταλόγου των στόχων της Ένωσης.¹⁷ Με την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος, ως αντίβαρο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εντός της Ένωσης, η οποία ευνοεί την εγκληματικότητα, η Ένωση φιλοδοξεί να συμβάλλει στη διασφάλιση του Χώρου αυτού.¹⁸

Ήδη λοιπόν, με την ανάγνωση της παρ. 1 του άρθρου 67 ΣΛΕΕ βρισκόμαστε ενώπιον δύο στοιχείων των οποίων η σχέση θα μας απασχολήσει στα πλαίσια της παρούσας εργασίας. Πρόκειται για την σχέση μεταξύ, αφ' ενός της ανάγκης για ύπαρξη ασφάλειας στην Ένωση κι αφ' ετέρου της απαίτησης για σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, κάτι που εξαγγέλλεται στο δεύτερο μόλις άρθρο της ΣΕΕ, στην περιγραφή των βάσεων της Ένωσης.¹⁹

Για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, βασική είναι η σημασία της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών. Πρόκειται για μία συνταγματικού επιπέδου αρχή που διέπει τον ΧΕΑΔ στο σύνολό

¹⁴ Παπαγιάννη Δ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», ό.π., σελ. 552-553

¹⁵ Παπαγιάννη Δ. «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας», ό.π., σελ. 345

¹⁶ Παπαγιάννη Δ., «Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 251

¹⁷ Χριστιανό Β. – Παπαδοπούλου Ρ.-Ε. – Περάκη Μ., «Εισαγωγή στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020, σελ. 163

¹⁸ Καϊάφα -Γκμπάντι Μ. σε Καϊάφα -Γκμπάντι Μ. – Παπακυριάκου Θ., «Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου», Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2019, σελ. 5

¹⁹ Άρθρο 2 ΣΕΕ.

του,²⁰ σύμφωνα με την οποία, κάθε κράτος μέλος αποδέχεται από κοινού με τα λοιπά κράτη μέλη, και αναγνωρίζει ότι τα εν λόγω κράτη αποδέχονται από κοινού με αυτό, μια σειρά κοινών αξιών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση (άρθρο 2 ΣΕΕ). Ειδικότερα, η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, ιδίως όσον αφορά τον ΧΕΑΔ, επιβάλλει σε καθένα από τα κράτη μέλη να δέχεται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, ότι σέβονται τα αναγνωριζόμενα από το δίκαιο αυτό θεμελιώδη δικαιώματα.²¹

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης,²² οδηγεί στη συγκρότηση ενός ενιαίου χώρου δικαστικής συνεργασίας χωρίς εσωτερικά σύνορα, εντός του οποίου οι δικαστικές αποφάσεις, που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος, κυκλοφορούν –κατ’ αντιστοιχία προς τα εμπορεύματα– ελεύθερα και εκτελούνται με ελάχιστες διατυπώσεις και κατά τρόπο σχεδόν αυτοματοποιημένο από τα υπόλοιπα κράτη μέλη.²³ Η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης θεωρήθηκε σημαντικό μέσο επίτευξης προόδου στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας.²⁴

Ωστόσο, όπως έχει κριθεί επανειλημμένα από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η αμοιβαία αναγνώριση δεν είναι δυνατόν να λειτουργούν ακώλυτα, ιδίως όταν κρίνεται ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και η τυχόν παραβίασή τους.²⁵ Το ΔΕΕ δέχεται τουλάχιστον ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, δεν θεμελιώνεται σε μία τυφλή και άνευ όρων εμπιστοσύνη όπως θεωρούταν αρχικά, αλλά τουλάχιστον υφίσταται η δυνατότητα ενός ελέγχου και διαπίστωσης ότι στην εκάστοτε συγκεκριμένη περίπτωση οι συστημικές ελλείψεις ενός κράτους μέλους στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν ισχύουν.²⁶ Με τις αποφάσεις του το ΔΕΕ, δικαιολογεί την

²⁰ Lenaerts K., «La vie après l’avis: Exploring the principle of mutual (yet not blind) trust» στο Common Law Market Review, σελ. 806 και 838-840, διαθέσιμο στο researchgate.net (ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης 28/12/2021).

²¹ Γνωμ. ΔΕΕ 2/13 (ολομ.), παρ. 168 και 191

²² Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις με θέμα «Πρώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης μέσω της ενίσχυσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης», 2018/C 449/02

²³ Τζαννετή Α., «Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου στην ενωσιακή ποινική συνεργασία», Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2020, σελ. 29-30

²⁴ Αρβανίτη Δ., ό.π., σελ. 84

²⁵ Αντί πολλών, βλ. Απόφαση ΔΕΕ της 5ης Απριλίου 2016, συνεκδικασθείσες υποθέσεις Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU)

²⁶ Τζαννετή Α., ό.π., σελ. 263

τοποθέτηση της φράσης «πλην εξαιρετικών περιστάσεων», στον ορισμό της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στον ΧΕΑΔ, της προηγούμενης παραγράφου.

Όπως διαπιστώνεται από τα προεκτεθέντα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν χώρο στον οποίο θα πρέπει να υφίσταται ασφάλεια, να καταπολεμάται το έγκλημα, ιδίως το διασυνοριακό, χωρίς ωστόσο να θίγονται υπέρμετρα τα θεμελιώδη δικαιώματα. Βασικό ζητούμενο στα πλαίσια της Ένωσης, η επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας. Μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων που δεν πρέπει να θίγονται υπέρμετρα στην προσπάθεια καταπολέμησης του εγκλήματος, είναι το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον οποίο αναγνωρίζεται για πρώτη φορά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας κατά τρόπο ρητό νομικό κύρος και μάλιστα νομικό κύρος ίδιο με τις Συνθήκες.²⁷ Τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Χάρτη, το οποίο στηρίζεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και στη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ καθώς και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108)²⁸, η οποία έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη.²⁹

Ως δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων ορίζεται κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο. Το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου.³⁰ Η ταυτότητα δηλαδή του φυσικού προσώπου είναι είτε προδήλως σαφής, είτε τουλάχιστον μπορεί να διαπιστωθεί από τη λήψη

²⁷ Κρητικό Μ., «Άρθρο 6 ΣΕΕ» σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ. 34-35

²⁸ Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Στρασβούργο 28-1-1981.

²⁹ Αυγερινό Γ.Β., «Άρθρο 39 ΣΕΕ», σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.130-131

³⁰ Άρθρο 4 παρ. 1 του Κανονισμού 2016/679.

συμπληρωματικών πληροφοριών.³¹ Γενικά, στο δίκαιο των κρατών μελών της Ένωσης, προσωπικό δεδομένο αποτελεί κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε και περιγράφει ένα άτομο, όπως, στοιχεία αναγνώρισης (ονοματεπώνυμο, ηλικία, κατοικία, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ. φυσικά χαρακτηριστικά, εκπαίδευση, εργασία (προϋπηρεσία, εργασιακή συμπεριφορά κ.λπ.), οικονομική κατάσταση (έσοδα, περιουσιακά στοιχεία, οικονομική συμπεριφορά), ενδιαφέροντα, δραστηριότητες, συνήθειες. Το άτομο (φυσικό πρόσωπο), στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ονομάζεται υποκείμενο των δεδομένων.³²

Πρόκειται ωστόσο για ένα δικαίωμα που δεν είναι απόλυτο, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε σχέση με τον ρόλο που επιτελεί στην κοινωνία. Επομένως, μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στην άσκηση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, αρκεί οι περιορισμοί αυτοί να εξυπηρετούν σκοπούς γενικού συμφέροντος και να μην αποτελούν, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο με τους εν λόγω περιορισμούς σκοπό, υπέρμετρη και απαράδεκτη παρέμβαση που θίγει την ίδια την υπόσταση του προστατευόμενου δικαιώματος.³³ Πρέπει με άλλα λόγια να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.³⁴

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, λοιπόν, πρέπει να διασφαλίσει ότι το θεμελιώδες δικαίωμα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεπή. Κατά το ενωσιακό δίκαιο, καθένας έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία μπορούν να συλλέγονται σύννομα μόνο υπό αυστηρές προϋποθέσεις και για νόμιμους σκοπούς.³⁵

Από τα ανωτέρω προκύπτει μία ιδιόμορφη ισορροπία εντός της Ένωσης. Ειδικότερα, εντός της Ένωσης, στον ΧΕΑΔ θα πρέπει να υφίστανται ταυτόχρονα ελευθερία και ασφάλεια. Θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια να καταπολεμάται το

³¹ Τζώρτζη Β., «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2018, σελ. 21

³² Φαραντούρη Ν.Ε., «Άρθρο 16 ΣΕΕ» σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ. 217

³³ Απόφαση ΔΕΕ της 9^{ης} Νοεμβρίου 2010, συνεκδικασθείσες υποθέσεις Volker und Markus Schecke GbR και Hartmut Eifert (C-92/09 και C-93/09) κατά Land Hessen, σκ. 48, Απόφαση ΔΕΕ της 12^{ης} Ιουνίου 2003, Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge κατά Republik Österreich (C-112/00), σκ. 80 και Απόφαση ΔΕΕ της 8ης Απριλίου 1992, Επιτροπή κατά Γερμανίας, (C-62/90), σκ. 23

³⁴ Σκ. 4 του Προοιμίου του Κανονισμού 2016/679.

³⁵ Τζώρτζη Β., ό.π., σελ. 22

έγκλημα, ιδίως το οργανωμένο και διασυνοριακό και ταυτόχρονα, να μην θίγονται υπέρμετρα τα θεμελιώδη δικαιώματα, μεταξύ των οποίων η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η προσπάθεια για καταπολέμηση του εγκλήματος βασίζεται στην αστυνομική και δικαστική συνεργασία, ενώ στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών θα πρέπει να υφίσταται αμοιβαία εμπιστοσύνη ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και ότι σέβονται τα αναγνωριζόμενα από το δίκαιο αυτό θεμελιώδη δικαιώματα. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που σχετίζονται με τη λειτουργία και της αρμοδιότητές της, ιδίως όσον αφορά τον ΧΕΑΔ.

Στα πλαίσια αυτά, σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι η ανάδειξη συγκεκριμένων ζητημάτων, ειδικότερων σε σχέση με τη γενικότερη ανάγκη για εξισορρόπηση της ασφάλειας με την ελευθερία αφού κείνται στα όρια μεταξύ της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και της προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα ζητήματα που θα εξεταστούν, σχετίζονται με το σημείο συνάντησης δύο απαιτούμενων της Ένωσης, ήτοι, αφ' ενός μεν της ανάγκης προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και εν προκειμένω των προσωπικών δεδομένων του φυσικού προσώπου και αφ' ετέρου της ανάγκης για αποτελεσματική αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών.

Στο πρώτο μέρος του κυρίως θέματος της παρούσας εργασίας περιγράφεται το νομικό πλαίσιο ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και προστασίας αυτών. Έτσι, σε πρώτο επίπεδο περιγράφονται εν συντομία οι προβλέψεις του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, ήτοι των Συνθηκών και του Χάρτη. Σε δεύτερο επίπεδο περιγράφεται το νομικό πλαίσιο που προκύπτει από δευτερογενείς πράξεις της Ένωσης, κατ' εξουσιοδότηση του πρωτογενούς δικαίου. Αρχικά περιγράφεται ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ – General Data Protection Regulation – GDPR), στο βαθμό που απαιτείται για τη διατήρηση της αναγκαίας συνοχής του νομικού πλαισίου ελεύθερης κυκλοφορίας και προστασίας δεδομένων. Το βασικό ωστόσο νομοθέτημα που σχετίζεται με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η Οδηγία 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και

για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Απόφασης-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Η εν λόγω Οδηγία περιλαμβάνει τις ρυθμίσεις για την επεξεργασία δεδομένων και την προστασία των υποκειμένων τους για τους προρρηθέντες σκοπούς, από αρμόδιες αρχές εντός του ΧΕΑΔ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφού εξετασθεί το γενικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακολουθεί η περιγραφή οργανισμών και θεσμών που το πεδίο των αρμοδιοτήτων τους εμπερικλείει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους ίδιους σκοπούς και λειτουργούν στα πλαίσια αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και εξετάζεται η υπαγωγή ή μη της εν λόγω επεξεργασίας στις ρυθμίσεις της Οδηγίας.

Στην συνέχεια, ακολουθεί εξέταση ζητημάτων που σχετίζονται με την ανταλλαγή πληροφοριών για τους σκοπούς της διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, και την προστασία των υποκειμένων των δεδομένων. Εν προκειμένω θα ασχοληθούμε με το νομικό πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών και ιδίως προσωπικών δεδομένων, στα πλαίσια της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας στην Ένωση, όπως αποτυπώνεται στην λεγόμενη «Σουηδική Πρωτοβουλία», ήτοι την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στην Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος.

Κλείνοντας την παρούσα εργασία, στόχος είναι, οδηγούμενοι σε συγκεκριμένα συμπεράσματα, να προβληματιστούμε ως προς την τελικώς προς τον ευρωπαϊό πολίτη παρεχόμενη προστασία μέσω του σχετικού νομικού πλαισίου επεξεργασίας και προστασίας δεδομένων αλλά και να προτείνουμε αλλαγές και λύσεις στα πλαίσια της ανάγκης για εξισορρόπηση της ασφάλειας και της ελευθερίας, στην ευρωπαϊκή αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

Το νομικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων
προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση

Το πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας τέθηκε σε ισχύ ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που αναγνωρίζει σειρά κρίσιμων εγγυήσεων για τη δίκαιη εφαρμογή των κανόνων και γενικότερης φύσεως δικαιώματα που έχουν σημασία για την ερμηνεία ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων. Μεταξύ αυτών, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.³⁶

Η προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα,³⁷ που προβλέπεται ήδη στο πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά, προβλέπεται ευθέως στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΣΕΕ, αναγνωρίζεται από την Ένωση με κύρος ίδιο με αυτό των Συνθηκών, ήτοι σε επίπεδο τυπικής ισχύος πρωτογενούς δικαίου.

Έτσι, η ερμηνεία διατάξεων που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και γενικότερα την αστυνομική και δικαστική συνεργασία στην Ένωση, θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις του άρθρου 8 του Χάρτη. Οι κανόνες που αφορούν τα προσωπικά δεδομένα, όπως και όλο το πρωτογενές και παράγωγο ευρωπαϊκό δίκαιο, ερμηνεύονται και εφαρμόζονται υπό το φως των υπέρτερων γενικών αρχών περί θεμελιωδών δικαιωμάτων, που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου και τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και έχουν αναγνωρισθεί ως κανόνες δικαίου της Ένωσης δυνάμει της νομολογίας του ΔΕΚ και του ΔΕΕ, και πλέον βάσει του άρθρου 6 ΣΕΕ. Η δε νομιμότητα των πράξεων του παραγώγου ενωσιακού δικαίου κρίνεται βάσει των προαναφερόμενων υπέρτερων κανόνων και οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε ακύρωση εκ μέρους του ΔΕΕ εάν τους παραβιάζουν.³⁸

³⁶ Μυλωνόπουλο Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», 3η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2021, σελ. 512-513

³⁷ Σκ. 1 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

³⁸ Μουκίου Χρ., «Προστασία προσωπικών δεδομένων και ηλεκτρονικές επικοινωνίες» σε Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο., Χάνο Α., «Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 71

Το άρθρο 8 του Χάρτη, στηρίζεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και στη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ καθώς και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108).³⁹

Το άρθρο 8 παρ. 1 του Χάρτη ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, διάταξη που επαναλαμβάνει τη ρύθμιση του άρθρου 16 παρ. 1 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 του Χάρτη «Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους». Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 3. «Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.».

Ωστόσο, η διασυνοριακή ροή πληροφοριών, στις οποίες περιλαμβάνεται αυξημένος όγκος προσωπικών δεδομένων, αποτελεί αναγκαίο παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και συνεργασίας στην ψηφιακή εποχή.⁴⁰ Η οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση, η οποία προέκυψε από τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, έχει ως αποτέλεσμα σημαντική αύξηση των διασυνοριακών ροών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αφού, αφ' ενός μεν έχει αυξηθεί ραγδαία η συλλογή και ανταλλαγή δεδομένων, αφ' ετέρου δε καθίσταται αναγκαία η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁴¹

Ένεκα των προαναφερθέντων, αλλά και του χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης η κυκλοφορία-διακίνηση των προσωπικών δεδομένων εντός της Ένωσης θα πρέπει να είναι ελεύθερη,⁴² εφαρμοζόμενων φυσικά συγκεκριμένων κανόνων και περιορισμών, προκειμένου να προκύπτει η κατάλληλη ισορροπία με το δικαίωμα προστασίας δεδομένων. Στην παραδοχή αυτή συντελεί ο σχετικός χαρακτήρας του δικαιώματος

³⁹ Αυγερινό Γ.Β., «Άρθρο 39 ΣΕΕ», σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.130-131

⁴⁰ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., «Προσωπικά Δεδομένα», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016, σελ. 119

⁴¹ Σκ. 5,6,7 του Προοιμίου του Κανονισμού 2016/679.

⁴² Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., «Προσωπικά Δεδομένα», ό.π., σελ. 119

στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁴³ Συγκεκριμένα, το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων είναι καταρχήν ένα σχετικό δικαίωμα, ένα δικαίωμα δηλαδή υποκείμενο σε σταθμίσεις και εξισορροπήσεις με αντικρουόμενα αγαθά.⁴⁴

Έτσι, με την παρ. 2 του άρθρου 16 της ΣΛΕΕ, ανατίθεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να θεσπίσουν τους κανόνες για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τους κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁴⁵

Η συμπερίληψη του άρθρου 16 στη νέα ΣΛΕΕ ενισχύει την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον ΧΕΑΔ. Αν και η εισαγωγή της διάταξης αυτής αποτελεί αποφασιστικής σημασίας βήμα προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης των βασικών αρχών προστασίας των δεδομένων στον ΧΕΑΔ, οι εγγυήσεις του πρέπει να εξειδικευθούν για να βοηθήσουν στην πραγμάτωση των δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων στις πολιτικές του. Η ερμηνεία αυτών των γενικών αρχών, όσον αφορά τις αρχές προστασίας δεδομένων στην σχετική με την ασφάλεια επεξεργασία των δεδομένων, θα μπορούσε να προσφέρει σημαντική καθοδήγηση.⁴⁶

⁴³ Απόφαση ΔΕΕ της 9^{ης} Νοεμβρίου 2010, συνεκδικασθείσες υποθέσεις Volker und Markus Schecke GbR και Hartmut Eifert (C-92/09 και C-93/09) κατά Land Hessen, σκ. 48, Απόφαση ΔΕΕ της 12^{ης} Ιουνίου 2003, Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge κατά Republik Österreich (C-112/00), σκ. 80 και Απόφαση ΔΕΕ της 8ης Απριλίου 1992, Επιτροπή κατά Γερμανίας, (C-62/90), σκ. 23 και σκ. 4 του Προοιμίου του Κανονισμού 2016/679.

⁴⁴ Χρήστου Β., «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 247

⁴⁵ Σκ. 8 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

⁴⁶ Τζώρτζη Β., ό.π., σελ. 59-60

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

Καθημερινά, τεράστιοι όγκοι προσωπικών δεδομένων διαβιβάζονται παγκοσμίως με ηλεκτρονικό τρόπο, τόσο μεταξύ ιδιωτών και μεταξύ ιδιωτών και κρατικών φορέων, όσο και μεταξύ κρατών. Η διακίνηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με αποστολείς και αποδέκτες ιδιώτες είναι δυσθεώρητου μεγέθους, αλλά λόγω του ανεπίσημου χαρακτήρα της δε μπορούν να υπάρξουν αξιόπιστα στοιχεία για την έκτασή της.⁴⁷

Βασικός ισχύον Κανονισμός για την ελεύθερη κυκλοφορία και την προστασία προσωπικών δεδομένων εντός της Ένωσης είναι ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)», ο οποίος εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε αντλώντας νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα από την διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 16.⁴⁸

Εν προκειμένω, καίτοι ο Κανονισμός έχει ως αναφερόμενο σκοπό να συμβάλλει στην επίτευξη ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης και μιας οικονομικής ένωσης και στην ευημερία των φυσικών προσώπων,⁴⁹ ρητά δεν εφαρμόζεται σε ότι αφορά στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, ούτε για την προστασία και πρόληψη έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.⁵⁰ Ειδικότερα, εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της ποινικής και αντεγκληματικής προλήψεως και καταστολής, την οποία διέπει η λεγόμενη (δίδυμη του Γενικού Κανονισμού) «αστυνομική Οδηγία» 2016/680.⁵¹

Ωστόσο, με τον Κανονισμό καθορίζονται γενικές αρχές και κανόνες που ισχύουν για κάθε οργανισμό εντός της Ένωσης, όπως οι αρχές που διέπουν την

⁴⁷ Μεταξάκη Εμμ., «Η ποινική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2015, σελ. 12

⁴⁸ Σκ. 9 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

⁴⁹ Σκ. 2 του Προοιμίου του Κανονισμού 2016/679.

⁵⁰ Άρθρο 2 παρ. 2 περ. (δ) και σκ. 19 του Προοιμίου του Κανονισμού 2016/679

⁵¹ Χριστοδούλου Κ., «Δίκαιο προσωπικών δεδομένων», 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020, σελ. 6

επεξεργασία δεδομένων, η υποχρέωση του Υπευθύνου Επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία να ορίσουν Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (ΥΠΔ - Data Protection Officer - DPO), η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίσουν τη λειτουργία ανεξάρτητης εποπτικής αρχής επιφορτισμένης με την παρακολούθηση της εφαρμογής του Κανονισμού, κάτι που επιβάλλεται από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 8 του Χάρτη, καθώς και η σύσταση και λειτουργία Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων⁵², ως οργάνου της Ένωσης με νομική προσωπικότητα και ανεξαρτησία κατά την άσκηση των καθηκόντων του, με αρμοδιότητες που σχετίζονται με την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του Κανονισμού.

Η υποχρέωση του Υπευθύνου Επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία να ορίσουν Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων, αποτελεί ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου και αποκέντρωσης, το οποίο είναι μεν κάτι πρωτόγνωρο για τη χώρα μας, ωστόσο λειτουργεί εδώ και πολλές δεκαετίες σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, όπως η Γερμανία. Η λειτουργία του έχει ιδιαίτερη σημασία και αναμένεται να προκαλέσει αναταράξεις στη λειτουργία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.⁵³

Όσον αφορά το ρόλο της ανεξάρτητης εποπτικής Αρχής, στη χώρα τον έχει αναλάβει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Η ΑΠΔΠΧ είναι ανεξάρτητη δημόσια Αρχή που ιδρύθηκε με τον ν. 2472/1997, ο οποίος είχε ενσωματώσει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή Οδηγία 95/46/ΕΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Μάλιστα, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, η ΑΠΔΠΧ είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη, σύμφωνα με το άρθρο 9Α του Συντάγματος.

Πλέον, για την ΑΠΔΠΧ, ισχύει ο ν. 4624/2019 ο οποίος έχει διττό χαρακτήρα. Πρώτον, περιλαμβάνει τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής του ΓΚΠΔ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και δεύτερον, ενσωματώνει στην εθνική νομοθεσία την Οδηγία 2016/680.⁵⁴ Στον ανωτέρω αναφερόμενο νόμο, τα άρθρα 9 έως και 20 αναφέρονται στην ΑΠΔΠΧ.

⁵² Άρθρα 5, 37-40, 51 κ.ε., 68 κ.ε. του Κανονισμού 2016/679.

⁵³ Ιγγλεζάκη Ι., «Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων κατά τον Κανονισμό 2016/679 και την Οδηγία 2016/680», ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, 2018, τ. 125/2018, σελ. 66

⁵⁴ Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., «Συνταγματική θεώρηση του νόμου περί προστασίας δεδομένων (Ν 4624/2019)» σε Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2019, τ. 16, τ. 3/2019, σελ. 328

Η αστυνομική Οδηγία

Το βασικό ενωσιακό νομοθέτημα που αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία είναι η Οδηγία 2016/680, η οποία εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε αντλώντας νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα από την ίδια διάταξη, ήτοι αυτή της παρ. 2 του άρθρου 16 της ΣΛΕΕ.

Η συγκεκριμένη Οδηγία, σκοπεύει να συμβάλλει στην επίτευξη ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, σε μία εποχή που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση και ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και επιβάλλεται, τόσο η ελεύθερη κυκλοφορία και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης και δίωξης ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, με παράλληλη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁵⁵

Για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, η Οδηγία θεσπίζει τους κανόνες που αφορούν στην προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους. Βάσει λοιπόν της Οδηγίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προστατεύουν το δικαίωμά στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να διασφαλίζουν ότι η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ αρμοδίων αρχών εντός της Ένωσης, δεν μπορεί να περιοριστεί ούτε να απαγορευτεί για λόγους που σχετίζονται με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁵⁶ Παρατηρείται δηλαδή ότι η Οδηγία παρέχει τις γενικές κατευθύνσεις για την εξισορρόπηση αφ' ενός μεν της απαίτησης για προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος των προσωπικών δεδομένων, αφ' ετέρου δε της ανάγκης για αποτελεσματική αστυνομική και δικαστική συνεργασία μέσω της διάθεσης και ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων εντός της Ένωσης.

Για να επιτευχθούν τα προαναφερόμενα, θα πρέπει να διασφαλίζεται το ίδιο ελάχιστο επίπεδο προστασίας σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να διευκολύνεται η

⁵⁵ Σκ. 2 , 3 και 4 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

⁵⁶ Άρθρο 1 της Οδηγίας 2016/680.

ανταλλαγή μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τους συγκεκριμένους σκοπούς. Δια της Οδηγίας, κατοχυρώνεται, όπως αναφέρεται, υψηλό ελάχιστο επίπεδο προστασίας των δεδομένων εντός της Ένωσης, χωρίς να εμποδίζονται τα κράτη μέλη να προβλέπουν ισχυρότερες διασφαλίσεις από αυτές της Οδηγίας.⁵⁷

Η προστασία των φυσικών προσώπων θα πρέπει να ισχύει, τόσο για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με αυτοματοποιημένα μέσα όσο και για τη χειροκίνητη επεξεργασία, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα περιέχονται ή προορίζονται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης, ανεξάρτητα από τις χρησιμοποιούμενες τεχνικές και τεχνολογίες, προκειμένου να είναι τεχνολογικά ουδέτερη και να εξασφαλίζεται η προστασία των φυσικών προσώπων. Επισημαίνεται, ότι δεν εφαρμόζεται η συγκεκριμένη Οδηγία στην επεξεργασία δεδομένων από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, όπου εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2018 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της Απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ.⁵⁸

Η Οδηγία βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στις αρχές και τους ορισμούς που περιέχονται στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη φύση του αστυνομικού τομέα και του τομέα της ποινικής δικαιοσύνης.⁵⁹

Έτσι, στο άρθρο 4 της Οδηγίας 2016/680 προβλέπονται οι αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στα πλαίσια του αντικειμένου της Οδηγίας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας «λογοδοτεί», ήτοι θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με τις ανωτέρω αρχές.

Πρώτη προβλεπόμενη αρχή είναι η αρχή της σύννομης και δίκαιης επεξεργασίας. Η επεξεργασία είναι σύννομη μόνον εάν και στον βαθμό που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται από αρχή αρμόδια για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της

⁵⁷ Σκ. 15 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

⁵⁸ Σκ. 18 του Προοιμίου και άρθρο 2 της Οδηγίας 2016/680.

⁵⁹ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων», Έκδοση 2018, σελ. 356

προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους και βασίζεται στο δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών. Το δίκαιο κράτους μέλους που ρυθμίζει την επεξεργασία στο πλαίσιο της Οδηγίας καθορίζει τουλάχιστον τους στόχους της επεξεργασίας, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία και τους σκοπούς της επεξεργασίας.⁶⁰

Βασική αρχή για την επεξεργασία δεδομένων είναι η αρχή περιορισμού του σκοπού. Σύμφωνα με αυτή, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν ότι η επεξεργασία πραγματοποιείται μόνο για συγκεκριμένους σκοπούς που προβλέπονται από το νόμο. Τα προσωπικά δεδομένα, θα πρέπει να συλλέγονται για καθορισμένους, προσδιορισμένους κατά το χρόνο συλλογής των δεδομένων, ρητούς, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς. Εν προκειμένω οι σκοποί αυτοί αφορούν την πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση ή δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής των απειλών αυτών, εφόσον ορίζονται από τον νόμο.⁶¹

Επιπλέον, για την επεξεργασία των δεδομένων λαμβάνεται υπ' όψιν η αρχή της αναλογικότητας ή η αρχή ελαχιστοποίησης των δεδομένων. Η επιταγή της αναλογικότητας είναι σύμφυτη προς την έννοια του δικαίου, καθώς εκφράζει την ανάγκη ύπαρξης αναλογίας μεταξύ του νόμιμου σκοπού και των μέσων που επιλέγονται για την υλοποίηση του σκοπού. Συνιστά μία γενική «συνταγματική» αρχή, εγγενή στην έννομη τάξη. Δεν αφορά μόνο τις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4 της ΣΕΕ. Το περιεχόμενό της είναι ευρύ, αφού διέπει τη δράση των οργάνων της Ένωσης και των κρατών μελών όταν εφαρμόζουν ενωσιακό δίκαιο. Για να γίνεται σεβαστή η αρχή, θα πρέπει το εκάστοτε μέτρο να είναι πρόσφορο, άλλως κατάλληλο για την αποτελεσματική επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει, αναγκαίο, υπό την έννοια ότι ο στόχος δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί με άλλα μέτρα, εξίσου αποτελεσματικά αλλά λιγότερο επιβλαβή για τα προστατευόμενα συμφέροντα και ανάλογο εν στενή εννοία, δηλαδή πρέπει να διαπιστώνεται αναλογία μεταξύ του επιδιωκόμενου σκοπού και της προσβολής άλλου εννόμου αγαθού.⁶² Εν προκειμένω, τα δεδομένα που συλλέγονται δεν θα πρέπει να πλεονάζουν. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υποβάλλονται σε

⁶⁰ Σκ. 26 του Προοιμίου και άρθρα 4 παρ. 1 περ. α' και 8 της Οδηγίας 2016/680.

⁶¹ Σκ. 26, 27, 29 του Προοιμίου και άρθρα 4 παρ. 1 περ. β', 8 και 9 της Οδηγίας 2016/680.

⁶² Χριστιανού Β. – Παπαδοπούλου Ρ.-Ε. – Περράκη Μ., ό.π., σελ. 68-71

επεξεργασία μόνο εάν ο σκοπός της επεξεργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα. Τα επεξεργαζόμενα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία. Θα πρέπει να συνιστούν απαραίτητο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία, με δέουσα συνεκτίμηση των έννομων συμφερόντων του ενδιαφερομένου.⁶³

Σύμφωνα με την αρχή της ακρίβειας των δεδομένων, τα δεδομένα θα πρέπει να είναι ακριβή και, όταν απαιτείται, επικαιροποιούνται. Παράλληλα, θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα που διασφαλίζουν την χωρίς καθυστέρηση διαγραφή ή διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τους σκοπούς της επεξεργασίας, ενώ παράλληλα, δεδομένα που δεν είναι ακριβή, πλήρη ή επικαιροποιημένα δεν διαβιβάζονται ούτε διατίθενται. Στην περίπτωση αυτή, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διορθώνονται, διαγράφονται ή περιορίζεται η επεξεργασία σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία βασίζονται σε πραγματικά περιστατικά διακρίνονται, στον βαθμό του εφικτού, από τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία βασίζονται σε προσωπικές εκτιμήσεις.⁶⁴

Επιπρόσθετα, τα δεδομένα δεν διατηρούνται περισσότερο από όσο απαιτείται για τον σκοπό για τον οποίο υποβάλλονται σε επεξεργασία. Για να εξασφαλιστεί ότι τα δεδομένα δεν διατηρούνται περισσότερο από όσο είναι αναγκαίο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ορίζει προθεσμίες για τη διαγραφή ή την περιοδική επανεξέτάσή τους. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Οδηγίας 2016/680, τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες προθεσμίες για τη διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή για την περιοδική επανεξέταση της αναγκαιότητας αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η μέριμνα για την τήρηση των προθεσμιών αυτών εξασφαλίζεται μέσω δικονομικών μέτρων.⁶⁵

Εντύπωση προκαλεί εν προκειμένω το γεγονός ότι, καίτοι η αρχή του χρονικού περιορισμού της επεξεργασίας αποτελεί βασική αρχή της Οδηγίας που πρέπει να διέπει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και, όπως προαναφέρθηκε, η Οδηγία επιχειρεί να διασφαλίσει το ίδιο υψηλό ελάχιστο επίπεδο

⁶³ Σκ. 26 του Προοιμίου και άρθρα 4 παρ. 1 περ. γ' και ε' και 8 της Οδηγίας 2016/680.

⁶⁴ Σκ. 30, 32 του Προοιμίου και άρθρο 4 παρ. 1 περ. δ' και 7 της Οδηγίας 2016/680.

⁶⁵ Σκ. 26 του Προοιμίου και άρθρα 4 παρ. 1 περ. ε' και 5 της Οδηγίας 2016/680.

προστασίας σε ολόκληρη την Ένωση⁶⁶, εντούτοις η ίδια η Οδηγία εξαγγέλλει την υποχρέωση των κρατών μελών να ορίσουν κατάλληλο όριο προθεσμίας για τη διαγραφή των προσωπικών δεδομένων, χωρίς να θέτει συγκεκριμένο τελικό ανώτατο όριο διατήρησης των δεδομένων, έστω και αν αυτό θα ήταν πολύ υψηλό. Η γενικότητα της διάταξης της Οδηγίας λειτουργεί εις βάρος τόσο της ομοιομορφίας, όσο και της παρεχόμενης προστασίας. Επιπλέον, η διάταξη δεν αναφέρεται καν σε γενικούς κανόνες διαφοροποίησης των προβλεπόμενων χρόνων ανά περίπτωση, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως ενδεικτικά, μικρότερους χρόνους διατήρησης των δεδομένων ανηλίκων.⁶⁷

Περαιτέρω, σύμφωνα με την αρχή της ασφάλειας των δεδομένων, τα προσωπικά δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται το ενδεδειγμένο επίπεδο ασφάλειας και εμπιστευτικότητας, με χρήση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων.⁶⁸

Οι προπεριγραφείσες αρχές ενσαρκώνονται στη συνέχεια της Οδηγίας 2016/680, στο Κεφάλαιο III αυτής, σε προβλεπόμενα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της Οδηγίας. Στο ίδιο κεφάλαιο προβλέπονται τυχόν περιορισμοί στην άσκηση του εκάστοτε δικαιώματος.

Πρώτο σε σειρά άρθρων προβλεπόμενο δικαίωμα είναι η «Γνωστοποίηση» ή άλλως το δικαίωμα λήψης πληροφοριών. Τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων κάθε πληροφορία σχετικά με την επεξεργασία σε συνοπτική, κατανοητή και ευκόλως προσβάσιμη μορφή, χρησιμοποιώντας σαφή και απλή διατύπωση. Στις εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνονται τουλάχιστον η ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας, η ύπαρξη της πράξης επεξεργασίας, οι σκοποί της επεξεργασίας, το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας και το δικαίωμα του υποκειμένου να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας πρόσβαση στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και διόρθωση, διαγραφή ή περιορισμό της.⁶⁹

⁶⁶ Σκ. 15 του Προοιμίου της Οδηγίας 2016/680.

⁶⁷ Βλ. προς τούτο την υπ' αρ. 6/2021 Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ, σελ. 17 και την υπ' αρ. 2/2009 Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ, σελ. 33. Βλ. και Απόφαση ΕΔΔΑ της 4 Δεκεμβρίου 2008, στις υποθέσεις 30562/04 και 30566/04, S. και Marper κατά Ηνωμένου Βασιλείου, όπου το ΕΔΔΑ έλαβε ιδιαίτερα υπόψη για την επ' αόριστον διατήρηση δεδομένων, το γεγονός ότι ο ένας από τους δύο δράστες ήταν έντεκα ετών κατά τη στιγμή της σύλληψης του.

⁶⁸ Σκ. 28 του Προοιμίου και Άρθρο 4 παρ. 1 περ. στ' της Οδηγίας 2016/680.

⁶⁹ Σκ. 42 του Προοιμίου και Άρθρα 12 και 13 της Οδηγίας 2016/680.

Στο άρθρο 14 της Οδηγίας 2016/680 προβλέπεται το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από το υποκείμενο των δεδομένων, σε εύλογα χρονικά διαστήματα, προκειμένου να έχει επίγνωση της επεξεργασίας και να ελέγχει τη νομιμότητα της. Το υποκείμενο θα πρέπει να γνωρίζει και να του γνωστοποιείται ειδικότερα, μεταξύ άλλων για ποιους σκοπούς και με ποια νομική βάση γίνεται η επεξεργασία, επί ποιων κατηγοριών δεδομένων, για πόσο χρόνο γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων, ποιοι αποδέκτες λαμβάνουν τα δεδομένα και την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος διόρθωσης, διαγραφής ή υποβολής καταγγελίας στην εποπτική αρχή. Ωστόσο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν υποχρεούται να απαντά σε αιτήματα που είναι προδήλως αβάσιμα ή υπερβολικά, όπως όταν το υποκείμενο των δεδομένων ζητεί αδικαιολόγητα και κατ' επανάληψη πληροφορίες ή όταν το υποκείμενο των δεδομένων κάνει κατάχρηση του δικαιώματός του για λήψη πληροφοριών, π.χ. σε περίπτωση παροχής ψευδών ή παραπλανητικών πληροφοριών κατά την υποβολή του αιτήματος.⁷⁰

Το δικαίωμα πρόσβασης δεν θα είχε νόημα από μόνο του αν δεν υφίσταντο περαιτέρω δυνατότητες για το υποκείμενο των δεδομένων, όταν τα δεδομένα που το αφορούν δεν είναι για οποιοδήποτε λόγο ακριβή ή ορθά, ή αν η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων παραβιάζει την Οδηγία.

Ένα φυσικό πρόσωπο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητεί τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και το δικαίωμα να ζητεί τη διαγραφή δεδομένων, εάν η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων παραβιάζει την Οδηγία. Επίσης θα πρέπει να έχει το δικαίωμα περιορισμού της επεξεργασίας, όταν αμφισβητεί την ακρίβεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η ακρίβεια ή ανακρίβεια δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί ή όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα επιβάλλεται να διατηρηθούν για σκοπούς απόδειξης.⁷¹

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 17 της Οδηγίας, τα κράτη μέλη θεσπίζουν μέτρα που προβλέπουν ότι τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων είναι επίσης δυνατόν να ασκούνται μέσω της αρμόδιας εποπτικής αρχής. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων για τη δυνατότητα του να

⁷⁰ Σκ. 40 και 43 του Προοιμίου και άρθρα 14 κ.ε. της Οδηγίας 2016/680

⁷¹ Σκ. 47 του Προοιμίου και άρθρο 16 της Οδηγίας 2016/680.

ασκήσει καταγγελία στην εποπτική αρχή. Η εποπτική αρχή ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων για το δικαίωμά του να ασκήσει δικαστική προσφυγή.⁷²

Εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο ποινικής έρευνας και ποινικής διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου, ή περιέχονται σε δικαστική απόφαση ή αρχείο ή φάκελο υπόθεσης τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να προβλέπουν ότι η άσκηση των δικαιωμάτων ενημέρωσης, πρόσβασης και διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες περί δικαστικών διαδικασιών, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλεται σε επεξεργασία στο πλαίσιο ποινικής έρευνας και διαδικασίας.⁷³

Η άσκηση των προαναφερόμενων δικαιωμάτων, δεν γίνεται υποχρεωτικά απεριόριστα αλλά αντίθετα, παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα, για τον περιορισμό των σχετικών δικαιωμάτων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα σχετικά με την καθυστέρηση, τον περιορισμό ή την παράλειψη της παροχής των πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων, τον περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης ή την άρνηση της διόρθωσης και της διαγραφής δεδομένων και του περιορισμού της επεξεργασίας, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, εφόσον δηλαδή και στον βαθμό που ένα τέτοιο μέτρο είναι αναγκαίο και αναλογικό σε μια δημοκρατική κοινωνία, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των έννομων συμφερόντων του ενδιαφερόμενου φυσικού προσώπου.⁷⁴

Οι περιορισμοί, στο δικαίωμα παροχής πληροφοριών, πρόσβασης στα δεδομένα και ενημέρωσης για τους αντικειμενικούς ή νομικούς λόγους άρνησης διαγραφής ή διόρθωσης δεδομένων, επιβάλλονται σύμφωνα με την Οδηγία με σκοπό:

- α) την αποφυγή της παρακώλυσης επίσημων ή νομικών ερευνών, διερευνήσεων ή διαδικασιών·
- β) την αποφυγή της παρεμπόδισης της πρόληψης, της ανίχνευσης, της διερεύνησης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων·
- γ) την προστασία της δημόσιας ασφάλειας·
- δ) την προστασία της εθνικής ασφάλειας·

⁷² Σκ. 48 του Προοιμίου και άρθρο 17 της Οδηγίας 2016/680.

⁷³ Σκ. 49 του Προοιμίου και άρθρο 18 της Οδηγίας 2016/680.

⁷⁴ Άρθρα 13 παρ. 3, 15 και 16 παρ. 4, 5 και 6 της Οδηγίας 2016/680.

ε) την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων.⁷⁵

Εν προκειμένω, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι, καίτοι με τις επιταγές της Οδηγίας γίνεται προσπάθεια κατοχύρωσης δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων, παρατηρείται ότι παρέχονται ευρέα περιθώρια και δυνατότητες στα κράτη μέλη και στους παρ' αυτά υπεύθυνους επεξεργασίας να αρνηθούν την ικανοποίηση αυτών. Μάλιστα, η άρνηση μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να βασιστεί σε ιδιαίτερα αόριστες έννοιες, όπως η εθνική ασφάλεια και η δημόσια ασφάλεια.

Όπως είναι λογικό, η Οδηγία, πραγματευόμενη την ιδιαίτερη φύση των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, αναγκαστικά θα πρέπει να δίνει μεγαλύτερα περιθώρια ευελιξίας στα κράτη μέλη και τους υπευθύνους επεξεργασίας από ότι ο ΓΚΠΔ, για λόγους ασφαλείας. Έτσι, δικαιώματα που υφίστανται αντίστοιχα στον ΓΚΠΔ, στην Οδηγία, αν υφίσταντο χωρίς περιορισμό θα καθιστούσαν αδύνατη κάθε δραστηριότητα των αρχών στα πλαίσια της καταπολέμησης του εγκλήματος.⁷⁶

Εντούτοις, η δυνατότητα για στήριξη κάθε μορφής περιορισμού στα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων, σε ιδιαίτερα αόριστες νομικές έννοιες, όπως η δημόσια και εθνική ασφάλεια, ενδεχομένως να οδηγήσει στην πλήρη απαξίωση των δικαιωμάτων των υποκειμένων. Τούτο δε ενισχύεται από τη μη ύπαρξη σαφών ορισμών της δημόσιας και της κρατικής ασφαλείας. Η δε νομολογία, του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και σε κάθε περίπτωση είναι *ad hoc*, χωρίς να επιχειρείται ευρύτερη περιγραφή των εννοιών ή ευρύτερη ανάλυση και στάθμιση των εννοιών με έτερα έννομα αγαθά.

Το ΔΕΕ έχει επιχειρήσει μία ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας ασφαλείας. Συγκεκριμένα, θεωρείται ότι καλύπτει την εσωτερική ασφάλεια και την εξωτερική ασφάλεια του κράτους μέλους. Το Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι η δημόσια ασφάλεια μπορεί να επηρεάζεται από την παρακώλυση της λειτουργίας των κρατικών θεσμών και των βασικών δημόσιων υπηρεσιών, από τον κίνδυνο για την επιβίωση του πληθυσμού καθώς και από τον κίνδυνο σοβαρής διαταραχής των εξωτερικών σχέσεων ή της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών ή από την προσβολή των

⁷⁵ Άρθρα 13 παρ. 3, 15 παρ. 2 και 16 παρ. 4 της Οδηγίας 2016/680.

⁷⁶ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων», Έκδοση 2018, σελ. 356-357

στρατιωτικών συμφερόντων.⁷⁷ Μάλιστα σε σχέση με την προσφορότητα μέτρου διατήρησης κράτησης με σκοπό την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημοσίας τάξεως, κρίνεται το μέτρο εκ της φύσεώς του πρόσφορο, ενώ ως προς την αναγκαιότητα κρίνεται αναγκαία «...μόνον εφόσον από την ατομική του συμπεριφορά προκύπτει πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας ή κατά της εσωτερικής ή εξωτερικής ασφάλειας του οικείου κράτους μέλους».⁷⁸ Τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από τις σχετικές αποφάσεις του ΔΕΕ είναι περιορισμένα, ωστόσο καθίσταται σαφές ότι στο περιεχόμενο των εννοιών περιλαμβάνονται κατ' ελάχιστο τα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα.

Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι η προστασία της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξεως συμβάλλει στην προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων και ότι το άρθρο 6 του Χάρτη διακηρύσσει το δικαίωμα κάθε προσώπου όχι μόνο στην ελευθερία, αλλά επίσης και στην ασφάλεια.⁷⁹ κάτι που φαίνεται να περιπλέκει τα πράγματα, ιδίως σε σχέση με τους λόγους περιορισμού των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων, αφού η προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων προβλέπεται ως ξεχωριστός λόγος περιορισμού.

Η απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Digital Rights Ireland, έχει ιδιαίτερη σημασία για τα προσωπικά δεδομένα, αφού με αυτή το ΔΕΕ κήρυξε ανίσχυρη την Οδηγία 2006/24/EK⁸⁰, διότι κρίθηκε ότι υπερέβη τα όρια που επιβάλλει η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Παράλληλα, κρίθηκε ότι η καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας και της βαριάς εγκληματικότητα αποτελεί σκοπό γενικού συμφέροντος της Ένωσης προκειμένου να διατηρηθεί η διεθνής ειρήνη, η διεθνής ασφάλεια και η δημόσια ασφάλεια, τονίζοντας συναφώς, ότι το άρθρο 6 του Χάρτη διακηρύσσει το δικαίωμα κάθε προσώπου όχι μόνο στην ελευθερία, αλλά και στην

⁷⁷ Βλ. σκ. 43 και 44 της Απόφασης ΔΕΕ C-145/09 της 23^{ης} Νοεμβρίου 2010, Land Baden-Württemberg κατά Παναγιώτη Τσακουρίδη και την εκεί αναφερόμενη νομολογία και σκ. 65, 66 και 67 της Απόφασης ΔΕΕ C-601/2015 PPU J. N. Κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

⁷⁸ Σκ. 55, 67 της Απόφασης ΔΕΕ C-601/2015 PPU J. N. Κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

⁷⁹ Σκ. 54 της Απόφασης ΔΕΕ C-601/2015 PPU J. N. Κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie και σκ. 42 της Απόφασης ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12, Digital Rights Ireland.

⁸⁰ Οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK

ασφάλεια. Ωστόσο, όσον αφορά την αναγκαιότητα της διατήρησης δεδομένων, διαπίστωσε ότι, «... η καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας, και ιδίως του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, είναι πρωταρχικής σημασίας για τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας και η αποτελεσματικότητά της ενδέχεται να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση σύγχρονων τεχνικών έρευνας. Εντούτοις, ένας τέτοιος σκοπός γενικού συμφέροντος, όσο θεμελιώδης και αν είναι, δεν μπορεί, αυτός και μόνον, να προταθεί ως δικαιολογία προκειμένου το μέτρο της διατήρησης, όπως είναι αυτό που καθιερώνει η Οδηγία 2006/24, να θεωρηθεί ως αναγκαίο για τους σκοπούς της εν λόγω καταπολέμησης». Στα πλαίσια αυτά, το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, η προστασία αυτού του θεμελιώδους δικαιώματος, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, επιτάσσει, εν πάση περιπτώσει, οι παρεκκλίσεις από την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι περιορισμοί της να μην υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου. Επιπλέον, ως προς το ζήτημα εάν η επέμβαση περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, η επέμβαση που συνεπαγόταν η Οδηγία 2006/24 αφορούσε τα θεμελιώδη δικαιώματα σχεδόν του συνόλου του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Ακόμα, μολονότι αποσκοπούσε να συμβάλει στην καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας, η Οδηγία δεν απαιτούσε να υφίσταται σχέση μεταξύ των δεδομένων που προέβλεπε και κάποιας απειλής για τη δημόσια ασφάλεια και, ιδίως, δεν περιοριζόταν σε διατήρηση η οποία να αφορά είτε δεδομένα σχετικά με μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και/ή μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη και/ή έναν κύκλο συγκεκριμένων προσώπων που θα μπορούσαν να είναι αναμειγμένοι, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, σε κάποια σοβαρή παράβαση είτε πρόσωπα που θα μπορούσαν, για άλλους λόγους, να συμβάλουν, μέσω της διατήρησης των δεδομένων που τους αφορούν, στην πρόληψη, τη διαπίστωση ή τη δίωξη σοβαρών παραβάσεων. Περαιτέρω, πέραν της γενικής απουσίας ορίων, η Οδηγία 2006/24 δεν προέβλεπε κανένα αντικειμενικό κριτήριο δυνάμενο να οριοθετήσει την πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα δεδομένα και στην εν συνεχεία χρήση τους για σκοπούς που άπτονται της προλήψεως, της διαπιστώσεως ή της ποινικής διώξεως σε σχέση με παραβάσεις οι οποίες μπορούν, υπό το πρίσμα της εκτάσεως και της σοβαρότητας της επεμβάσεως στα θεμελιώδη δικαιώματα που καθιερώνουν τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη, να θεωρηθούν ως αρκούντως σοβαρές προκειμένου να δικαιολογούν μια τέτοια επέμβαση. Αντιθέτως, η οδηγία 2006/24

παρέπεμπε απλώς, κατά τρόπο γενικόλογο στις σοβαρές παραβάσεις όπως αυτές ορίζονται από το εσωτερικό δίκαιο εκάστου κράτους μέλους.⁸¹

Καίτοι λοιπόν η νομολογία σχετικά με τον περιορισμό δικαιωμάτων για λόγους δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας είναι περιορισμένη και η υφιστάμενη νομολογία κρίνει περιπτώσεις *in concreto*, μπορούμε, στο μέτρο του δυνατού να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα, σχετικά με ζητήματα που αφορούν τις προβλέψεις για περιορισμούς στην Οδηγία 2016/680.

Σε ανάλογη περίπτωση, στην υπόθεση του ΕΔΔΑ Dalea κατά Γαλλίας,⁸² οι αιτήσεις του προσφεύγοντος Dalea, Ρουμάνου υπηκόου, για χορήγηση θεώρησης εισόδου προκειμένου να επισκεφθεί το 1997 τη Γερμανία και το επόμενο έτος τη Γαλλία απορρίφθηκαν, διότι οι γαλλικές αρχές είχαν καταχωρίσει στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) ότι δεν έπρεπε να του επιτραπεί η είσοδος. Ο προσφεύγων υπέβαλε ανεπιτυχώς αίτηση πρόσβασης και διόρθωσης ή διαγραφής των δεδομένων ενώπιον της γαλλικής επιτροπής προστασίας δεδομένων (Commission Nationale de l' Informatique et des Libertés – CNIL) και, εντέλει, ενώπιον του γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας (Conseil d' Etat). Το Συμβούλιο της Επικρατείας διαπίστωσε ότι, βάσει της έρευνας που διενεργήθηκε, ήταν αδύνατο να εξακριβωθούν οι λόγοι για τη συμπερίληψη του αιτούντος στη βάση δεδομένων και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να εκτιμηθεί εάν η άρνηση από το CNIL του αιτήματός του για διόρθωση ή διαγραφή ήταν νόμιμη, καθώς το CNIL είχε αναφέρει ότι ο αιτών είχε καταχωρισθεί στη βάση δεδομένων κατόπιν αιτήματος της Γαλλικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Ασφαλείας ("the DST"), η οποία και μόνο θα μπορούσε να παράσχει τις σχετικές πληροφορίες για να μπορέσει το Conseil d' Etat να εξακριβώσει εάν ή όχι το αίτημα του αιτούντος για διόρθωση των δεδομένων του ήταν βάσιμο. Κατόπιν τούτων, το Conseil d' Etat, λαμβάνοντας υπόψη όλο το υλικό της δικογραφίας, διαπίστωσε ότι οι λόγοι που προέβαλε το CNIL για την απόφασή του να μην διορθώσει ή να διαγράψει τα δεδομένα που αφορούσαν τον αιτούντα παρείχαν έγκυρη αιτιολόγηση για την απόφαση αυτή. Συνεπώς, η προσφυγή του προσφεύγοντος για την ακύρωση της απόφασης του CNIL θεωρήθηκε αβάσιμη.

Ακολούθως, ο αιτών προσέφυγε ενώπιον του ΕΔΔΑ. Το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι η καταχώριση του προσφεύγοντος στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν ήταν

⁸¹ Σκ. 42, 51, 52, 56, 59, 60 της Απόφασης ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12, Digital Rights Ireland και την εκεί αναφερόμενη νομολογία

⁸² Απόφαση του ΕΔΔΑ της 02-02-2010 στην υπόθεση 964/07, Dalea κατά Γαλλίας.

σύμφωνη με τον νόμο και επιδίωκε τον θεμιτό σκοπό της προστασίας της εθνικής ασφάλειας. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε επακριβώς τι είδους βλάβη είχε υποστεί ζημία λόγω της άρνησης εισόδου στον χώρο Σένγκεν, και δεδομένου ότι είχαν ληφθεί επαρκή μέτρα για την προστασία του έναντι αυθαίρετων αποφάσεων, η επέμβαση στο δικαίωμά σεβασμού της ιδιωτικής ζωής του κρίθηκε αναλογική. Ως εκ τούτου, η αιτίαση του προσφεύγοντος δυνάμει του άρθρου 8 κηρύχθηκε απαράδεκτη.

Η περίπτωση της απόφασης ΕΔΔΑ Dalea κατά Γαλλίας, αφορά μεν το ειδικό καθεστώς του Χώρου Σένγκεν και του χρησιμοποιούμενου Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, ωστόσο βοηθά στο να αντιληφθούμε την επιφυλακτικότητα του ΕΔΔΑ να αναγνωρίσει ή έστω να αναλύσει στην ουσία του, αν υπήρξαν λόγοι δημόσιας ασφάλειας για την καταχώρισή του αιτούντος στο Σύστημα, καθώς και για την άρνηση της πρόσβασής του στο σύνολο των εν λόγω στοιχείων, πολλώ δε μάλλον να θέσει ένα γενικό πλαίσιο για το πότε τα λαμβανόμενα μέτρα για λόγους εθνικής ασφάλειας είναι σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Η επιφυλακτικότητα αυτή βέβαια είναι κατανοητή, δεδομένου ότι μία απόφαση τέτοιου είδους, θα άγγιζε θεματικές του σκληρού πυρήνα των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του Χώρου Σένγκεν.

Κατ' ανάλογο τρόπο, τυχόν προσφεύγων στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην Ελλάδα, θα είχε αντίστοιχα αποτελέσματα, δεδομένου ότι η ΑΠΔΠΧ, σε περίπτωση εγγραφής προσώπου στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών ή απόρριψης της αίτησης διαγραφής του, ελέγχει μόνο τις τυπικές προϋποθέσεις και δεν δύναται να επανεξετάζει κατά πόσον συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του νόμου για την εγγραφή ορισμένου αλλοδαπού στον Κατάλογο ή για τη διατήρηση της εγγραφής του.⁸³

Βλέπουμε λοιπόν με τον τρόπο αυτό ότι με τη δικαιολόγηση της στήριξης του περιορισμού των δικαιωμάτων προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στις αόριστες έννοιες της δημόσιας και εθνικής ασφάλειας, χωρίς να υφίσταται περαιτέρω η παραμικρή εξειδίκευση της έννοιας τους, ή ο περιορισμός της έκτασής τους όταν καλούνται να περιορίσουν δικαιώματα προστασίας δεδομένων,

⁸³ Απόφαση ΣτΕ 26/2020. Στην εν λόγω Απόφαση, θεωρήθηκε ότι το αρμόδιο όργανο εξέφερε αιτιολογημένη κρίση για την ανάγκη διατηρήσεως της καταχωρήσεως των αιτούντων στη βάση δεδομένων για χρονικό διάστημα πέραν της τριετίας, καθώς ενεγράφησαν για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας διότι έκαναν χρήση πλαστών εγγράφων προκειμένου να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια. Το ΣτΕ, δεν προέβη σε περαιτέρω αιτιολόγηση, ή στάθμιση της (ορθής κατά τα λοιπά) υπαγωγής της συμπεριφοράς των αιτούντων στους «λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας», σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

δημιουργούν τον κίνδυνο να αποτελεί η επίκλησή τους το κλειδί για την αποφυγή κάθε είδους ελέγχου, ένα είδος «κλειδιού πασπαρτού» για την απόρριψη κάθε αιτήματος υποκειμένου δεδομένου για άσκηση δικαιωμάτων του. Σε κάθε περίπτωση, μία πρώτη εξειδίκευση της έκτασης των εν λόγω εννοιών που δικαιολογεί τον περιορισμό των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων, θα έπρεπε να γίνεται ήδη από την Οδηγία και όχι να καταλείπεται εξ ολοκλήρου στα κράτη μέλη.

Στη συνέχεια της Οδηγίας 2016/680, επαναλαμβάνεται η υποχρέωση για ορισμό υπευθύνου προστασίας δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, όπως και στον Κανονισμό 2016/679.⁸⁴ Όσον αφορά τα καθήκοντα του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων, θα πρέπει να επισημάνουμε, ότι η παράθεσή τους στο άρθρο 34, όπως αντίστοιχα στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων στο άρθρο 39, είναι καθαρά ενδεικτική. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν στη νομοθεσία τους περισσότερες αρμοδιότητες και καθήκοντα. Ομοίως και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία μπορούν να αναθέσουν περαιτέρω αρμοδιότητες στους ΥΠΔ.⁸⁵

Ακολούθως, επαναλαμβάνεται η υποχρέωση για ίδρυση εποπτικών αρχών, στα κράτη μέλη, οι οποίες ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, ή για ανάθεση στην εποπτική αρχή που έχει ήδη συγκροτηθεί βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 των εν λόγω καθηκόντων.⁸⁶ Συγκεκριμένα, η εποπτεία για την τήρηση των προβλέψεων της Οδηγίας ανατίθεται στην εθνική εποπτική αρχή με χαρακτηριστικά πλήρους ανεξαρτησίας, η οποία δεν αποκλείεται να ταυτίζεται με την εποπτική αρχή του ΓΚΠΔ. Παρά τον πρωταγωνιστικό ρόλο της εθνικής εποπτικής αρχής, η Οδηγία αναθέτει καθήκοντα στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων του ΓΚΠΔ και τούτο είναι ένα βήμα εγγύτερα στον στόχο της ομογενοποίησης της νομικής κατάστασης που έχει θέσει ήδη η προϊσχύσασα Απόφαση-Πλαίσιο.⁸⁷

Τον ρόλο αυτό στη χώρα μας τον έχει αναλάβει η ίδια αρχή που ανέλαβε καθήκοντα βάσει του ΓΚΠΔ και συγκεκριμένα η ΑΠΔΠΧ, σύμφωνα με το ν. 4624/2019.

⁸⁴ Σκ. 63 του Προοιμίου και άρθρα 32 κ.ε. της Οδηγίας 2016/680.

⁸⁵ Ιγγλεζάκη Ι., «Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων κατά τον Κανονισμό 2016/679 και την Οδηγία 2016/680», ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, 2018, τ. 125/2018, σελ. 69

⁸⁶ Σκ. 75, 76 του Προοιμίου και άρθρα 41 κ.ε. της Οδηγίας 2016/680.

⁸⁷ Χρήστου Β., «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 244 και άρθρα 51 κ.ε. της Οδηγίας 2016/680.

Ο διορισμός υπευθύνων προστασίας δεδομένων και η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων προβλέπονται στην Οδηγία ως νέες υποχρεώσεις για τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές. Παρόλο που οι έννοιες αυτές είναι εμπνευσμένες από τον ΓΚΠΔ, η Οδηγία πραγματεύεται την ιδιαίτερη φύση των αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Σε σύγκριση με την επεξεργασία δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς, η οποία ρυθμίζεται από τον ΓΚΠΔ, η επεξεργασία δεδομένων για λόγους ασφάλειας ενδέχεται να προϋποθέτει ορισμένο βαθμό ευελιξίας. Για παράδειγμα, η παροχή του ίδιου επιπέδου προστασίας στα υποκείμενα των δεδομένων, όσον αφορά το δικαίωμα πληροφόρησης, πρόσβασης ή διαγραφής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν, με το επίπεδο προστασίας που προβλέπεται από τον ΓΚΠΔ θα μπορούσε να σημαίνει ότι κάθε δραστηριότητα παρακολούθησης που πραγματοποιείται για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου θα καθίστατο αλυσιτελής στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου.⁸⁸

Τα υποκείμενα των δεδομένων εφόσον θεωρούν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τις διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει της Οδηγίας έχουν δικαίωμα καταγγελίας σε εποπτική αρχή, δικαίωμα για άσκηση δικαστικής προσφυγής σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και δικαίωμα για αποζημίωση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, εφόσον υποστεί ζημία. Παράλληλα, θα πρέπει να επιβάλλονται αναλογικές, αποτελεσματικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου, το οποίο παραβιάζει την Οδηγία.⁸⁹

Κλείνοντας το κεφάλαιο που αφορά στο νομικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων στην Ένωση, ιδίως στην αστυνομική Οδηγία 2016/680, θα πρέπει να επισημανθεί η έλλειψη νομολογίας στο πεδίο της Οδηγίας, που να μας επιτρέπει να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα σε σχέση με την ερμηνεία των κανόνων της. Διανύοντας τον τέταρτο χρόνο από την θέση της σε ισχύ, αναμένεται η ερμηνεία της Οδηγίας επί του πρακτέου, για να καλυφθούν τυχόν κενά και να μελετηθούν περιπτώσεις που βρίσκονται στα όρια μεταξύ προστασίας και επεξεργασίας.

⁸⁸ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων», Έκδοση 2018, σελ. 356-357

⁸⁹ Σκ. 85, 86, 88, 89 του Προοιμίου και άρθρα 52-57 της Οδηγίας 2016/680.

Ενωσιακοί θεσμοί αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και προστασία προσωπικών δεδομένων

Η αστυνομική και δικαστική συνεργασία στην Ένωση θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί πλέον έναν βασικό πεδίο αρμοδιότητας της Ένωσης. Παρόλο που αποτελεί συντρέχουσα αρμοδιότητα της Ένωσης,⁹⁰ η διαρκής νομοθέτηση, η ίδρυση θεσμών αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας και η χρήση μεγάλου αριθμού συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε απ' ευθείας, είτε μέσω του Χώρου Σένγκεν ενισχύουν την προαναφερθείσα αντίληψη.

Για του λόγου του αληθές, ενωσιακοί θεσμοί αστυνομικής και δικαστικής δράσης συνεργασίας είναι η Eurojust, η Europol, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (Office européen de lutte antifraude – OLAF) και η λίαν προσφάτως τεθείσα σε λειτουργία Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (European Public Prosecutor's Office -EPPO)⁹¹. Παράλληλα, από τις Υπηρεσίες αυτές αλλά και από τις αρμόδιες Υπηρεσίες των κρατών-μελών χρησιμοποιούνται κατά περίπτωση πλείονα συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν – SIS (Schengen Information System), το σύστημα ECRIS (European Criminal Records Information System), το Σύστημα Πληροφοριών Ευρωπόλ EIS (Europol Information System), το Τελωνειακό Σύστημα Πληροφοριών CIS (Customs Information System), το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων EUROSUR (European Border Surveillance System), το Σύστημα Πληροφοριών για την Αντιπαραβολή Δακτυλικών Αποτυπωμάτων Eurodac (European Dactyloscopy), το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις Εισόδου VIS (Visa Information System), το Σύστημα Εισόδου-Εξόδου EES (Entry-Exit System), το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού ETIAS (European Travel Information and Authorization System), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας eu-LISA, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την πρόληψη του Εγκλήματος EUCPN (European Union

⁹⁰ Άρθρο 2 παρ. 2 και άρθρο 4 παρ. 2 περ. ι' της ΣΛΕΕ.

⁹¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Crime Prevention Network) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο για Εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο.⁹²

Οι ανωτέρω αναφερόμενοι θεσμοί, συνεργάζονται μεταξύ τους αλλά και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης στον τομέα της ασφάλειας, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας.⁹³ Παράλληλα, στα πλαίσια της συνεργασίας δημιουργούνται και τίθεται προς χρήση πλείονα συστήματα πληροφοριών, κάτι που μπορεί να χαρακτηριστεί ως «τίμημα» της συνεργασίας, αφού δίωξη του εγκλήματος χωρίς συγκέντρωση και επεξεργασία πληροφοριών δεν είναι αποτελεσματική, είναι «φενάκη», είναι «ουτοπία». Καθήκον των σύγχρονων δημοκρατιών είναι να προβλέψουν τις ασφαλιστικές δικλίδες, που θα διασφαλίζουν τον πολίτη από πιθανές καταχρήσεις.⁹⁴

Ωστόσο, καίτοι κατόπιν της θέσπισης της Οδηγίας 2016/680, θα περιμέναμε ότι το νομικό πλαίσιο επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας θα είναι ενοποιημένο, το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο προστασίας και επεξεργασίας δεδομένων στις περιπτώσεις αυτές είναι κάθε άλλο παρά ξεκάθαρο. Αντιθέτως, το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα πολυδαίδαλο, αφού διαφέρει, για κάθε οργανισμό, αλλά και για κάθε διαφορετική κατηγορία δεδομένων.

Περαιτέρω, τα ζητήματα δυσκολεύουν, λόγω των ειδικών εφαρμοζόμενων νομικών καθεστώτων, όπως ο Κανονισμός 2018/1725 που αφορά την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, ή το καθεστώς του Χώρου Σένγκεν και των συστημάτων πληροφοριών του Χώρου αυτού, καθώς και τα λοιπά προαναφερθέντα που απαιτούν διαφορετική μεταχείριση.

Ένεκα των προαναφερθέντων, δημιουργούνται εύλογες απορίες και αμφισβητήσεις για την τελική χρησιμότητα της Οδηγίας, αφού πρώτος ο ενωσιακός νομοθέτης επέδειξε ασυνέπεια ως προς το ενιαίο της ρύθμισης της θεματικής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

⁹² Μυλωνόπουλου Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», 3^η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2021, σελ. 526 κ.ε., 536 κ.ε.

⁹³ Άρθρο 4 παρ. 3 ΣΕΕ.

⁹⁴ Παπαγιάννη Δ. «Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, σελ. 313

Ο Κανονισμός 2018/1725

Ο Κανονισμός 2018/1725 εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε αντλώντας νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 16 της ΣΛΕΕ και ρυθμίζει την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

Ο εν λόγω Κανονισμός περιλαμβάνει ένα διακριτό κεφάλαιο με γενικές διατάξεις που θα πρέπει, να εφαρμόζεται στην επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς ποινικών ερευνών από όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης όταν δραστηριοποιούνται στους τομείς της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας, χωρίς να αποκλείεται να απαιτηθούν ειδικότεροι κανόνες.⁹⁵

Όπως αναφέρεται, ο Κανονισμός 2018/1725 δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Europol και την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ενόσω οι Κανονισμοί που ρυθμίζουν τη λειτουργία τους δεν έχουν προσαρμοστεί ως προς τη συμβατότητά τους με την Οδηγία 2016/680, ή αποκλίνουν ως προς τις ρυθμίσεις ανταλλαγής επιχειρησιακών δεδομένων, ή τις ρυθμίσεις προστασίας δεδομένων προκαλώντας νομικό κατακερματισμό.⁹⁶

Ο Κανονισμός, ακολουθεί την αρχιτεκτονική και επαναλαμβάνει εν πολλοίς τις ρυθμίσεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων, ή της αστυνομικής Οδηγίας, στις ρυθμίσεις μάλιστα των οποίων είναι σε μεγάλο βαθμό ευθυγραμμισμένος.⁹⁷ Καταγράφονται οι γενικές αρχές, τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, προβλέπονται η υποχρέωση για λήψη κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου και προηγούμενη διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ, επαναλαμβάνεται η υποχρέωση ορισμού υπευθύνου προστασίας δεδομένων, η εποπτεία από τον ΕΕΠΔ και η ευθύνη σε περιπτώσεις παραβίασης.

⁹⁵ Βλ. σκέψη 9 του Προοιμίου και Κεφάλαιο IX του Κανονισμού 2018/1725.

⁹⁶ Άρθρα 2 παρ. 2 και 98 του Κανονισμού 2018/1725.

⁹⁷ Tracol X., «Chapter V of Regulation (EU) 2018/1725 on transfers of personal data by Union institutions and bodies to third states and international organisations», ERA – Springer, The Hague Netherlands, 2021, σελ. 541, 554

Το Κεφάλαιο IX περιλαμβάνει γενικές διατάξεις για την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, από όργανα και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται για τους σκοπούς ποινικών ερευνών από όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης όταν δραστηριοποιούνται στους τομείς της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας.⁹⁸

Το εν λόγω κεφάλαιο μοιάζει σαν ένας νέος Κανονισμός για την προστασία δεδομένων από τα αναφερόμενα όργανα και οργανισμούς, εντός του Κανονισμού 2018/1725. Έχει παρόμοια αρχιτεκτονική με τα νομοθετήματα που προαναφέραμε, αφού, περιλαμβάνει τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία, κανόνες για τη νομιμότητα της επεξεργασίας, την διάκριση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών δεδομένων και για τον έλεγχο της ποιότητας των επιχειρησιακών δεδομένων, κανόνες για την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα δικαιώματα γνωστοποίησης, πρόσβασης και οι περιορισμοί του και τα δικαιώματα διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού ως προς την επεξεργασία και η δυνατότητα άσκησης τους μέσω του ΕΕΠΔ. Περαιτέρω, προβλέπεται η εποπτεία από τον ΕΕΠΔ, η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης επιπτώσεων και η προηγούμενη διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ, η υποχρέωση λήψης κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την ασφάλεια των δεδομένων, και η υποχρέωση γνωστοποίησης της παραβίασης δεδομένων στον ΕΕΠΔ και στο υποκείμενο των δεδομένων.

Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού 2018/1725 αποτελούν μία πρώτη αλλά αντιπροσωπευτική εικόνα της προαναφερθείσας ασυνέπειας του ενωσιακού νομοθέτη. Αρχικά, ο Κανονισμός 2018/1725 αποτελεί ένα ειδικό καθεστώς σε σχέση με το ΓΚΠΔ και την αστυνομική Οδηγία, αναφορικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από πλευράς των ενωσιακών οργάνων και οργανισμών. Βασικός (και ίσως μόνος) λόγος ύπαρξης διακριτού νομοθετήματος, η ανάγκη για χρήση διαφορετικού νομικού εργαλείου λόγω του αποδέκτη της Οδηγίας, που δεν είναι άλλος από τα κράτη μέλη. Περαιτέρω, εντός του Κανονισμού 2018/1725, υφίσταται ιδιαίτερο, αυτοτελές κεφάλαιο σε σχέση με την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων, για να εξαιρούνται στο τέλος, όπως θα δούμε παρακάτω, εν συνόλω από την εφαρμογή του Κανονισμού, βασικοί Οργανισμοί, όπως η Europol και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

⁹⁸ Κεφάλαιο IX και άρθρο 70 του Κανονισμού 2018/1725.

Eurojust

Στον Κανονισμό 2018/1725 παραπέμπει ο Κανονισμός 2018/1727⁹⁹ για το νομικό πλαίσιο που διέπει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Eurojust. Ειδικότερα, για την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Eurojust παραπέμπει στο άρθρο 3 και το κεφάλαιο IX του Κανονισμού 2018/1725, καθώς και στις ρητά ειδικότερες ρυθμίσεις του ίδιου του Κανονισμού 2018/1727, ενώ για την επεξεργασία διοικητικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Eurojust, παραπέμπει στον Κανονισμό 2018/1725 με εξαίρεση το κεφάλαιο IX του εν λόγω κανονισμού. Όπου στον Κανονισμό της Eurojust αναφέρονται στους «ισχύοντες κανόνες περί προστασίας των δεδομένων», νοούνται αυτοί του Κανονισμού 2018/1725.¹⁰⁰

Στον Κανονισμό 2018/1727 καθορίζονται προθεσμίες διατήρησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Eurojust. Στο άρθρο 29 του Κανονισμού της Eurojust ορίζεται ότι τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται μόνον για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται για την εκτέλεση των καθηκόντων της Eurojust, προβλέποντας παράλληλα, ως ανώτατο χρονικό σημείο αποθήκευσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, διαζευτικά την πρώτη ισχύουσα ημερομηνία μεταξύ διαφορετικών περιπτώσεων, όπως ιδίως την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας παραγραφής σε όλα τα κράτη μέλη που αφορά η έρευνα και δίωξη, ή την ημερομηνία αμετάκλητης αθώωσης του υποκειμένου των δεδομένων. Η τήρηση των προθεσμιών διατήρησης ελέγχεται μονίμως με κατάλληλη αυτοματοποιημένη επεξεργασία που διενεργείται από την Eurojust. Διενεργείται επίσης έλεγχος της ανάγκης διατήρησης των δεδομένων ανά τριετία μετά την εισαγωγή τους. Εάν επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αποθηκεύονται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ενημερώνεται σχετικά ο ΕΕΠΔ..¹⁰¹

Σε αντίθεση με όσα προαναφέρθηκαν σε σχέση με την πρόβλεψη κατάλληλων προθεσμιών στην Οδηγία 2016/680, εν προκειμένω υφίστανται προβλέψεις για συγκεκριμένα ανώτατα όρια διατήρησης των δεδομένων, διενέργεια ελέγχων για την

⁹⁹ Κανονισμός 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου

¹⁰⁰ Σκ. 29 του Προοιμίου και άρθρο 26 του Κανονισμού 2018/1727.

¹⁰¹ Άρθρο 29 του Κανονισμού 2018/1727

τήρηση των ορίων και κατάλληλες εγγυήσεις, με συμμετοχή του ΕΕΠΔ, ρυθμίσεις οι οποίες θα πρέπει να αξιολογηθούν θετικά.

Περαιτέρω, στις ρυθμίσεις του Κανονισμού προβλέπεται ότι λαμβάνονται μέτρα για την ασφάλεια των επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Eurojust και τα κράτη μέλη. καθώς και η διατήρηση αρχείου όλων των κατηγοριών δραστηριοτήτων επεξεργασίας που εκτελούνται υπ' ευθύνη της Eurojust. Επιπλέον, προβλέπεται δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων στα δεδομένα που το αφορούν και περιορισμοί του δικαιώματος πρόσβασης αντίστοιχοι με αυτούς της Οδηγίας 2016/680,¹⁰² δικαίωμα περιορισμού ως προς την επεξεργασία. Σε αντίθεση με την αστυνομική Οδηγία, δεν προβλέπεται το δικαίωμα γνωστοποίησης-ενημέρωσης.¹⁰³ Επιπροσθέτως, προβλέπεται υποχρέωση ορισμού υπευθύνου προστασίας δεδομένων, υποχρεωτική κοινοποίηση της παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις αρμόδιες αρχές των οικείων κρατών μελών και εποπτεία από τον Ευρωπαϊό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, κατ' αντιστοιχία με τις προβλέψεις για τις εθνικές εποπτικές αρχές στην Οδηγία 2016/680. Για το υποκείμενο των δεδομένων προβλέπεται δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στον ΕΕΠΔ σε σχέση με επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και δικαίωμα δικαστικής προσφυγής κατά των αποφάσεων του ΕΕΠΔ ενώπιον του ΔΕΕ.¹⁰⁴

Στην συνέχεια του Κανονισμού 2018/1727 προβλέπεται επακριβής επιμερισμός ευθυνών για την προστασία δεδομένων. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την ακρίβεια των δεδομένων που διαβιβάζουν στην Eurojust και τα οποία έχουν αναλλοίωτα υποβληθεί σε επεξεργασία από την Eurojust, για την επικαιροποίηση των δεδομένων αυτών και για τη νομιμότητα των διαβιβάσεων των εν λόγω δεδομένων στην Eurojust. Η Eurojust είναι υπεύθυνη για την ακρίβεια των δεδομένων που της διαβιβάζουν άλλοι πάροχοι δεδομένων, όπως τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμοί ή που προκύπτουν από τις δικές της αναλύσεις ή την εκ μέρους της συλλογή δεδομένων και για την επικαιροποίηση των δεδομένων αυτών. Παράλληλα, φέρει την ευθύνη για τη συμμόρφωση με τον κανονισμό 2018/1725, όσον αφορά τα διοικητικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Σε περίπτωση μη επιτρεπόμενης ή λανθασμένης επεξεργασίας δεδομένων κατά τα ανωτέρω, η Eurojust

¹⁰² Ισχύουν κατά συνέπεια *mutatis mutandis* όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση της Οδηγίας 2016/680.

¹⁰³ Ángeles Gutiérrez Zarza, *Exchange of Information and Data Protection in Cross-border Criminal Proceedings in Europe*, εκδ. Springer, The Hague - Netherlands 2015, σελ. 83

¹⁰⁴ Άρθρα, 30-33, 35, 36, 39, 40, 43, 44 του Κανονισμού 2018/1727.

φέρει ευθύνη για κάθε ζημία που υπέστη πρόσωπο, με καταγγελίες ενώπιον του ΔΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 268 ΣΛΕΕ, ενώ το κράτος μέλος, φέρει ευθύνη σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.¹⁰⁵

Για να ενισχυθεί η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ της Eurojust και της Europol και ιδίως για να συνδέονται μεταξύ τους τα δεδομένα που βρίσκονται στην κατοχή του ενός ή του άλλου οργανισμού, η Eurojust θεσπίζει και διατηρεί στενή συνεργασία με την Europol. Η Europol, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, δύναται να έχει έμμεση πρόσβαση σε πληροφορίες που παρέχονται στην Eurojust, βάσει συστήματος επιτυχούς/μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/ no hit), με σκοπό να καθορίζεται το κατά πόσον οι πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Europol συμπίπτουν με πληροφορίες τις οποίες επεξεργάζεται η Eurojust. Σε περίπτωση σύμπτωσης (hit), η Eurojust κινεί διαδικασία ώστε να επιτραπεί η διάδοση των πληροφοριών που κατέληξαν σε σύμπτωση. Αντίστοιχα, η Eurojust έχει έμμεση πρόσβαση σε πληροφορίες που αποθηκεύονται από την Europol, βάσει συστήματος επιτυχούς/μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/ no hit)¹⁰⁶

Περαιτέρω, η Eurojust συνάπτει και διατηρεί στενή σχέση με την ΕΠΠΟ, η οποία βασίζεται στην αμοιβαία συνεργασία, ανταλλάσσοντας πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για επιχειρησιακά θέματα σχετικά με αρμοδιότητες της ΕΠΠΟ. Βασικός στόχος φυσικά η άντληση από την ΕΠΠΟ της τεχνογνωσίας της Eurojust.¹⁰⁷ Η Eurojust έχει έμμεση πρόσβαση σε πληροφορίες στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων της ΕΠΠΟ βάσει συστήματος επιτυχούς/ μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/ no hit). Κάθε φορά που εντοπίζεται σύμπτωση πληροφοριών μεταξύ των δεδομένων που εισάγονται στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων από την ΕΠΠΟ και των δεδομένων που τηρούνται από την Eurojust, η σύμπτωση αυτή γνωστοποιείται τόσο στην Eurojust όσο και στην ΕΠΠΟ, όπως και στα κράτη μέλη που έχουν παράσχει τα δεδομένα στην Eurojust. Η Eurojust λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μπορεί η ΕΠΠΟ να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες στο σύστημά της διαχείρισής υποθέσεων βάσει συστήματος επιτυχούς/ μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/no hit).¹⁰⁸

¹⁰⁵ Σκ. 30 του προοιμίου και άρθρα 45 και 46 του Κανονισμού 2018/1727.

¹⁰⁶ Σκ. 56 του Προοιμίου και άρθρο 49 του Κανονισμού 2018/1727 και άρθρο 21 του Κανονισμού 2016/794

¹⁰⁷ Rafaraci T. – Belfiore R., «EU Criminal Justice», Springer, Catania Italy, 2019, σελ. 187

¹⁰⁸ Άρθρο 50 του Κανονισμού 2018/1727 και άρθρο 100 του Κανονισμού 2017/1939.

Europol

Την λειτουργία της Europol διέπει ο Κανονισμός 2016/794.¹⁰⁹ Στον εν λόγω Κανονισμό υφίσταται ειδικό κεφάλαιο τόσο για την ανταλλαγή πληροφοριών όσο και για την προστασία δεδομένων. Όσον αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διοικητικής φύσεως, ο Κανονισμός της Europol παραπέμπει στον Κανονισμό 45/2001, τον οποίο αντικατέστησε ο Κανονισμός 2018/1725. Όπως επισημαίνεται, ο Κανονισμός 2018/1725 δεν εφαρμόζεται για τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζεται η Europol, ενόσω δεν έχουν επανεξεταστεί η συμβατότητα του Κανονισμού 2016/794 με την Οδηγία 2016/680, αλλά και τυχόν αποκλίσεις που προκαλούν νομικό κατακερματισμό της νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ.¹¹⁰

Για να φέρει εις πέρας την αποστολή της, η Europol δημιούργησε και χρησιμοποιεί ένα ηλεκτρονικό σύστημα πληροφοριών, το Europol Information System (EIS). Στο εν λόγω σύστημα, τα δεδομένα εισάγονται απ' ευθείας από τα κράτη μέλη, καθώς και από όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, και είναι προσβάσιμα από εξουσιοδοτημένο προσωπικό της Europol και από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.¹¹¹

Στο ειδικό κεφάλαιο για την προστασία δεδομένων, υφίσταται αναφορά των γενικών αρχών, προβλέπεται η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και διαφόρων κατηγοριών υποκειμένων των δεδομένων από την Europol και η υποχρέωση εφαρμογής των κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την ασφάλεια της επεξεργασίας, κατ' αντιστοιχία με τα αναφερόμενα στην Οδηγία 2016/680 και μάλιστα ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού.¹¹²

Για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία επεξεργάζεται η Europol προβλέπεται αποθήκευση μόνο για όσο διάστημα είναι αυστηρώς αναγκαίο και

¹⁰⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ

¹¹⁰ Κεφάλαιο VI και άρθρα 2 παρ. 2 και 46 του Κανονισμού 2016/794.

¹¹¹ Άρθρα 17, 18 και 20 του Κανονισμού 2016/794 και Kostoris R., «Handbook of European Criminal Procedure», Springer International Publishing, Padua Italy 2018, σελ. 217

¹¹² Άρθρα 28, 30, 32 και 33 του Κανονισμού 2016/794.

αναλογικό για τον σκοπό για τον οποίο τα δεδομένα γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας από την Europol. Επιπλέον, προβλέπεται επανεξέταση της ανάγκης διατήρησης των δεδομένων ανά τριετία από την αρχική επεξεργασία των δεδομένων. Σε περίπτωση συνέχισης της αποθήκευσης, οι λόγοι διατήρησης αιτιολογούνται και καταγράφονται, ενώ σε περίπτωση αποθήκευσης για περίοδο μεγαλύτερη των πέντε ετών, ενημερώνεται σχετικά ο ΕΕΠΔ.¹¹³ Οι εν λόγω ρυθμίσεις, αξιολογούνται θετικά, εν αντιθέσει με όσα αναφέρθηκαν αντίστοιχα για την Οδηγία.

Για το υποκείμενο των δεδομένων προβλέπεται δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας. Παράλληλα, προβλέπεται περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης και κατά συνέπεια του δικαιώματος διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού, για αντίστοιχους λόγους με αυτούς που προβλέπονται στην Οδηγία 2016/680.¹¹⁴ Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στον ΕΕΠΔ και δικαίωμα δικαστικής προσφυγής κατά του ΕΕΠΔ ενώπιον του ΔΕΕ. Σε περίπτωση παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η Europol υποχρεούται σε κοινοποίηση της παραβίασης στον ΕΕΠΔ, στις οικείες αρχές, στις αρμόδιες αρχές των οικείων κρατών μελών και στο υποκείμενο των δεδομένων. Την ευθύνη για τα δεδομένα φέρει το κράτος μέλος ή ο φορέας της Ένωσης που παρέσχε τα δεδομένα αυτά στην Europol, ή η Europol, όταν τα δεδομένα προσωπικά δεδομένα παρασχέθηκαν από τρίτες χώρες, διεθνείς οργανισμούς, ή απευθείας από ιδιωτικούς φορείς, καθώς και όσον αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που ανακτώνται από την Europol από πηγές διαθέσιμες στο κοινό ή που προκύπτουν από εργασίες ανάλυσης της ίδιας της Europol. Την ευθύνη λόγω εσφαλμένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και φέρει είτε η Europol, αν τα πρόσωπα έχουν υποστεί ζημία εξαιτίας παράνομης επεξεργασίας δεδομένων με ευθύνη της Europol είτε το κράτος μέλος στο οποίο επήλθε το ζημιογόνο γεγονός σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του. Το ζημιωθέν πρόσωπο για την αποζημίωσή του οφείλει να προσφύγει στο ΔΕΕ εάν η αγωγή του στρέφεται κατά της Europol και στο αρμόδιο εθνικό δικαστήριο του συγκεκριμένου κράτους μέλους, εάν η αγωγή του στρέφεται κατά κράτους μέλους.¹¹⁵

Περαιτέρω προβλέπεται υποχρέωση αποθήκευσης των δεδομένων με τρόπο ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η πηγή τους. Για τους σκοπούς της εξακρίβωσης της

¹¹³ Άρθρο 31 του Κανονισμού 2016/794.

¹¹⁴ Ισχύουν αντίστοιχα όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση της Οδηγίας 2016/680.

¹¹⁵ Άρθρα 34, 35, 36, 37, 38, 47, 48, 50 του Κανονισμού 2016/794.

νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων, του αυτοελέγχου και της διασφάλισης της ακεραιότητας και ασφάλειας των δεδομένων, καταχωρίζονται ή τεκμηριώνονται αρχεία συλλογής, μεταβολής, πρόσβασης, γνωστοποίησης, συνδυασμού ή διαγραφής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επιπλέον, καθορίζεται υποχρέωση ορισμού υπευθύνου προστασίας δεδομένων, εποπτεία των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών από εθνική εποπτική αρχή και η εποπτεία της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον ΕΕΠΔ.¹¹⁶

Η Europol δύναται να διαβιβάζει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα απευθείας σε φορέα της Ένωσης, στον βαθμό που αυτό είναι αναγκαίο για την εκτέλεση των καθηκόντων της ή των καθηκόντων του φορέα της Ένωσης που είναι αποδέκτης των δεδομένων. Στην περίπτωση αυτή, η ευθύνη για τη νομιμότητα της διαβίβασης βαρύνει την Europol, εκτός αν έλαβε χώρα κατόπιν αιτήματος του αποδέκτη, όπου ευθύνονται αμφότεροι η Europol και ο αποδέκτης.¹¹⁷

Επιπλέον, η Europol, μέσω του υπευθύνου προστασίας δεδομένων υποχρεούται σε προηγούμενη διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ, όταν πρόκειται να πραγματοποιηθούν νέου τύπου πράξεις επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων, ή όταν ο τύπος της επεξεργασίας, ειδικότερα με χρήση νέων τεχνολογιών, μηχανισμών ή διαδικασιών, ενέχει κατά τα άλλα ιδιαίτερους κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες, και ιδίως για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των υποκειμένων των δεδομένων.¹¹⁸

Τέλος, οι Eurojust και η OLAF δύνανται να έχουν έμμεση πρόσβαση σε πληροφορίες που αποθηκεύονται από την Europol, βάσει συστήματος επιτυχούς/ μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/ no hit).¹¹⁹

¹¹⁶ Άρθρα 40-43 του Κανονισμού 2016/794.

¹¹⁷ Άρθρο 24 του Κανονισμού 2016/794.

¹¹⁸ Άρθρο 39 του Κανονισμού 2016/794.

¹¹⁹ Άρθρο 21 του Κανονισμού 2016/794.

OLAF

Αναφορικά με την OLAF, τη λειτουργία της διέπει ο Κανονισμός 883/2013, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα.¹²⁰

Κατά τη διενέργεια των διοικητικών ερευνών της OLAF, οι πληροφορίες που διαβιβάζονται σε αυτήν ή λαμβάνονται στο πλαίσιο εξωτερικών ερευνών, υπό οποιαδήποτε μορφή, προστατεύονται από τις διατάξεις του Κανονισμού 2018/1725. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, οι διατάξεις του Κανονισμού της OLAF ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κανονισμού 2018/1725. Περαιτέρω, αναφέρεται ότι η OLAF διορίζει υπεύθυνο προστασίας δεδομένων. Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων είναι αρμόδιος για την επεξεργασία των δεδομένων από την OLAF και τη γραμματεία της επιτροπής εποπτείας.¹²¹

Η OLAF συνάπτει και διατηρεί στενή σχέση με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η εν λόγω σχέση βασίζεται στην αμοιβαία συνεργασία, την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συμπληρωματικότητα και την αποφυγή των αλληλεπικαλύψεων. Η OLAF έχει έμμεση πρόσβαση στις πληροφορίες του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία στο σύστημα της OLAF αντίστοιχα, βάσει συστήματος επιτυχούς/ μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/no-hit). Κάθε φορά που εντοπίζεται αντιστοιχία μεταξύ των δεδομένων που εισάγονται στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων από την OLAF και των δεδομένων που τηρούνται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η ύπαρξη της αντιστοιχίας γνωστοποιείται τόσο στην OLAF όσο και στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η OLAF λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα ώστε να μπορεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων της βάσει συστήματος επιτυχούς/ μη επιτυχούς αναζήτησης (hit/no-hit).¹²²

Η OLAF, στο πλαίσιο της εντολής της να προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, συνεργάζεται με την Eurojust και την Europol. Στα πλαίσια

¹²⁰ Κανονισμός (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου

¹²¹ Σκ. 35 του Προοιμίου και άρθρα 1 παρ. 3 και 10 του Κανονισμού 883/2013 και άρθρο 43 του Κανονισμού 2018/1725.

¹²² Άρθρα 1 παρ. 4α και 12ζ του Κανονισμού 883/2013 και άρθρο 101 του Κανονισμού 2017/1939.

αυτά συμφωνούν σχετικά με διοικητικούς διακανονισμούς που είναι δυνατόν να αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών επιχειρησιακού, στρατηγικού ή τεχνικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και διαβαθμισμένων πληροφοριών.¹²³

Το γεγονός της παράλειψης στον Κανονισμό 883/2013, ειδικού Κεφαλαίου για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την OLAF και την προστασία του υποκειμένου των δεδομένων, όπως έχει προβλεφθεί για την Eurojust και την Europol και ιδίως για την EPPO θα πρέπει να αξιολογηθεί θετικά. Συγκεκριμένα, η παραπομπή στις γενικές διατάξεις προστασίας δεδομένων του Κανονισμού 2018/1725 θα πρέπει να αποτελεί ένα θετικό παράδειγμα για την λειτουργία ενός γενικού νομικού πλαισίου προστασίας δεδομένων, το οποίο διαθέτει την κατάλληλη ευελιξία, ώστε να μην απαιτείται κατ' ανάγκη να δημιουργούνται ρυθμίσεις κομμένες και ραμμένες στα μέτρα του εκάστοτε οργανισμού.¹²⁴

¹²³ Άρθρο 13 του Κανονισμού 883/2013.

¹²⁴ Ángeles Gutiérrez Zarza, ο.π., σελ. 105

Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (European Public Prosecutor's Office – EPPO), στον Κανονισμό 2017/1939¹²⁵, στον οποίο ρυθμίζεται η λειτουργία της, περιλαμβάνονται εκτενείς ρυθμίσεις για την επεξεργασία και την προστασία δεδομένων, με αποτέλεσμα να μην καταλείπονται περιθώρια στον Κανονισμό 2018/1725, στην Οδηγία 2016/680, ή σε άλλο γενικότερο νομοθέτημα με περιεχόμενο σχετικό με την επεξεργασία και την προστασία δεδομένων.

Συγκεκριμένα, στον Κανονισμό 2017/1939 περιλαμβάνεται συγκεκριμένο, ιδιαίτερα εκτενές αυτοτελές κεφάλαιο σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την EPPO. Στις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου VIII, περιλαμβάνονται κατ' αντιστοιχία οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην αρχιτεκτονική κάθε νομοθετήματος προστασίας δεδομένων, με αποτέλεσμα η EPPO να έχει τις δικές της ρυθμίσεις για την προστασία δεδομένων.

Οι ρυθμίσεις του σχετικού κεφαλαίου είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με την αστυνομική Οδηγία και θεωρούνται συνεπείς σε σχέση με το ενωσιακό κεκτημένο στον εν λόγω τομέα.¹²⁶

Για την επεξεργασία διοικητικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την EPPO, εφαρμόζεται ο Κανονισμός 2018/1725, ο οποίος αντικατέστησε τον Κανονισμό 45/2001, με ρυθμίσεις που εξειδικεύονται στον κανονισμό διαδικασίας της EPPO.¹²⁷

Στον Κανονισμό 2017/1939 προβλέπονται οι αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την EPPO. Η επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ρυθμίζεται στο κεφάλαιο VIII του Κανονισμού. Η EPPO επεξεργάζεται τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπον ώστε να είναι δυνατόν να διαπιστωθεί από ποια αρχή προήλθαν τα δεδομένα ή από ποια πηγή ανακτήθηκαν.¹²⁸ Επιπλέον, στον Κανονισμό

¹²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

¹²⁶ Geelhoed W. - Erkelens L. – Meij A., «Shifting perspectives on the European Public Prosecutor's Office», Asser Press - Springer, Hague Netherlands, 2018, σελ. 23

¹²⁷ Σκ. 90 του Προοιμίου και άρθρο 48 του Κανονισμού 2017/1939.

¹²⁸ Άρθρα 47 και 49 του Κανονισμού 2017/1939.

ρυθμίζονται οι προθεσμίες διατήρησης των επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η υποχρέωση για επανεξέταση της ανάγκης αποθήκευσης των επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία, το αργότερο τρία έτη μετά την πρώτη επεξεργασία των επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και επαναλαμβάνεται στη συνέχεια κάθε τρία έτη. Εάν αποθηκεύονται επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για περίοδο μεγαλύτερη των πέντε ετών, ενημερώνεται για το γεγονός αυτό ο ΕΕΠΔ. Οι λόγοι για τη συνέχιση της διατήρησης αιτιολογούνται και καταγράφονται. Περαιτέρω, προβλέπονται ανώτατα όρια για την διατήρηση των δεδομένων, όπως τα πέντε έτη μετά την αμετάκλητη απαλλακτική απόφαση.¹²⁹ Οι εν λόγω ρυθμίσεις για τις προθεσμίες αξιολογούνται θετικά, σε αντίθεση με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις της αστυνομικής Οδηγίας.

Περαιτέρω, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη διαβίβαση επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, η οποία λαμβάνει χώρα μόνον εφόσον τα δεδομένα είναι αναγκαία για τη νόμιμη εκτέλεση καθήκοντος που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του άλλου, θεσμικού ή μη, οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης. Σε περίπτωση που τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται κατόπιν αίτησης του άλλου, θεσμικού ή μη, οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης, υπεύθυνοι για το σύννομο χαρακτήρα της διαβίβασης είναι τόσο ο υπεύθυνος της επεξεργασίας όσο και ο αποδέκτης. Το άλλο, θεσμικό ή μη, όργανο ή οργανισμός της Ένωσης επεξεργάζεται τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνον για τους σκοπούς που αιτιολογούν τη διαβίβασή τους.¹³⁰

Στον Κανονισμό 2017/1939 προβλέπονται για το υποκείμενο των δεδομένων το δικαίωμα γνωστοποίησης, το δικαίωμα πρόσβασης και οι περιορισμοί του, αντίστοιχα με όσα αναφέρθηκαν για την Οδηγία 2016/680¹³¹, τα δικαιώματα διόρθωσης ή διαγραφής επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και περιορισμού ως προς την επεξεργασία και η δυνατότητα άσκησης των εν λόγω δικαιωμάτων μέσω του ΕΕΠΔ. Παράλληλα, προβλέπεται υποχρέωση της ΕΡΡΟ για λήψη κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την ασφάλεια των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού. Η υποχρέωση για λήψη των

¹²⁹ Άρθρα, 47, 49 και 50 του Κανονισμού 2017/1939.

¹³⁰ Άρθρο 54 του Κανονισμού 2017/1939.

¹³¹ Ισχύουν αντίστοιχα όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση της Οδηγίας 2016/680.

κατάλληλων μέτρων για προστασία των δεδομένων λαμβάνει χώρα. Περαιτέρω, υφίσταται υποχρέωση της EPPO για τήρηση αρχείων των κατηγοριών των δραστηριοτήτων επεξεργασίας που εκτελούνται υπ' ευθύνη της και καταχωρίσεις για πράξεις επεξεργασίας σε συστήματα αυτοματοποιημένης επεξεργασίας. Επιπλέον, προβλέπεται η υποχρέωση για διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων και για γνωστοποίηση της παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον ΕΕΠΔ και στο υποκείμενο των δεδομένων.¹³²

Επιπροσθέτως, προβλέπεται υποχρέωση ορισμού υπευθύνου προστασίας δεδομένων, εποπτεία από τον ΕΕΠΔ, δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στον ΕΕΠΔ, δικαίωμα δικαστικής προσφυγής κατά των αποφάσεων του ΕΕΠΔ και υποχρέωση για προηγούμενη διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ πριν από την επεξεργασία που θα περιληφθεί σε νέο σύστημα αρχειοθέτησης που πρόκειται να δημιουργηθεί εφόσον από την εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία των δεδομένων προκύπτει ότι η επεξεργασία θα προκαλέσει μεγάλο κίνδυνο εάν η EPPO δεν λάβει μέτρα για τον μετριασμό του κινδύνου ή το είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών, μηχανισμών ή διαδικασιών, θέτει σε μεγάλο κίνδυνο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων.¹³³

Στα πλαίσια της αποστολής της, η EPPO συνάπτει και διατηρεί στενή σχέση με την Europol. Για τη συνεργασία τους συνάπτουν συμφωνία στην οποία καθορίζονται οι σχετικοί όροι.¹³⁴ Για την σχέση της με την OLAF και την Eurojust, ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν στα αντίστοιχα κεφάλαια.

¹³² Άρθρα 57-63, 67-69, 71, 73-75 του Κανονισμού 2017/1939.

¹³³ Σκ. 98 του προοιμίου και άρθρα 78, 85, 88, 89 του Κανονισμού 2017/1939.

¹³⁴ Άρθρο 102 του Κανονισμού 2017/1939.

Νομικό πλαίσιο ανταλλαγής: Σουηδική Πρωτοβουλία και Prüm

Σε ό,τι αφορά την αρχιτεκτονική της, η ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ΧΕΑΔ, ως μέσω ενίσχυσης της συνεργασίας και κατά συνέπεια ως μέσο για την επαύξηση της αποτελεσματικότητας των εθνικών διωκτικών και δικαιοδοτικών μηχανισμών, διέπεται από την αρχή της διαθεσιμότητας (principle of availability). Η αρχή χαρακτηρίζεται ως μία καινοτόμα προσέγγιση στη διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών, στο βαθμό που επιδιώκει να καταστήσει ελεύθερη την κυκλοφορία των πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των διαφόρων κρατών μελών.¹³⁵ Το novum που φαίνεται να εισφέρει είναι το άμεσο της πρόσβασης αφού επιβάλλει την άμεση πρόσβαση στις εθνικές βάσεις, καθιστώντας έτσι αποτελεσματικότερη και προφανώς ταχύτερη την αναζήτηση.¹³⁶

Η αρχή της διαθεσιμότητας των πληροφοριών αποτελεί την υπέρτατη εκδοχή της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της αμοιβαίας αναγνώρισης και έχει σοβαρές επιπτώσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δια της αυτοματοποίησης,¹³⁷ καίτοι δεν έχει αναγνωρισθεί ρητά στα κείμενα των συνθηκών της Ένωσης.¹³⁸

Συγκεκριμένα, από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών πηγάζει και η δυνατότητα δικαστικής συνεργασίας των κρατών μελών σε ποινικές υποθέσεις, όπως προβλέπεται στο άρθρο 82 ΣΛΕΕ. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 87 ΣΛΕΕ, στην Ένωση αναπτύσσεται αστυνομική συνεργασία, για την ενίσχυση της οποίας λαμβάνονται μέτρα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, που αφορούν τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών. Την ουσιαστική λειτουργικότητα της συνεργασίας αυτής καθιστά δυνατή η κατά την ενωσιακή πομπώδη φρασεολογία «αρχή της διαθεσιμότητας των πληροφοριών» (principle of availability), σύμφωνα με την οποία οι αρμόδιες για την επιβολή του νόμου αρχές κάθε κράτους μέλους δικαιούνται να ζητούν πληροφορίες απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων

¹³⁵ Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., «Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου», Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2019, σελ. 220

¹³⁶ Παπαγιάννη Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;» σε Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο., Χάνο Α., «Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 50

¹³⁷ V. Mitsilegas, «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009, σελ. 257

¹³⁸ Ángeles Gutiérrez Zarza, Exchange of Information and Data Protection in Cross-border Criminal Proceedings in Europe, εκδ. Springer, The Hague - Netherlands 2015, σελ. 21

τους από τα αρμόδια όργανα των λοιπών κρατών μελών, εκείνα δε υποχρεούνται να τις παρέχουν. Η πρώτη προσπάθεια για την οργάνωση ενός τέτοιου συστήματος πληροφοριών σημειώθηκε με τη Συνθήκη του Prüm.¹³⁹

Τη νομική βάση για τη συνεργασία αυτή τη στήριζαν και εξακολουθούν να τη στηρίζουν σε μεγάλο βαθμό σε πράξεις διοικητικής φύσεως - διοικητικού χαρακτήρα της Ένωσης, με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούσαν γενικότερα στον ποινικό τομέα. Συγκεκριμένα, παρεκάμπετο, η ελλείπουσα ποινική εξουσία-δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διάφορα νομικά εργαλεία, όπως διεθνείς συμβάσεις μεταξύ κρατών μελών και Αποφάσεις-Πλαίσιο. Οι Αποφάσεις-Πλαίσιο διατυπώνονταν από τους Υπουργούς Δικαιοσύνης των κρατών μελών μετά από πρόταση ενός κράτους μέλους (συνήθως αυτού που ασκεί την προεδρία), είτε του Συμβουλίου, είτε της Επιτροπής της Ένωσης.¹⁴⁰ Πέρα από αυτά, για τις εν λόγω πράξεις του τρίτου πυλώνα, δεν υπήρχε δυνατότητα εξαναγκασμού των κρατών μελών να τις εφαρμόσουν με διαδικασία επί παραβάν, κάτι που τις έκανε να στερούνται αποτελεσματικότητας σε μεγάλο βαθμό.¹⁴¹

Στη Συνθήκη της Λισαβόνας, περιελήφθησαν διατάξεις που παρέχουν ευρεία δυνατότητα για νομοθέτηση, για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία, τα προσωπικά δεδομένα και την ποινική νομοθέτηση. Με τις διατάξεις αυτές το ζήτημα του δημοκρατικού ελλείματος, καίτοι δεν εξαλείφεται, περιορίζεται σημαντικά, κυρίως μέσω της συμμετοχής του Κοινοβουλίου στις διαδικασίες νομοθέτησης στον εν λόγω τομέα. Πλέον καθιερώθηκε η εισαγωγή διατάξεων μέσω Οδηγιών και Κανονισμών, αφήνοντας το νομικό εργαλείο των Αποφάσεων-Πλαίσιο το οποίο χαρακτηριζόταν ως «αμαρτωλό» ή «προβληματικό» και είχε δεχθεί δριμύεια κριτική για την προφανή έλλειψη τυπικής νομιμοποίησης και δημοκρατικής θεμελιώσεως, κάτι που προκαλούσε το λεγόμενο «δημοκρατικό έλλειμμα» της Ένωσης.¹⁴²

Η «απόφαση», υπό το προ της Συνθήκης της Λισαβόνας καθεστώς, ως πράξη παραγώγου δικαίου της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 1 περ. γ' της

¹³⁹ Βλ. σκ. 4 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ και Μυλωνόπουλο Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», ό.π., σελ. 535-536

¹⁴⁰ Μυλωνόπουλο Χ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», 2η Έκδοση, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2020, σελ. 59-60 και Μυλωνόπουλο Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», ό.π., σελ. 419

¹⁴¹ Aden H., «Police cooperation in the EU before and after the Treaty of Lisbon», in Hartmut Aden (Hg.), «Police Cooperation in the European Union under the Treaty of Lisbon. Opportunities and Limitations, Baden-Baden, 2015, σελ. 16

¹⁴² Μυλωνόπουλο Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», ό.π., σελ. 419, 421 και 428 και Μυλωνόπουλο Χ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», ό.π., σελ. 60 -61

προϊσχύσασας Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει επίσης να κατακριθεί, λόγω της έκδοσής της από το Συμβούλιο, χωρίς της συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη βάση του διαλόγου, ιδίως όταν πραγματεύονται τόσο σοβαρά ζητήματα, όπως η Απόφαση Prüm.

Περαιτέρω, σε ότι αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με την αστυνομική και δικαστική συνεργασία και τα προσωπικά δεδομένα, η προϊσχύσασα της Οδηγίας 2016/680, Απόφαση-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ δεν κατήργησε τις ειδικότερες ρυθμίσεις που ισχύουν εντός της Ένωσης σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών για λόγους δημόσιας ασφάλειας, όπως αυτές προκύπτουν ενδεικτικά από το νομικό πλαίσιο του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, της Europol, της Eurojust, και του Τελωνειακού Συστήματος Πληροφοριών. Η Οδηγία 2016/680 που καταργεί την Απόφαση-Πλαίσιο, δεν διαταράσσει και οπωσδήποτε δεν ενοποιεί τα ειδικά καθεστώτα.¹⁴³ Στο άρθρο 60 της Οδηγίας 2016/680 ορίζεται ρητά ότι δεν θίγονται ειδικές διατάξεις για την προστασία δεδομένων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας και την πρόσβαση των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών σε συστήματα πληροφοριών, που ίσχυαν μέχρι την δημοσίευση της Οδηγίας με την επισήμανση ωστόσο στο άρθρο 62 παρ. 6 της Οδηγίας, ότι αυτές πρέπει να αξιολογηθούν ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισης με την Οδηγία.¹⁴⁴

Αν προηγουμένως στην περιγραφή των ρυθμίσεων της Οδηγίας 2016/680, παρατηρήσαμε τον περιορισμένο αριθμό αποφάσεων και τον σχεδόν πάντα ad hoc χαρακτήρα τους που δεν μας επέτρεπε την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ή μας οδηγούσε σε κατ' αναλογία ερμηνείες, εν προκειμένω, σχετικά με τις ρυθμίσεις της «Σουηδικής Πρωτοβουλίας» και τις «Απόφασης Prüm» είναι πραγματικά ανύπαρκτη, τόσο από το ΔΕΕ όσο και από το ΕΔΔΑ, ή αφορά αποφάσεις που πραγματεύονταν τελείως τυπικά στοιχεία (όπως π.χ. η απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-14/15 και C-116/15, που ασχολήθηκε με την ισχύ και του άρθρου 25, παρ. 2 της Αποφάσεως 2008/615/ΔΕΥ, ως επιλεγόμενη νομική βάση έτερων Αποφάσεων). Κατόπιν των ανωτέρω, θα πρέπει να αρκεστούμε στην ερμηνεία των εν λόγω πράξεων της Ένωσης, ιδίως σε σχέση με τις ρυθμίσεις της Οδηγίας και στην κριτική τους από τη θεωρία.

¹⁴³ Χρήστου Β., «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 241, 244. Βλ. και σκ. 25 και 94 του Προοιμίου και άρθρο 60 της Οδηγίας 2016/680.

¹⁴⁴ Σκ. 94 του Προοιμίου και άρθρο 60 της Οδηγίας 2016/680.

Η Σουηδική πρωτοβουλία

Η Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί τη λεγόμενη «Σουηδική Πρωτοβουλία», όπως επονομάστηκε λόγω της προώθησής της από τη Σουηδική Κυβέρνηση. Θεωρείται δε ότι συνιστά συνέχεια των διατάξεων του κεκτημένου του Σένγκεν. Μάλιστα, με το άρθρο 12 αντικαθιστά διατάξεις της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν.¹⁴⁵

Με την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ θεσπίζονται οι κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου των κρατών μελών μπορούν να ανταλλάσσουν, γρήγορα και αποτελεσματικά, υπάρχουσες πληροφορίες και στοιχεία με σκοπό τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών ή τη συλλογή στοιχείων όσον αφορά αξιόποινες πράξεις.¹⁴⁶

Η Απόφαση-Πλαίσιο παρέχει ένα τυποποιημένο γενικό πλαίσιο αμοιβαίας διαβίβασης αιτούμενων πληροφοριών και στοιχείων¹⁴⁷ με χρήση συγκεκριμένων εντύπων που καθιερώνονται στο Παράρτημα της Απόφασης-Πλαισίου.

Η ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με το έγκλημα και τις εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί τη βάση της συνεργασίας για την επιβολή του νόμου στην Ένωση, εξυπηρετεί δε το γενικό στόχο της βελτίωσης της ασφάλειας των πολιτών της Ένωσης.¹⁴⁸

Η αποτελεσματική και ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ αρχών επιβολής του νόμου παρεμποδίζονταν σοβαρά από τις τυπικές διαδικασίες, τις διοικητικές δομές και τα νομικά εμπόδια που προβλέπονταν από τις νομοθεσίες των κρατών μελών, πριν τη θέσπιση της Απόφασης-Πλαισίου. Ωστόσο, η έγκαιρη πρόσβαση σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες και στοιχεία αποτελεί βασική προϋπόθεση ώστε να μπορούν οι αρχές επιβολής του νόμου να εντοπίζουν, να προλαμβάνουν και να διερευνούν το έγκλημα ή τις εγκληματικές δραστηριότητες,

¹⁴⁵ V. Mitsilegas, «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009, σελ. 252 και σκ. 13 και 14 του Προοιμίου και άρθρο 12 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁴⁶ Σκ. 6 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ - (έμφαση δική μου).

¹⁴⁷ Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., ό.π., σελ. 234

¹⁴⁸ Σκ. 3 του Προοιμίου της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

ιδίως σε ένα χώρο όπου έχουν καταργηθεί τα εσωτερικά σύνορα. Δεδομένου ότι οι εγκληματικές δραστηριότητες διεξάγονται με μυστικότητα, είναι απαραίτητος ο έλεγχός τους, οι δε πληροφορίες όσον αφορά τους εγκληματίες πρέπει να ανταλλάσσονται με ιδιαίτερη ταχύτητα. Οι αρχές επιβολής του νόμου πρέπει να είναι σε θέση να ζητούν και να λαμβάνουν πληροφορίες και στοιχεία από άλλα κράτη μέλη καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας, από το στάδιο της συλλογής στοιχείων σχετικά με έγκλημα έως το στάδιο της διερεύνησης του εγκλήματος.¹⁴⁹

Στα πλαίσια αυτά, σκοπός της Απόφασης-Πλαισίου είναι να θεσπίσει τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών θα μπορούν να ανταλλάσσουν αποτελεσματικά και γρήγορα υφιστάμενες πληροφορίες και στοιχεία για τη διερεύνηση εγκλήματος ή τη διεξαγωγή επιχειρήσεων συλλογής στοιχείων σχετικά με έγκλημα. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, μέσω στενότερης συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών. Πρόκειται λοιπόν για μία πράξη που ενσωματώνει έναν από τους κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι την εξασφάλιση στους πολίτες της υψηλού επιπέδου προστασίας εντός ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, τηρουμένων ταυτοχρόνως των αρχών και κανόνων των σχετικών με τα δικαιώματα του ανθρώπου, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και το κράτος δικαίου, που διέπουν την Ένωση και ισχύουν σε όλα τα κράτη μέλη.¹⁵⁰

Με την Απόφαση-Πλαίσιο, καλύπτεται η ανταλλαγή κάθε πληροφορίας και στοιχείου, ήτοι αφορά κάθε είδους πληροφορίες ή δεδομένα που κατέχονται από τις αρχές τις αρμόδιες για την επιβολή του νόμου και κάθε είδους πληροφορίες ή δεδομένα που κατέχονται από δημόσιες αρχές ή από ιδιωτικές οντότητες, στις οποίες έχουν πρόσβαση οι αρχές οι αρμόδιες για την επιβολή του νόμου χωρίς να ληφθούν καταναγκαστικά μέτρα. Η Απόφαση-Πλαίσιο όμως ρητά δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να συγκεντρώνουν και να αποθηκεύουν πληροφορίες και στοιχεία για να τα δίνουν στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου των άλλων κρατών μελών.¹⁵¹ Για αυτό το λόγο, όπως προαναφέρθηκε, η Απόφαση-Πλαίσιο αφορά υπάρχουσες-υφιστάμενες πληροφορίες. Οι πληροφορίες που καταλαμβάνει το πεδίο εφαρμογής της Απόφασης-Πλαισίου είναι ιδιαίτερα ευρείες, ωστόσο, προβλέπεται

¹⁴⁹ Σκ. 4, 6 και 7 του Προοιμίου της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁵⁰ Σκ. 1 και 2 του Προοιμίου και Άρθρο 1 παρ. 1 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ, έμφαση δική μου.

¹⁵¹ Άρθρο 1 παρ. 3 και άρθρο 2 περ. δ' της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

δυνατότητα άρνησης χορήγησης των αιτούμενων στοιχείων, όταν η αίτηση αφορά αξιόποινη πράξη που δυνάμει της νομοθεσίας του αιτούντος κράτους μέλους τιμωρείται με ποινή φυλάκισης διάρκειας μέχρι ενός έτους.¹⁵² Στην προβλεφθείσα στο άρθρο 62 παρ. 6 της Οδηγίας 2016/680, αξιολόγηση και επανεξέταση των ειδικών διατάξεων αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, από την Επιτροπή, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής τους με την Οδηγία, προέκυψε ότι η Απόφαση-Πλαίσιο θα πρέπει να εναρμονιστεί με τη Οδηγία με στόχο τον προσδιορισμό των ειδών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ανταλλαγής βάσει της Απόφασης-Πλαισίου, με παράλληλη ωστόσο διαφύλαξη της αποτελεσματικότητάς της και της φύσης της ως οριζόντιου εργαλείου.¹⁵³

Ως αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου, θεωρείται σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο, η εθνική αστυνομική, τελωνειακή ή άλλη αρχή στην οποία η εθνική νομοθεσία έχει αναθέσει να εντοπίζει, να προλαμβάνει και να διερευνά αξιόποινες πράξεις ή εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και να ασκεί εξουσία και να λαμβάνει καταναγκαστικά μέτρα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων αυτών. Όπως διευκρινίζεται, υπηρεσίες ή μονάδες που ασχολούνται ειδικά με θέματα εθνικής ασφάλειας, όπως είναι οι εθνικές υπηρεσίες πληροφοριών δεν καλύπτονται από την έννοια της αρμόδιας αρχής επιβολής του νόμου.¹⁵⁴ Σε αυτές ωστόσο συμπεριλαμβάνονται οι δικαστικές αρχές.¹⁵⁵ Ο ορισμός χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη ευρύτητα, ιδίως με τη δυνατότητα για επέκταση σε οποιαδήποτε «άλλη αρχή».¹⁵⁶ Υφίσταται ωστόσο πρόβλεψη για αποστολή από τα κράτη μέλη καταλόγου με τις οριζόμενες ως «αρμόδιες αρχές» στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου. Έτσι, χωρίς να περιορίζεται η προαναφερόμενη ευρύτητα, καταγράφονται τουλάχιστον σε καταλόγους οι εθνικές αρμόδιες αρχές.¹⁵⁷ Στις αρχές που ανταλλάσσουν πληροφορίες σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο περιλαμβάνονται η Europol και η Eurojust.¹⁵⁸

Επισημαίνεται, ότι καίτοι κατά τα προαναφερόμενα, οι δικαστικές αρχές συμπεριλαμβάνονται στις αρμόδιες αρχές ανταλλαγής πληροφοριών, η Απόφαση-

¹⁵² V. Mitsilegas, ό.π., σελ. 253 και άρθρο 10 παρ. 2 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁵³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

¹⁵⁴ Άρθρο 2 περ. α' της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁵⁵ V. Mitsilegas, ό.π., σελ. 254

¹⁵⁶ V. Mitsilegas, ό.π., σελ. 252-253

¹⁵⁷ Άρθρο 2 περ. α' της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁵⁸ Άρθρο 6 παρ. 2 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

Πλαίσιο δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρέχουν πληροφορίες και στοιχεία για να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον δικαστικής αρχής ούτε παρέχει δικαίωμα για τη χρήση των εν λόγω πληροφοριών και στοιχείων προς τούτο. Για να χρησιμοποιήσει ένα κράτος μέλος πληροφορίες ή στοιχεία που έχει αποκτήσει δυνάμει της Απόφασης-Πλαισίου ως αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον δικαστικής αρχής, πρέπει να εξασφαλίσει τη συναίνεση του κράτους μέλους το οποίο παρέσχε τις πληροφορίες ή τα στοιχεία όταν αυτό απαιτείται δυνάμει του δικαιού του κράτους μέλους που παρείχε τις πληροφορίες ή τα στοιχεία, χρησιμοποιώντας τη νομοθεσία περί δικαστικής συνεργασίας που ισχύει μεταξύ των κρατών μελών. Η συναίνεση αυτή δεν απαιτείται όταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση έχει ήδη δώσει τη συναίνεσή του για τη χρήση των πληροφοριών ή των στοιχείων ως αποδεικτικών στοιχείων κατά τη διαβίβασή τους.¹⁵⁹

Οι δυνατότητες των αρχών επιβολής του νόμου να λαμβάνουν πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με το σοβαρό έγκλημα και τις τρομοκρατικές πράξεις από άλλα κράτη μέλη πρέπει να εξετάζονται οριζοντίως και όχι βάσει των διαφόρων μορφών εγκλήματος ή της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ αρχών επιβολής του νόμου και δικαστικών αρχών. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να προωθείται δια της Αποφάσεως-Πλαισίου η ευρύτερη δυνατή ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών, ιδίως σε σχέση με αδικήματα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, τηρουμένου του απαιτούμενου επιπέδου συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.¹⁶⁰

Με την Απόφαση-Πλαίσιο καθορίζεται η ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες και τα στοιχεία είναι δυνατόν να παρέχονται στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου των άλλων κρατών μελών. Οι πληροφορίες και τα στοιχεία παρέχονται κατόπιν αιτήσεως αρμόδιας αρχής επιβολής του νόμου, που ενεργεί βάσει των εξουσιών εκ της εθνικής νομοθεσίας, στα πλαίσια της διερεύνησης εγκλήματος ή της διεξαγωγής επιχείρησης συλλογής στοιχείων σχετικά με έγκλημα. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι προϋποθέσεις της παροχής πληροφοριών και στοιχείων στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου άλλων κρατών μελών δεν είναι αυστηρότερες από τις εφαρμοζόμενες σε εθνικό επίπεδο για την παροχή και αίτηση παροχής πληροφοριών και στοιχείων. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν από δικαστική συμφωνία ή άδεια την

¹⁵⁹ Άρθρο 1 παρ. 4 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁶⁰ Σκ. 5 και 10 του Προοιμίου της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

ανταλλαγή, μεταξύ της δικής τους αρμόδιας αρχής επιβολής του νόμου και της αρμόδιας αρχής επιβολής του νόμου άλλου κράτους μέλους, πληροφοριών ή στοιχείων στα οποία, κατά τη διεξαγωγή εσωτερικής διαδικασίας, η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου στην οποία απευθύνεται η αίτηση παροχής πληροφοριών μπορεί να έχει πρόσβαση χωρίς δικαστική συμφωνία ή άδεια. Όταν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση παροχής πληροφοριών, η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου προς την οποία απευθύνεται η αίτηση μπορεί να έχει πρόσβαση στις ζητούμενες πληροφορίες ή στοιχεία μόνο με συμφωνία ή άδεια δικαστικής αρχής, η εν λόγω αρμόδια αρχή οφείλει να ζητήσει από την αρμόδια δικαστική αρχή συμφωνία ή άδεια πρόσβασης στις οικείες πληροφορίες και άδεια ανταλλαγής τους. Όταν λαμβάνει την απόφασή της, η αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση εφαρμόζει τους αυτούς κανόνες που θα ίσχυαν, σε μια καθαρά εσωτερική υπόθεση. Όταν οι πληροφορίες ή τα στοιχεία που ζητούνται έχουν ληφθεί από άλλο κράτος μέλος ή από τρίτη χώρα και υπόκεινται στον κανόνα της ειδικότητας, μπορούν να διαβιβασθούν στην αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου άλλου κράτους μέλους μόνο με τη συγκατάθεση του κράτους μέλους ή της τρίτης χώρας που παρέσχε τις πληροφορίες ή τα στοιχεία.¹⁶¹

Για την παροχή πληροφοριών και στοιχείων σε απάντηση της αίτησης, καθορίζονται συγκεκριμένες προθεσμίες, με σκοπό την ταχύτητα. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες τους επιτρέπουν να απαντούν εντός 8 ωρών το πολύ σε επείγουσες αιτήσεις παροχής πληροφοριών και στοιχείων, οι οποίες αφορούν τις αξιόποινες πράξεις στις οποίες χωρεί εκτέλεση Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης¹⁶² στην περίπτωση που οι ζητούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία τηρούνται σε βάση δεδομένων στην οποία έχουν άμεση πρόσβαση οι αρχές επιβολής του νόμου. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι μη επείγουσες αιτήσεις παροχής πληροφοριών και στοιχείων, που αφορούν τις ίδιες αξιόποινες πράξεις να λαμβάνουν απάντηση εντός εβδομάδος εάν οι ζητούμενες πληροφορίες και στοιχεία τηρούνται σε βάση δεδομένων στην οποία οι αρχές επιβολής του νόμου έχουν άμεση πρόσβαση. Σε κάθε άλλη περίπτωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι ζητούμενες πληροφορίες διαβιβάζονται στην αιτούσα αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου εντός 14 ημερών.¹⁶³

¹⁶¹ Άρθρο 3 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁶² Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 2 της Απόφασης-Πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών.

¹⁶³ Άρθρο 4 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

Εάν η αρμόδια αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση δεν είναι σε θέση να απαντήσει εντός 8 ωρών, μίας εβδομάδας ή 14 ημερών αντίστοιχα, εκθέτει τους σχετικούς λόγους με τη βοήθεια συγκεκριμένου εντύπου που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της Απόφασης-Πλαισίου. Για την περίπτωση που η παροχή των πληροφοριών ή των στοιχείων που ζητούνται εντός 8 ωρών θα επιβάρυνε δυσανάλογα την αρχή επιβολής του νόμου προς την οποία απευθύνεται η αίτηση, η εν λόγω αρχή μπορεί να αναβάλει την παροχή των πληροφοριών ή των στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή, ενημερώνει αμέσως την αιτούσα αρχή επιβολής του νόμου για την αναβολή και παρέχει τις αιτούμενες πληροφορίες ή στοιχεία το συντομότερο δυνατόν, αλλά το αργότερο εντός τριών ημερών.¹⁶⁴

Ακολουθεί στην Απόφαση-Πλαίσιο η περιγραφή του περιεχομένου των αιτήσεων παροχής πληροφοριών και στοιχείων. Ειδικότερα, πληροφορίες και στοιχεία είναι δυνατόν να ζητούνται για τον εντοπισμό, την πρόληψη ή τη διερεύνηση αδικήματος εφόσον υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι ώστε να θεωρηθεί ότι άλλα κράτη διαθέτουν σχετικές πληροφορίες και στοιχεία. Η αίτηση εκθέτει τους αντικειμενικούς αυτούς λόγους και εξηγεί το σκοπό για τον οποίο ζητούνται οι εν λόγω πληροφορίες και στοιχεία και τη σχέση μεταξύ του σκοπού και του προσώπου το οποίο αφορούν οι πληροφορίες και τα στοιχεία. Η αιτούσα αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου αποφεύγει να ζητεί περισσότερες πληροφορίες ή στοιχεία ή να τάσσει συντομότερες προθεσμίες από τις απαιτούμενες για το σκοπό της αίτησης. Οι αιτήσεις παροχής πληροφοριών ή στοιχείων περιέχουν τουλάχιστον τις πληροφορίες που βρίσκονται στο Παράρτημα Β της Απόφασης-Πλαισίου.¹⁶⁵

Με το άρθρο 6 περιγράφονται οι διάλογοι επικοινωνίας δια των οποίων διεξάγεται η ανταλλαγή πληροφοριών καθώς και η χρησιμοποιούμενη γλώσσα. Η ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων δυνάμει της Απόφασης-Πλαισίου μπορεί να διεξαχθεί μέσω όλων των υφιστάμενων διαύλων διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της επιβολής του νόμου. Για την αίτηση και την ανταλλαγή πληροφοριών θα χρησιμοποιείται η γλώσσα που ισχύει για το συγκεκριμένο διάλογο επικοινωνίας. Τα κράτη μέλη, όταν κάνουν τις δηλώσεις τους με τις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, παρέχουν και τις λεπτομέρειες για τα σημεία επαφής στα οποία μπορούν να αποστέλλονται αιτήσεις σε επείγουσες περιπτώσεις. Οι λεπτομέρειες αυτές μπορούν να τροποποιούνται οποιαδήποτε στιγμή.

¹⁶⁴ Άρθρο 4 παρ. 2, 3 και 4 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁶⁵ Άρθρο 5 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

Η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου κοινοποιεί στα κράτη μέλη και στην Επιτροπή τις δηλώσεις που παραλαμβάνει.¹⁶⁶

Η ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρμόδιων αρχών επιβολής του νόμου διαφορετικών κρατών μελών, μπορεί να είναι αυθόρμητη, χωρίς να προηγηθεί αίτημα, εφόσον υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι ώστε να θεωρηθεί ότι οι εν λόγω πληροφορίες και στοιχεία θα μπορούσαν να διευκολύνουν τον εντοπισμό, την πρόληψη ή τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων που χωρεί εκτέλεση Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης.¹⁶⁷ Η αυθόρμητη αυτή ανταλλαγή πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που παρέχει τις πληροφορίες. Η παροχή πληροφοριών και στοιχείων περιορίζεται στα στοιχεία που θεωρούνται σχετικά και αναγκαία για τον επιτυχή εντοπισμό, την πρόληψη ή τη διερεύνηση του συγκεκριμένου εγκλήματος ή εγκληματικής δραστηριότητας.¹⁶⁸

Αμέσως μετά τις προβλέψεις για τη συνεργασία, ακολουθεί άρθρο σχετικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το κοινό συμφέρον των κρατών μελών για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος απαιτεί την εξεύρεση της δέουσας ισορροπίας μεταξύ της ταχείας και αποτελεσματικής συνεργασίας σε θέματα επιβολής του νόμου και των συμφωνημένων αρχών και κανόνων σχετικά με την προστασία των δεδομένων, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις ατομικές ελευθερίες.¹⁶⁹

Στο άρθρο 8 προβλέπεται η προστασία των δεδομένων για τα πλαίσια εφαρμογής της Απόφασης-Πλαισίου. Το άρθρο παραπέμπει στις εθνικές διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων του κράτους μέλους που λαμβάνει την αίτηση. Επιπλέον, αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108 και στις αρχές της Σύστασης αριθ. R (87) 15 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη ρύθμιση της χρήσεως των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον αστυνομικό τομέα [Σύσταση R (87) 15]¹⁷⁰. Ορίζεται ότι οι πληροφορίες και τα στοιχεία, στα οποία αναφέρεται η Απόφαση-Πλαίσιο, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου του κράτους μέλους στο οποίο έχουν παρασχεθεί αποκλειστικά για τους σκοπούς για τους οποίους έχουν παρασχεθεί σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο ή

¹⁶⁶ Άρθρο 6 παρ. 1 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁶⁷ Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 2 της Απόφασης-Πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ.

¹⁶⁸ Άρθρο 7 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁶⁹ Σκ. 11 του Προοιμίου της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁷⁰ Σύσταση αριθ. R (87) 15 προς τα κράτη μέλη για τη ρύθμιση της χρήσης προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα, η οποία εγκρίθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1987.

για την αποτροπή άμεσης και σοβαρής απειλής κατά της δημόσιας ασφάλειας. Η επεξεργασία τους για άλλους σκοπούς επιτρέπεται μόνο κατόπιν αδείας του κράτους μέλους που τα διαβίβασε και βάσει του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους που τα λαμβάνει. Η άδεια μπορεί να παρασχεθεί εφόσον το επιτρέπει η εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους που διαβιβάζει. Κατά την παροχή πληροφοριών και στοιχείων δυνάμει της Απόφασης-Πλαισίου, η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου μπορεί, σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία, να θέτει στην αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου, προς την οποία παρέχει τις εν λόγω πληροφορίες, όρους όσον αφορά τη χρήση τους και όρους όσον αφορά τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης του εγκλήματος ή της επιχείρησης συλλογής στοιχείων σχετικά με το έγκλημα, στα πλαίσια της οποίας έλαβε χώρα η ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων. Η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου προς την οποία διαβιβάζονται οι πληροφορίες δεσμεύεται από τους όρους αυτούς, εκτός εάν η εθνική νομοθεσία προβλέπει ότι οι περιορισμοί στη χρήση αίρονται για τις δικαστικές αρχές, τα νομοθετικά σώματα ή άλλα ανεξάρτητα σώματα που ιδρύθηκαν βάσει νόμου και έχουν αναλάβει την ευθύνη της εποπτείας των αρμόδιων αρχών επιβολής του νόμου. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι πληροφορίες και τα στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο κατόπιν διαβουλεύσεων με το κράτος μέλος που διεβίβασε, του οποίου τα συμφέροντα και οι απόψεις πρέπει να ληφθούν υπόψη όσο το δυνατόν περισσότερο. Το κράτος μέλος προς το οποίο διαβιβάζονται οι πληροφορίες μπορεί σε ειδικές περιπτώσεις να κληθεί από το κράτος μέλος που έκανε την κοινοποίηση να παράσχει πληροφορίες για την χρήση και την περαιτέρω επεξεργασία των πληροφοριών και στοιχείων που διαβιβάστηκαν.¹⁷¹

Όπως παρατηρείται, λόγω της χρονικής στιγμής έκδοσης της Απόφασης-Πλαισίου, ήτοι το 2006, πριν από την θέσπιση ακόμα και της Απόφασης-Πλαισίου 2008/977/ΔΕΥ, το άρθρο 8 παραπέμπει για την προστασία προσωπικών δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108 και στην Σύσταση R (87) 15. Στην αξιολόγηση και επανεξέταση της Απόφασης-Πλαισίου από την Επιτροπή, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής της με την Οδηγία, προέκυψε ότι στην Απόφαση-Πλαίσιο θα πρέπει να επικαιροποιηθούν οι παραπομπές στο οριζόντιο πλαίσιο για την προστασία των

¹⁷¹ Άρθρο 8 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

δεδομένων και συμπερίληψη παραπομπής στη δυνατότητα εφαρμογής της Οδηγίας 2016/680.¹⁷²

Περαιτέρω, με το άρθρο 8 καθορίζονται κανόνες με μία διαφορετική οπτική της αρχής του περιορισμού του σκοπού. Η οπτική αυτή εστιάζει στον λόγο άντλησης της πληροφορίας από το έτερο κράτος μέλος και όχι στο λόγο συλλογής της, όπως η αστυνομική Οδηγία κάτι που φαίνεται και στο έντυπο του Παραρτήματος Β, στα πεδία του οποίου εξειδικεύεται επακριβώς το διερευνώμενο έγκλημα και οι λόγοι για τους οποίους ζητούνται οι πληροφορίες. Φαίνεται ότι η επιδεικνυόμενη ευαισθησία, σχετίζεται περισσότερο με το γεγονός της προέλευσης των πληροφοριών από έτερα κράτη μέλη από ότι με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, μιας και η περαιτέρω χρήση σε άλλες υποθέσεις εξαρτάται από τη λήψη άδειας από το κράτος μέλος που παρείχε τις πληροφορίες. Παράλληλα, τυχόν προστιθέμενη αξία για την προστασία δεδομένων από τη διάταξη αποσβέννυται, ελλείψει πρόβλεψης για διαγραφή των λαμβανόμενων πληροφοριών ή για πλήρη απαγόρευση χρήσης σε διαφορετική υπόθεση. Τέλος, παρατηρείται εκτεταμένη παραπομπή σε εθνικές διατάξεις, εμμέσως όμως η κατάσταση είναι βελτιωμένη πλέον, λόγω της θέσπισης της Οδηγίας 2016/680 με υποχρέωση ενσωμάτωσης από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης.

Ζητήματα παράλληλα δημιουργούνται λόγω της στήριξης της Απόφασης-Πλαισίου στο νομικό πλαίσιο του λαμβάνοντος και όχι του αποστέλλοντος κράτους μέλους, όσον αφορά την χρήση των δεδομένων,¹⁷³ κάτι που επίσης περιορίζεται πλέον, λόγω της θέσπισης της Οδηγίας 2016/680.

Οι αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τους, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ανταλλαγής πληροφοριών ή στοιχείων, τις απαιτήσεις του απορρήτου της ανάκρισης. Προς τούτο οι αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου εγγυώνται, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, την εμπιστευτικότητα όλων των παρεχόμενων πληροφοριών και στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως εμπιστευτικά.¹⁷⁴

Οι ουσιαστικές διατάξεις της Απόφασης-Πλαισίου κλείνουν με την καταγραφή των λόγων για τους οποίους, παρακρατούνται πληροφορίες ή στοιχεία.

¹⁷² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

¹⁷³ V. Mitsilegas, ό.π., σελ. 256

¹⁷⁴ Άρθρο 9 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

Μια αρχή μπορεί να αρνηθεί να παράσχει πληροφορίες ή στοιχεία μόνο εφόσον υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι ώστε να υποθέσει ότι η παροχή των πληροφοριών ή στοιχείων, θα έβλαπτε ουσιώδη συμφέροντα εθνικής ασφάλειας του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, ή θα έθετε σε κίνδυνο την επιτυχία διεξαγομένης έρευνας ή επιχείρησης συλλογής στοιχείων σχετικά με έγκλημα, ή την ασφάλεια προσώπων, ή είναι σαφώς δυσανάλογη ή άσχετη με τους σκοπούς για τους οποίους ζητήθηκε. Επιπλέον, όταν η αίτηση αφορά αξιόποινη πράξη που δυνάμει της νομοθεσίας του αιτούντος κράτους τιμωρείται με ποινή φυλάκισης διάρκειας μικρότερης ή ίσης του ενός έτους, η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου μπορεί να αρνηθεί να παράσχει τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που ζητούνται. Τέλος, η αρμόδια αρχή επιβολής του νόμου αρνείται να παράσχει πληροφορίες ή στοιχεία εάν η αρμόδια δικαστική αρχή δεν έχει επιτρέψει την πρόσβαση στις ζητούμενες πληροφορίες και την ανταλλαγή τους σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 3.¹⁷⁵ Σχετικά με την εν λόγω διάταξη, όπως προέκυψε κατά την επανεξέταση της Απόφασης-Πλαισίου από την Επιτροπή, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής της με την Οδηγία, προέκυψε ότι στην Απόφαση-Πλαίσιο θα πρέπει να αποσαφηνιστούν οι διασφαλίσεις σχετικά με την απαίτηση για αξιολόγηση του αναγκαίου και αναλογικού χαρακτήρα κάθε ανταλλαγής πληροφοριών.¹⁷⁶

Στο Παράρτημα της Απόφασης-Πλαισίου, ακολουθεί έντυπο ανταλλαγής πληροφοριών που χρησιμοποιείται από το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση προκειμένου να διαβιβάζονται οι πληροφορίες και/ή τα στοιχεία που ζητήθηκαν, να ενημερώνεται η αιτούσα αρχή για την αδυναμία τήρησης της κανονικής προθεσμίας, την ανάγκη υποβολής της αίτησης σε δικαστική αρχή για τη χορήγηση άδειας ή την άρνηση διαβίβασης πληροφοριών. Παράλληλα, υφίσταται έντυπο που χρησιμοποιείται από την αιτούσα αρχή, όταν ζητούνται πληροφορίες ή στοιχεία δυνάμει της Απόφασης-Πλαισίου.

Με την Απόφαση-Πλαίσιο υφίσταται η δυνατότητα για ενίσχυση της ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων μεταξύ των εθνικών αρχών σε μεγάλη κλίμακα. Η ενίσχυση αυτή δημιουργεί προβληματισμούς σε σχέση με τη νομιμότητα της και την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ιδίως δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Βασικός λόγος ανησυχίας υφίσταται λόγω της έλλειψης πρόβλεψης για

¹⁷⁵ Άρθρο 10 της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.

¹⁷⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

το τι συμβαίνει με τα προσωπικά δεδομένα από τη στιγμή της διαβίβασης σε άλλη αρχή και έπειτα. Ίδια ανησυχία υφίσταται για την περίπτωση διατήρησης δεδομένων, ακόμα και αυτών που σε αντίστοιχη περίπτωση, το λαμβάνον κράτος μέλος δεν θα είχε τη δυνατότητα να διαθέτει σχετικές πληροφορίες, λόγω του διαφορετικού χαρακτήρα των αρμόδιων αρχών που περιλαμβάνονται. Μάλιστα, υφίσταται ο κίνδυνος, οι αρμόδιες αρχές να ξεπερνούν με τον τρόπο αυτό εμπόδια της ενθικής νομοθεσίας για τη λήψη πληροφοριών, δια της άντλησής τους από αρμόδιες αρχές άλλων χωρών. Πρόκειται για ένα είδος πληροφοριακού-αρχειακού forum shopping.¹⁷⁷

Η Επιτροπή, κατά τον σχεδιασμό της μελλοντικής πορείας της Απόφασης-Πλαισίου, προανήγγειλε την αξιολόγησή της στο πλαίσιο ευρύτερων συζητήσεων σχετικά με την πιθανή μελλοντική κωδικοποίηση της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου της Ένωσης, η οποία, όπως αναφέρεται, θα πρέπει να αποσκοπεί στην αναδιατύπωση και στον εκσυγχρονισμό των διαφόρων νομοθετημάτων που ισχύουν στον τομέα της συνεργασίας για την επιβολή του νόμου. Περαιτέρω, προανήγγειλε την υποβολή νομοθετικής πρότασης, η οποία θα συνεπάγεται, κατ' ελάχιστο, τροποποίηση της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ για την εξασφάλιση της απαραίτητης εναρμόνισης όσον αφορά την προστασία των δεδομένων.¹⁷⁸

¹⁷⁷ V. Mitsilegas, ό.π., σελ. 256

¹⁷⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

Η Απόφαση Prüm

Στο άρθρο 60 της Οδηγίας 2016/680 ορίζεται ρητά ότι δεν τίγονται ειδικές διατάξεις για την προστασία δεδομένων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας και την πρόσβαση των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών σε συστήματα πληροφοριών, που ίσχυαν μέχρι την δημοσίευση της Οδηγίας. Επισημαίνεται ωστόσο στο άρθρο 62 παρ. 6 της Οδηγίας, ότι οι διατάξεις αυτές πρέπει να αξιολογηθούν ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισης με την Οδηγία.¹⁷⁹

Μεταξύ αυτών η Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουνίου 2008 σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος και η Απόφαση 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 2008 για την εφαρμογή της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος, η οποία περιείχε κατά κύριο λόγο τεχνικής φύσεως ζητήματα (τεχνικές προδιαγραφές, δίκτυα κ.λ.π.).

Οι Αποφάσεις αυτές, μαζί με την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνθέτουν κατά ένα μέρος το νομικό πλαίσιο που διέπει την αστυνομική και δικαστική συνεργασία στην Ένωση ιδίως ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών.

Ενόσω η Επιτροπή είχε θέσει υπό επεξεργασία πρόταση Αποφάσεως-Πλαισίου για την ανταλλαγή πληροφοριών βάσει της αρχής της διαθεσιμότητας,¹⁸⁰ ένα μέρος των κρατών μελών της Ένωσης λειτουργούσαν παράλληλα, εκτός κοινοτικού πλαισίου για να ενισχύσουν την αστυνομική συνεργασία μεταξύ τους. Έτσι υπεγράφη μεταξύ τους η Συνθήκη, η οποία πήρε το όνομα της πόλης Prüm όπου υπεγράφη, όπως ακριβώς η Συνθήκη Schengen είχε λάβει το όνομα της πόλης όπου υπεγράφη. Με τον τρόπο αυτό, τα συμβληθέντα κράτη απέφυγαν εμπόδια που δημιουργούνταν λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης εντός της Ένωσης, η οποία

¹⁷⁹ Σκ. 94 του Προοιμίου και άρθρο 60 της Οδηγίας 2016/680.

¹⁸⁰ Πρόταση Απόφασης-Πλαισίου του Συμβουλίου για την ανταλλαγή πληροφοριών βάσει της αρχής της διαθεσιμότητας, COM (2005) 490 final, 12-10-2005

δημιουργούσε μία νομοθετική παράλυση.¹⁸¹ Έτσι, ακολούθησαν τα χνάρια των συμφωνιών Σένγκεν, αναλαμβάνοντας κατ' ουσίαν μία ενισχυμένη συνεργασία εκτός θεσμικού πλαισίου ΕΕ, για αυτό και η Συνθήκη αποκαλείται συχνά ως Σένγκεν ΙΙΙ, στο βαθμό που η προηγούμενη Συνθήκη κατανοείται ως ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την περαιτέρω πορεία της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον εν λόγω τομέα.¹⁸²

Η Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ μετέφερε στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης τις ουσιαστικές διατάξεις της Συνθήκης του Prüm. Οι διατάξεις αυτές βασίζονται στην αρχή της διαθεσιμότητας. Μάλιστα, η Συνθήκη του Prüm αποτελεί το πρώτο εργαλείο υλοποίησης της αρχής της διαθεσιμότητας,¹⁸³ βασισμένο σε μίας μορφής αποκεντρωμένη διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών.¹⁸⁴ Αυτό σημαίνει, όπως προαναφέρθηκε, ότι οι αρμόδιοι για την επιβολή του νόμου υπάλληλοι κράτους μέλους της Ένωσης οι οποίοι χρειάζονται πληροφορίες προκειμένου να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους, μπορούν να τις λαμβάνουν από ένα άλλο κράτος μέλος και ότι οι αρχές επιβολής του νόμου του κράτους μέλους που κατέχει τις πληροφορίες αυτές θα τις παρέχουν, για το σκοπό που έχει δηλωθεί, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της εν εξελίξει έρευνας στο εν λόγω κράτος μέλος.¹⁸⁵

Οι διατάξεις της Απόφασης εφαρμόζονται για τα κράτη μέλη της Ένωσης, αντί των αντίστοιχων διατάξεων που περιέχονται στη Συνθήκη του Prüm. Οποιαδήποτε άλλη διάταξη της Συνθήκης του Prüm εξακολουθεί να εφαρμόζεται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών της.¹⁸⁶

Η Απόφαση προβλέπει μεταξύ άλλων, αμοιβαία δικαιώματα πρόσβασης σε αυτοματοποιημένα αρχεία γενετικού υλικού (DNA), σε συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων και σε μητρώα οχημάτων, υποχρεώνοντας παράλληλα τα συμβαλλόμενα κράτη να συλλέγουν και να αποθηκεύουν σχετικά στοιχεία ακόμα και αν τούτα δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της εσωτερικής δικαιοδοσίας τους.¹⁸⁷

¹⁸¹ V. Mitsilegas, «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009, σελ. 259

¹⁸² Παπαγιάννη Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;» ό.π., σελ. 51

¹⁸³ Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., ό.π., σελ. 221

¹⁸⁴ Boehm F., «Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice», εκδ. Springer, Luxembourg 2012, σελ. 10

¹⁸⁵ Σκ. 4 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁸⁶ Άρθρο 35 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁸⁷ Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., ό.π., σελ. 221-222

Κάθε κράτος διαθέτει καταρχάς δικαίωμα on-line πρόσβασης και αναζήτησης πληροφοριών σε απρόσωπους καταλόγους δεδομένων, που τηρούνται από τα άλλα κράτη και εφόσον εντοπίσει εκεί κρίσιμα στοιχεία, μέσω ενός συστήματος επιτυχούς/μη επιτυχούς αναζήτησης, αποκτά σε δεύτερο στάδιο δυνατότητες λήψης, μέσω υποβολής αντίστοιχων αιτημάτων παραπέρα πληροφοριών.¹⁸⁸

Όπως γίνεται δεκτό με την Απόφαση, για μια πραγματική διεθνή συνεργασία, έχει πρωταρχική σημασία η ταχεία και αποτελεσματική ανταλλαγή επακριβών πληροφοριών. Στόχος της Απόφασης είναι η θέσπιση διαδικασιών για την προώθηση ταχέων, αποτελεσματικών και οικονομικών μέσων ανταλλαγής δεδομένων.¹⁸⁹

Κατόπιν των ανωτέρω η Απόφαση περιλαμβάνει διατάξεις με στόχο τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών, σύμφωνα με τις οποίες τα κράτη μέλη παρέχουν αμοιβαία δικαιώματα πρόσβασης στα αυτοματοποιημένα αρχεία DNA, τα συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων και τα μητρώα οχημάτων. Στην περίπτωση δεδομένων από αυτοματοποιημένα αρχεία DNA και συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων, ένα σύστημα επιτυχούς/μη επιτυχούς αναζήτησης (Hit – No Hit) θα πρέπει να επιτρέπει στο κράτος μέλος που προβαίνει στην αναζήτηση να ζητεί, σε δεύτερο στάδιο, συγκεκριμένα συναφή δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από το κράτος μέλος που χειρίζεται το φάκελο και, εφόσον απαιτείται, να ζητεί περαιτέρω πληροφορίες μέσω διαδικασιών αμοιβαίας συνδρομής, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εγκρίθηκαν με την έκδοση της Απόφασης-Πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ.¹⁹⁰

Το σύστημα της θετικής/αρνητικής απάντησης (hit/no hit) προβλέπει μια δομή σύγκρισης ανώνυμων χαρακτηριστικών, όπου τα πρόσθετα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ανταλλάσσονται μόνον ύστερα από θετική απάντηση, η παροχή και λήψη της οποίας διέπεται από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί δικαστικής συνδρομής. Η διάρθρωση αυτή εξασφαλίζει ένα κατάλληλο σύστημα προστασίας δεδομένων, με την προϋπόθεση ότι για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε άλλο κράτος μέλος προβλέπεται επαρκής προστασία των δεδομένων εκ μέρους των κρατών μελών που λαμβάνουν τα δεδομένα.¹⁹¹

¹⁸⁸ Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., ό.π., σελ. 222

¹⁸⁹ Σκ. 8 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹⁰ Σκ. 10 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹¹ Σκ. 18 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

Για την κοινή χρήση των δεδομένων, οι διαδικασίες αυτές πρέπει να υπάγονται σε έλεγχο και να περιλαμβάνουν κατάλληλες εγγυήσεις όσον αφορά την ακρίβεια και την ασφάλεια των δεδομένων κατά τη διαβίβαση και την αποθήκευση καθώς και τρόπους καταχώρισης της ανταλλαγής δεδομένων και περιορισμούς της χρήσης των πληροφοριών που ανταλλάσσονται.¹⁹²

Οι κανόνες βασίζονται στη δικτύωση των εθνικών βάσεων δεδομένων των κρατών μελών.¹⁹³ Ωστόσο, σε αντίθεση με τη Σουηδική Πρωτοβουλία, η οποία αφορούσε υπάρχουσες πληροφορίες και ρητά δεν καθιέρωνε υποχρέωση των κρατών μελών να συγκεντρώνουν και να αποθηκεύουν πληροφορίες και στοιχεία, με την Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ δίνεται εντολή για δημιουργία σχετικών εθνικών αρχείων DNA, δακτυλικών αποτυπωμάτων και στοιχείων κυκλοφορίας οχημάτων.

Μέσω της Απόφασης, αναβαθμίζεται η διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και ιδίως η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρχών αρμόδιων για την πρόληψη και τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων. Έτσι, στο κεφάλαιο 2 της Απόφασης περιέχονται κανόνες σε σχέση με τους όρους και τη διαδικασία της αυτοματοποιημένης διαβίβασης προφίλ DNA, δεδομένων σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα και ορισμένων δεδομένων σχετικά με άδειες κυκλοφορίας οχημάτων. Στο κεφάλαιο 3 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικά με τους όρους παροχής δεδομένων σε σχέση με σημαντικά γεγονότα με διασυνοριακή διάσταση. Στο κεφάλαιο 4 υφίστανται διατάξεις όσον αφορά τους όρους παροχής πληροφοριών για την πρόληψη τρομοκρατικών πράξεων. Στο κεφάλαιο 5 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικές με τους όρους και τη διαδικασία της αναβάθμισης της διασυνοριακής αστυνομικής συνεργασίας μέσω διάφορων μέτρων. Τέλος, στο κεφάλαιο 6 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικές με την προστασία δεδομένων.¹⁹⁴

Το κεφάλαιο 2 της Απόφασης περιέχει διατάξεις σε ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα. Συγκεκριμένα, αφορά σε σχέση με τους όρους και τη διαδικασία της αυτοματοποιημένης διαβίβασης προφίλ DNA, δεδομένων σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα και ορισμένων δεδομένων σχετικά με άδειες κυκλοφορίας οχημάτων.¹⁹⁵

¹⁹² Σκ. 8 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹³ Σκ. 13 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ

¹⁹⁴ Άρθρο 1 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹⁵ Άρθρα 2-12 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

Πρόκειται για κανόνες βάσει των οποίων παρέχεται επιγραμμική πρόσβαση σε προφίλ DNA για τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων. Βάσει της Απόφασης, από τα κράτη μέλη δημιουργείται και τηρείται εθνικό αρχείο DNA για τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων. Η επεξεργασία των δεδομένων που διατηρούνται στα αρχεία αυτά, διενεργείται σύμφωνα με την Απόφαση, τηρουμένων των εθνικών διατάξεων περί επεξεργασίας δεδομένων.

Για τους σκοπούς της εφαρμογής της Απόφασης, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα δεδομένων αναφοράς από τα εθνικά τους αρχεία DNA, όπως προαναφέρθηκε. Τα δεδομένα αναφοράς περιλαμβάνουν μόνο τα προφίλ DNA που έχουν καταρτισθεί από το μη κωδικοποιητικό τμήμα του DNA και αριθμό αναφοράς. Τα δεδομένα αναφοράς δεν πρέπει να περιέχουν δεδομένα που να επιτρέπουν την άμεση αναγνώριση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται. Τα δεδομένα αναφοράς τα οποία δεν αποδίδονται σε συγκεκριμένο πρόσωπο («αταυτοποίητα προφίλ DNA») πρέπει να επισημαίνονται.¹⁹⁶

Βάσει της Απόφασης, κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να ορίσει «εθνικό σημείο επαφής», τόσο για την παροχή δεδομένων DNA όσο και σχετικά με τα δακτυλικά αποτυπώματα.¹⁹⁷

Για τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων, τα κράτη μέλη παρέχουν στα εθνικά σημεία επαφής των λοιπών κρατών μελών, πρόσβαση στα δεδομένα αναφοράς των εθνικών τους αρχείων DNA, με εξουσία διεξαγωγής αυτοματοποιημένων αναζητήσεων μέσω σύγκρισης των προφίλ DNA. Αναζητήσεις επιτρέπονται μόνο σε ατομικές περιπτώσεις και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του αιτούντος κράτους μέλους. Εάν από την αυτοματοποιημένη αναζήτηση προκύψει ότι τυχόν παρασχεθέν προφίλ DNA αντιστοιχεί σε προφίλ DNA που έχει καταχωρισθεί στο φάκελο του λαμβάνοντος κράτους μέλους στον οποίο διεξάγεται η αναζήτηση (Hit), το σημείο επαφής του αναζητούντος κράτους μέλους λαμβάνει με αυτοματοποιημένη διαδικασία κοινοποίηση των δεδομένων αναφοράς με τα οποία έχει διαπιστωθεί αντιστοιχία. Εάν δεν προκύψει αντιστοιχία (No Hit), παρέχεται η σχετική αυτοματοποιημένη κοινοποίηση.¹⁹⁸

Επιπλέον, για τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων, τα κράτη μέλη συγκρίνουν, με αμοιβαία συγκατάθεση, μέσω των εθνικών σημείων επαφής τους, τα αταυτοποίητα

¹⁹⁶ Άρθρο 2 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹⁷ Άρθρο 6 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

¹⁹⁸ Άρθρο 3 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

προφίλ DNA που διαθέτουν με όλα τα προφίλ DNA από τα δεδομένα αναφοράς των άλλων εθνικών αρχείων DNA. Τα προφίλ αυτά παρέχονται και συγκρίνονται με αυτοματοποιημένο τρόπο. Τα αταυτοποιήτα προφίλ DNA παρέχονται προς σύγκριση μόνον εφόσον αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο του αιτούντος κράτους μέλους. Εάν κράτος μέλος, μετά τη σύγκριση, διαπιστώσει ότι κάποιο από τα παρασχεθέντα προφίλ DNA αντιστοιχεί σε προφίλ που υπάρχει στα εθνικά του αρχεία DNA, παρέχει αμελλητί στο εθνικό σημείο επαφής του άλλου κράτους μέλους τα δεδομένα αναφοράς με τα οποία διαπιστώθηκε αντιστοιχία.¹⁹⁹

Εάν, κατά τις προαναφερόμενες διαδικασίες, διαπιστωθεί αντιστοιχία μεταξύ προφίλ DNA, η παροχή περαιτέρω διαθέσιμων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και άλλων πληροφοριών σχετικά με τα δεδομένα αναφοράς διέπεται από το εθνικό δίκαιο του προς ο η αίτηση κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί νομικής συνδρομής.²⁰⁰

Πρακτικά, βλέπουμε με την Απόφαση να δημιουργείται ένα σύστημα δύο επιπέδων. Αρχικά, βάσει της Απόφασης, η οποία βασίζεται στην αρχή της διαθεσιμότητας, παρέχονται δικαιώματα πρόσβασης σε «δεδομένα ευρετηρίου»²⁰¹ για σύγκριση. Σε περίπτωση θετικού αποτελέσματος (Hit), σε δεύτερο επίπεδο ζητούνται περαιτέρω πληροφορίες κατόπιν αίτησης, σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ.

Εάν, κατά τη διάρκεια έρευνας ή ποινικής διαδικασίας, δεν υπάρχουν διαθέσιμα προφίλ DNA για συγκεκριμένο πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του προς ο η αίτηση κράτους μέλους, το εν λόγω κράτος μέλος παρέχει νομική συνδρομή με τη συλλογή και εξέταση κυτταρικού υλικού από το πρόσωπο αυτό και με την παροχή του ληφθέντος προφίλ DNA, εφόσον, α) το αιτούν κράτος μέλος προσδιορίζει το σκοπό για τον οποίο απαιτείται αυτό, β) το αιτούν κράτος μέλος προσκομίζει ένταλμα έρευνας ή δήλωση της αρμόδιας αρχής, όπως απαιτεί το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους, τα οποία αποδεικνύουν ότι οι προϋποθέσεις συλλογής και εξέτασης κυτταρικού υλικού θα επληρούντο εάν το συγκεκριμένο πρόσωπο βρισκόταν στο έδαφος του αιτούντος κράτους μέλους, και γ) σύμφωνα με το δίκαιο

¹⁹⁹ Άρθρο 4 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ

²⁰⁰ Άρθρο 5 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ

²⁰¹ Παπαγιάννη Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;», ό.π., σελ. 51

του προς ο η αίτηση κράτους μέλους, πληρούνται οι προϋποθέσεις συλλογής και εξέτασης κυτταρικού υλικού και παροχής των προφίλ DNA.²⁰²

Ακολουθούν στο 2^ο Τμήμα του Κεφαλαίου, διατάξεις που αφορούν τα δεδομένα σχετικά με τα δακτυλικά αποτυπώματα.

Για το σκοπό της εφαρμογής της Απόφασης, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα δεδομένων αναφοράς από το αρχείο για τα εθνικά συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων που έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη και τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων. Τα δεδομένα αναφοράς περιλαμβάνουν μόνο δεδομένα σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα και αριθμό αναφοράς. Τα δεδομένα αναφοράς δεν πρέπει να περιέχουν δεδομένα που να επιτρέπουν την άμεση αναγνώριση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται. Τα δεδομένα αναφοράς τα οποία δεν αποδίδονται σε συγκεκριμένο πρόσωπο («αταυτοποίητα δεδομένα σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα») πρέπει να επισημαίνονται.²⁰³

Για την πρόληψη και τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων, τα κράτη μέλη παρέχουν στα εθνικά σημεία επαφής των λοιπών κρατών μελών, όπως αναφέρεται στο άρθρο 11, πρόσβαση στα δεδομένα αναφοράς των συστημάτων αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων που έχουν δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό, με εξουσία διεξαγωγής αυτοματοποιημένων αναζητήσεων μέσω σύγκρισης των δεδομένων αυτών. Αναζητήσεις επιτρέπονται μόνο σε ατομικές περιπτώσεις και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του αιτούντος κράτους μέλους. Η αντιστοιχία δεδομένων σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα με δεδομένα αναφοράς που κατέχει το κράτος μέλος το οποίο διαχειρίζεται το αρχείο επιβεβαιώνεται από το εθνικό σημείο επαφής του αιτούντος κράτους μέλους μέσω της αυτοματοποιημένης παροχής των δεδομένων αναφοράς που απαιτούνται για τη διαπίστωση σαφούς αντιστοιχίας.²⁰⁴

Εάν, κατά τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 9, διαπιστωθεί αντιστοιχία μεταξύ δεδομένων σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα (Hit), η παροχή περαιτέρω διαθέσιμων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και άλλων πληροφοριών σχετικά με τα δεδομένα αναφοράς διέπεται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί

²⁰² Άρθρο 7 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ

²⁰³ Άρθρο 8 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²⁰⁴ Άρθρο 9 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

νομικής συνδρομής.²⁰⁵ Στην πράξη, ακολουθούνται τα βήματα σε δύο επίπεδα, όπως προαναφέρθηκε για τα προφίλ DNA.

Στο Τμήμα 3 του κεφαλαίου περιλαμβάνονται διατάξεις για τα δεδομένα σχετικά με τις άδειες κυκλοφορίας οχημάτων. Για την αναγκαία λειτουργία των διατάξεων και την παροχή δεδομένων κατόπιν αίτησης τα κράτη μέλη ορίζουν εθνικό σημείο επαφής.

Συγκεκριμένα, για την πρόληψη και διερεύνηση αξιόποινων πράξεων και κατά την αντιμετώπιση άλλων αδικημάτων που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων ή της εισαγγελικής υπηρεσίας στο κράτος μέλος που προβαίνει στην αναζήτηση καθώς και για τη διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας, τα κράτη μέλη παρέχουν στα εθνικά σημεία επαφής των λοιπών κρατών μελών, πρόσβαση στα κατωτέρω δεδομένα σχετικά με άδειες κυκλοφορίας οχημάτων, με την εξουσία να διεξάγουν αυτοματοποιημένες αναζητήσεις σε ατομικές περιπτώσεις, σε α) δεδομένα σχετικά με ιδιοκτήτες ή χρήστες, και β) δεδομένα σχετικά με οχήματα.

Οι αναζητήσεις μπορούν να διεξάγονται μόνο με πλήρες αριθμό αμαξώματος ή πλήρη αριθμό άδειας κυκλοφορίας. Η αναζήτηση διενεργείται μόνο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που προβαίνει στην αναζήτηση αυτή.²⁰⁶

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και μη προσωπικού χαρακτήρα για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών με σκοπό την πρόληψη της διάπραξης αξιόποινων πράξεων και τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας σε σχέση με σημαντικά γεγονότα με διασυνοριακή διάσταση.²⁰⁷

Έτσι, στο κεφάλαιο 3 της Απόφασης περιλαμβάνονται διατάξεις για παροχή δεδομένων μη προσωπικού (άρθρο 13) αλλά και προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 14), για την πρόληψη αξιοποίνων πράξεων και τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, για σημαντικά γεγονότα με διασυνοριακή διάσταση, ιδίως αθλητικές εκδηλώσεις ή συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αντίστοιχα μέσω εθνικού σημείου επαφής (άρθρο 15).²⁰⁸

Εν συνεχεία, στο κεφάλαιο 4 περιέχονται διατάξεις σχετικά με τα μέτρα πρόληψης τρομοκρατικών πράξεων και ιδίως για την παροχή πληροφοριών (άρθρο

²⁰⁵ Άρθρο 10 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²⁰⁶ Άρθρο 12 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²⁰⁷ Σκ. 14 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²⁰⁸ Άρθρα 13-15 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

16). Συγκεκριμένα, προβλέπεται δυνατότητα παροχής από τα κράτη μέλη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και πληροφοριών και ιδίως ονοματεπώνυμο, ημερομηνία και τον τόπο γέννησης και περιγραφή των περιστάσεων από τις οποίες προκύπτουν οι εύλογες υπόνοιες ότι τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα θα διαπράξουν αξιόποινες τρομοκρατικές πράξεις.²⁰⁹ Για την εφαρμογή του συγκεκριμένου άρθρου κάθε κράτος μέλος ορίζει εθνικό σημείο επαφής για την ανταλλαγή πληροφοριών με τα εθνικά σημεία επαφής των λοιπών κρατών μελών. Το παρέχον κράτος μέλος μπορεί, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, να επιβάλλει όρους για τη χρήση των σχετικών δεδομένων και πληροφοριών από το λαμβάνον κράτος μέλος. Το λαμβάνον κράτος μέλος δεσμεύεται από τους όρους αυτούς.²¹⁰

Ακολουθούν στο κεφάλαιο 5 διατάξεις που αναφέρονται σε άλλης μορφής συνεργασία (κοινές επιχειρήσεις, χρήση όπλων, πυρομαχικών κ.λπ.).²¹¹ Τα κεφάλαια 3 και 5, κρίθηκαν ήδη κατά την αξιολόγησή τους ως, χρήζοντα ευθυγράμμισής με την Οδηγία, όσον αφορά τις κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία για την πρόληψη της διάπραξης αξιόποινων πράξεων και τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας σε σχέση με σημαντικά γεγονότα ή σε σχέση με άλλες μορφές συνεργασία. Επιπλέον, θεωρείται αναγκαία η διευκρίνιση στην Απόφαση, ότι οποιαδήποτε ανταλλαγή πληροφοριών που πραγματοποιείται, και ιδίως η παροχή δεδομένων σε σχέση με σημαντικά γεγονότα ή άλλες μορφές συνεργασίας (κεφάλαια 3 και 5) εξυπηρετεί μόνο τον σκοπό της πρόληψης και της διερεύνησης αξιόποινων πράξεων και της διατήρησης της δημόσιας ασφάλειας.²¹²

Όπως εξαγγέλλεται, η Απόφαση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που καθιερώνονται ιδίως στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²¹³ Στα πλαίσια αυτά, η στενότερη αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις πρέπει να πραγματοποιείται με σεβασμό των

²⁰⁹ Σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας η οποία αντικαταστάθηκε από την Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της Απόφασης-Πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της Απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου

²¹⁰ Άρθρο 16 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²¹¹ Άρθρο 17-23 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ

²¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

²¹³ Σκ. 22 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μέσω ειδικών ρυθμίσεων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες πρέπει να αντιστοιχούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων μορφών ανταλλαγής δεδομένων. Οι εν λόγω διατάξεις προστασίας δεδομένων πρέπει να λαμβάνουν ιδίως υπόψη την ειδική φύση της διασυνοριακής επιγραμμικής πρόσβασης (on-line) στις βάσεις δεδομένων. Δεδομένου ότι, κατά την επιγραμμική πρόσβαση, το κράτος μέλος που χειρίζεται το φάκελο δεν μπορεί να προβαίνει σε προηγούμενους ελέγχους, πρέπει να προβλεφθεί ένα σύστημα που θα εξασφαλίζει τη διεξαγωγή εκ των υστέρων παρακολούθησης.²¹⁴

Έτσι, στο κεφάλαιο 6 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικές με την προστασία δεδομένων, αναφορικά με την εφαρμογή της Απόφασης. Η ύπαρξη ειδικού ξεχωριστού κεφαλαίου για την προστασία δεδομένων στην Απόφαση κρίνεται θετικά σε πρώτο βαθμό από την θεωρία.²¹⁵ Στο άρθρο 24 περιλαμβάνονται ορισμοί σχετικοί με την εφαρμογή της Απόφασης.²¹⁶

Με την Απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων που προκύπτουν από τη στενότερη αστυνομική και δικαστική συνεργασία, επιδιώκεται, όπως αναφέρεται, να εξασφαλιστεί ένα κατάλληλο επίπεδο προστασίας των δεδομένων, σύμφωνα πάντα με το νομικό πλαίσιο της περιόδου δημοσίευσής της. Έτσι, λόγω της χρονικής στιγμής έκδοσης της Απόφασης, ήτοι το 2008, πριν από την θέσπιση της Απόφασης-Πλαισίου 2008/977/ΔΕΥ, η Απόφαση παραπέμπει στο επίπεδο προστασίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108, καθώς και στις αρχές της Σύστασης R (87) 15.²¹⁷ Στην αξιολόγηση και επανεξέταση της Απόφασης από την Επιτροπή, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής της με την Οδηγία, κρίνεται αναγκαία, η επικαιροποίηση της παραπομπής στο εφαρμοστέο πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων της Οδηγίας 2016/680.²¹⁸

²¹⁴ Σκ. 17 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²¹⁵ V. Mitsilegas, «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009, σελ. 261-262

²¹⁶ Άρθρο 24 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²¹⁷ ΣΚ. 19 του Προοιμίου της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²¹⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

Οι διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων που περιέχονται στην Απόφαση περιλαμβάνουν επίσης αρχές περί προστασίας των δεδομένων οι οποίες ήταν αναγκαίες λόγω ελλείψεως, όπως αναφέρεται στην ίδια την Απόφαση, Απόφασης-Πλαισίου για την προστασία των δεδομένων στον τρίτο πυλώνα. Η Απόφαση, όπως αναφέρεται, θα πρέπει να εφαρμοσθεί σε ολόκληρο τον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις υπό την προϋπόθεση ότι το επίπεδο προστασίας που προβλέπει είναι επαρκές και δεν είναι χαμηλότερο από την προστασία που προβλέπεται στη Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108 και λαμβάνει υπόψη τη Σύσταση R (87) 15, ακόμη και σε περιπτώσεις μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων. Για την εφαρμογή της Απόφασης, ήτοι για την παροχή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ορίζεται ως υποχρεωτικό προαπαιτούμενο, η μεταφορά των διατάξεων του κεφαλαίου 6 στο εθνικό δίκαιο των σχετικών κρατών μελών.²¹⁹

Κατά το άρθρο 26, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το λαμβάνον κράτος μέλος επιτρέπεται μόνον για τους σκοπούς για τους οποίους έχουν παρασχεθεί τα δεδομένα σύμφωνα με την Απόφαση. Η επεξεργασία για άλλους σκοπούς επιτρέπεται μόνο με προηγούμενη άδεια του κράτους μέλους που διαχειρίζεται το φάκελο και υπό την επιφύλαξη μόνον του εθνικού δικαίου του λαμβάνοντος κράτους μέλους. Η άδεια αυτή παρέχεται εφόσον η εν λόγω επεξεργασία για τους συγκεκριμένους άλλους σκοπούς επιτρέπεται δυνάμει του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους που χειρίζεται το φάκελο. Ειδικότερα, η επεξεργασία των δεδομένων που παρέχονται για την αυτοματοποιημένη αναζήτηση και σύγκριση προφίλ DNA και την αυτοματοποιημένη αναζήτηση δεδομένων σχετικών με τα δακτυλικά αποτυπώματα από το κράτος μέλος αναζήτησης ή σύγκρισης επιτρέπεται μόνον προκειμένου:

- α) να διαπιστωθεί κατά πόσον υφίσταται αντιστοιχία μεταξύ των συγκρινόμενων προφίλ DNA ή δεδομένων σχετικά με δακτυλικά αποτυπώματα·
- β) να προετοιμασθεί και να υποβληθεί αστυνομική ή δικαστική αίτηση νομικής συνδρομής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, σε περίπτωση αντιστοιχίας μεταξύ των δεδομένων αυτών·
- γ) να πραγματοποιηθεί καταγραφή κατά την έννοια του άρθρου 30 της Απόφασης.

Το κράτος μέλος που χειρίζεται το φάκελο επεξεργάζεται τα δεδομένα που του παρέχονται σύμφωνα με τα προρρηθέντα μόνον όταν αυτό απαιτείται για τους

²¹⁹ Σκ. 20 του Προοιμίου και άρθρο 25 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

σκοπούς της σύγκρισης, των αυτόματων απαντήσεων στις αναζητήσεις ή των καταγραφών σύμφωνα με το άρθρο 30. Τα παρεχόμενα δεδομένα διαγράφονται αμέσως μετά τη σύγκριση των δεδομένων ή τις αυτόματες απαντήσεις στις αναζητήσεις, εκτός εάν απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία για τους σκοπούς που προαναφέρθηκαν. Αναφορικά με τα δεδομένα που παρέχονται για την αυτοματοποιημένη αναζήτηση δεδομένων σχετικά με τις άδειες κυκλοφορίας οχημάτων, χρησιμοποιούνται από το κράτος μέλος που χειρίζεται το φάκελο μόνον όταν αυτό απαιτείται για το σκοπό των αυτόματων απαντήσεων σε διαδικασίες αναζήτησης ή των καταγραφών που προβλέπονται στο άρθρο 30. Τα παρεχόμενα δεδομένα διαγράφονται αμέσως μετά τις αυτόματες απαντήσεις στις αναζητήσεις, εκτός εάν απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία για τις καταγραφές που προβλέπονται στο άρθρο 30. Το κράτος μέλος αναζήτησης μπορεί να χρησιμοποιεί τα δεδομένα που περιέχονται στην απάντηση μόνο για τη διαδικασία για την οποία έλαβε χώρα η αναζήτηση.²²⁰

Εν προκειμένω, σε αντίθεση με όσα προαναφέρθηκαν για την Σουηδική Πρωτοβουλία, το πνεύμα της Απόφασης φαίνεται να είναι περισσότερο προστατευτικό για την προστασία δεδομένων, κυρίως λόγω των προβλέψεων της για άμεση διαγραφή των παρεχόμενων δεδομένων μετά τη σύγκριση ή τις αυτόματες απαντήσεις αλλά και για την ρητή απαγόρευση χρήσης τους σε άλλη διαδικασία από αυτή για την οποία έλαβε χώρα η αναζήτηση.

Ως αρμόδιες αρχές για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με την Απόφαση ορίζονται μόνο οι αρχές, οι φορείς και τα δικαστήρια που είναι αρμόδια για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 26 της Απόφασης. Ιδίως, παρέχονται δεδομένα σε άλλες οντότητες μόνο με προηγούμενη άδεια του παρέχοντος κράτους μέλους και σύμφωνα με το δίκαιο του λαμβάνοντος κράτους μέλους.²²¹

Ως ιδιαίτερης αξίας κρίνεται η ύπαρξη άρθρου για την ακρίβεια των δεδομένων και τον επίκαιρο χαρακτήρα τους και στην πρόβλεψη δικαιωμάτων διόρθωσης και διαγραφής δεδομένων, ιδίως κατά τον χρόνο θέσπισής της Απόφασης. Στο άρθρο 28 περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που αφορούν την ακρίβεια των δεδομένων, τον επίκαιρο χαρακτήρα τους και τη διάρκεια αποθήκευσής τους. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν την ακρίβεια και τον επίκαιρο

²²⁰ Άρθρο 26 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²²¹ Άρθρο 27 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

χαρακτήρα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Εάν προκύπτει αυτοδικαίως (ex officio) ή από κοινοποίηση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ότι έχουν παρασχεθεί εσφαλμένα δεδομένα ή δεδομένα που δεν θα έπρεπε να έχουν παρασχεθεί, αυτό κοινοποιείται αμελλητί στο λαμβάνον κράτος μέλος ή τα λαμβάνοντα κράτη μέλη. Το σχετικό κράτος μέλος ή τα σχετικά κράτη μέλη υποχρεούνται να διορθώσουν ή να διαγράψουν τα δεδομένα. Επιπλέον, τα παρεχόμενα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διορθώνονται, εφόσον διαπιστώνεται ότι είναι εσφαλμένα. Εάν ο λαμβάνων φορέας εύλογα θεωρεί ότι τα παρασχεθέντα δεδομένα είναι εσφαλμένα ή ότι θα έπρεπε να διαγραφούν, ενημερώνει πάραυτα το φορέα ο οποίος τα παρείχε. Όσον αφορά τα δεδομένα των οποίων η ακρίβεια αμφισβητείται από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται και των οποίων η ακρίβεια ή ανακρίβεια δεν δύναται να αποδειχθεί, επισημαίνονται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών και κατ' αίτηση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Εφόσον υπάρχει επισήμανση, μπορεί να αφαιρείται υπό την επιφύλαξη του εθνικού δικαίου των κρατών μελών και μόνο με την άδεια του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή βάσει αποφάσεως του αρμόδιου δικαστηρίου ή της ανεξάρτητης αρχής προστασίας δεδομένων. Περαιτέρω, τα παρασχεθέντα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία δεν θα έπρεπε να έχουν παρασχεθεί ή ληφθεί, διαγράφονται. Τα δεδομένα τα οποία έχουν παρασχεθεί και ληφθεί νομίμως διαγράφονται, αν δεν απαιτούνται πλέον για το σκοπό για τον οποίο παρασχεθήκαν ή/και μετά την παρέλευση της μέγιστης περιόδου διατήρησης των δεδομένων που ορίζει το εθνικό δίκαιο του παρέχοντος κράτους μέλους, εφόσον ο παρέχων φορέας ενημέρωσε τον λαμβάνοντα φορέα για την εν λόγω μέγιστη περίοδο κατά την παροχή των δεδομένων. Εφόσον μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι η διαγραφή αυτή θα έθιγε τα συμφέροντα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, τα δεδομένα κλειδώνονται αντί να διαγραφούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Τα κλειδωμένα δεδομένα μπορούν να παρέχονται ή να χρησιμοποιούνται μόνον για το σκοπό ο οποίος εμπόδισε τη διαγραφή τους.

Για την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, λαμβάνονται μέτρα από τους παρέχοντες και λαμβάνοντες φορείς. Πρόκειται για τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας και ασφάλειας των δεδομένων. Συγκεκριμένα, λαμβάνονται τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας και ασφάλειας των δεδομένων λαμβάνουν μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά της τυχαίας

ή μη εξουσιοδοτημένης καταστροφής, τυχαίας απώλειας, μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης, μη εξουσιοδοτημένης ή τυχαίας αλλοίωσης και μη εξουσιοδοτημένης κοινολόγησης. Λαμβάνονται τα πλέον σύγχρονα τεχνικά μέτρα για την αποτελεσματική προστασία και ασφάλεια των δεδομένων, ιδίως όσον αφορά την εμπιστευτικότητα και την ακεραιότητά τους. Χρησιμοποιούνται διαδικασίες κρυπτογράφησης και αδειοδότησης που αναγνωρίζονται από τις αρμόδιες αρχές κατά την προσφυγή σε δίκτυα γενικής πρόσβασης, και μπορεί να ελεγχθεί το παραδεκτό των αναζητήσεων.²²²

Περαιτέρω, κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι καταγράφεται κάθε μη αυτοματοποιημένη παροχή και κάθε μη αυτοματοποιημένη λήψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το φορέα που διαχειρίζεται το φάκελο και το φορέα αναζήτησης προκειμένου να εξακριβώνεται το παραδεκτό της παροχής. Η καταγραφή πρέπει να περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες, όπως ιδίως το λόγο της παροχής, τα παρεχόμενα δεδομένα, την ημερομηνία της παροχής και το όνομα ή τον κωδικό αναφοράς του φορέα αναζήτησης και του φορέα που χειρίζεται το φάκελο. Αυτοματοποιημένες αναζητήσεις προφίλ DNA, δακτυλικών αποτυπωμάτων και αδειών κυκλοφορίας οχημάτων ή συγκρίσεις προφίλ DNA μπορούν να διενεργούν μόνο ειδικά εξουσιοδοτημένα όργανα των εθνικών σημείων επαφής. Ο κατάλογος των εν λόγω εξουσιοδοτημένων οργάνων διατίθεται, κατόπιν αιτήσεως, στις αρχές ελέγχου και στα λοιπά κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι κάθε παροχή και λήψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το φορέα που διαχειρίζεται το φάκελο και το φορέα αναζήτησης καταγράφεται, συμπεριλαμβανομένης της κοινοποίησης του κατά πόσον ήταν επιτυχής η αναζήτηση. Η καταγραφή περιλαμβάνει πληροφορίες για τα παρεχόμενα δεδομένα, την ημερομηνία και την ακριβή χρονική στιγμή της παροχής, και το όνομα ή τον κωδικό αναφοράς του φορέα αναζήτησης και του φορέα που χειρίζεται το φάκελο. Ο φορέας αναζήτησης καταγράφει επίσης το λόγο της αναζήτησης ή παροχής καθώς και την αναγνωριστική μονάδα του οργάνου που διεξήγαγε την αναζήτηση και του οργάνου που παρήγγειλε την αναζήτηση ή την παροχή. Ο φορέας που προβαίνει στην καταγραφή γνωστοποιεί αμέσως τα καταγραφέντα δεδομένα κατόπιν αιτήσεως στις αρμόδιες αρχές προστασίας δεδομένων του σχετικού κράτους μέλους, το αργότερο εντός τεσσάρων εβδομάδων από τη λήψη της αίτησης. Τα καταγραφέντα δεδομένα μπορούν να

²²² Άρθρο 29 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

χρησιμοποιούνται μόνον για τους σκοπούς παρακολούθηση της προστασίας των δεδομένων και ασφάλειας των δεδομένων. Τα καταγραφέντα δεδομένα προστατεύονται με κατάλληλα μέτρα έναντι της ανάρμοστης χρήσης και άλλων μορφών αντικανονικής χρήσης, διατηρούνται δε επί δύο έτη. Μετά την περίοδο διατήρησης, τα καταγραφέντα δεδομένα διαγράφονται αμέσως. Υπεύθυνες για τους νομικούς ελέγχους όσον αφορά την παροχή ή τη λήψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι οι ανεξάρτητες αρχές προστασίας δεδομένων ή, αναλόγως της περίπτωσης, οι δικαστικές αρχές των αντίστοιχων κρατών μελών. Οποιοσδήποτε μπορεί να ζητήσει από τις αρχές αυτές να ελέγξουν τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων που τον αφορούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Ανεξάρτητα από τέτοια αιτήματα, οι εν λόγω αρχές και οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την καταγραφή διενεργούν τυχαίους ελέγχους της νομιμότητας της παροχής, βάσει των σχετικών φακέλων. Τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών διατηρούνται προς επιθεώρηση επί 18 μήνες από τις ανεξάρτητες αρχές προστασίας δεδομένων. Μετά την παρέλευση του διαστήματος αυτού, καταστρέφονται αμέσως. Κάθε αρχή προστασίας δεδομένων μπορεί να καλείται από την ανεξάρτητη αρχή προστασίας δεδομένων άλλου κράτους μέλους να ασκήσει τα καθήκοντά της σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Οι ανεξάρτητες αρχές προστασίας δεδομένων των κρατών μελών εκτελούν τα καθήκοντα επιθεώρησης που απαιτούνται για την αμοιβαία συνεργασία, ιδίως μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών.²²³ Κατά την αξιολόγηση της Απόφασης, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής της με την Οδηγία, κρίνεται αναγκαία η εξασφάλιση ότι οι απαιτήσεις καταγραφής είναι πλήρως εναρμονισμένες με την Οδηγία.²²⁴

Ακολούθως προβλέπεται δικαίωμα ενημέρωσης και αποζημίωσης των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Επιπλέον, το οικείο πρόσωπο δικαιούται να ζητεί τη διόρθωση των ανακριβών δεδομένων και τη διαγραφή των δεδομένων που υποβλήθηκαν παράνομα σε επεξεργασία. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν επίσης ότι το εν λόγω πρόσωπο, σε περίπτωση παράβασης των δικαιωμάτων του όσον αφορά την προστασία των δεδομένων, έχει πράγματι τη δυνατότητα να ασκήσει αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα ενώπιον ανεξάρτητου δικαστηρίου ή ενώπιον ανεξάρτητης αρχής ελέγχου, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την

²²³ Άρθρο 30 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²²⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και ότι του παρέχεται η δυνατότητα να ζητήσει αποζημίωση ή άλλης μορφής ικανοποίηση. Η λεπτομερής διαδικασία άσκησης των δικαιωμάτων αυτών και οι λόγοι περιορισμού του δικαιώματος πρόσβασης διέπονται από τις οικείες εθνικές διατάξεις του κράτους μέλους στο οποίο ασκεί τα δικαιώματά του το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Σε περίπτωση παροχής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει της Απόφασης από φορέα κράτους μέλους, ο λαμβάνων φορέας του άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλεσθεί την ανακρίβεια των παρασχεθέντων δεδομένων ως λόγο προκειμένου να αποφύγει την ευθύνη του έναντι του ζημιωθέντος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Εάν ο λαμβάνων φορέας καταδικασθεί στην καταβολή αποζημίωσης λόγω χρήσης ανακριβών δεδομένων τα οποία του διαβιβάστηκαν, ο φορέας παροχής των δεδομένων επιστρέφει πλήρως στον λαμβάνοντα φορέα το ποσό της αποζημίωσης.²²⁵

Στην προβλεφθείσα στο άρθρο 62 παρ. 6 της Οδηγίας 2016/680, αξιολόγηση και επανεξέταση των ειδικών διατάξεων αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, από την Επιτροπή, ως προς την αναγκαιότητα ευθυγράμμισής τους με την Οδηγία, προέκυψε ότι η Απόφαση θα πρέπει να εναρμονιστεί με τη Οδηγία, ιδίως όσον αφορά τις διασφαλίσεις για την προστασία των δεδομένων. Μεταξύ αυτών, κρίθηκε αναγκαία η εναρμόνιση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων και των κανόνων σχετικά με την ευθύνη για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τα μέσα προσφυγής, θεωρήθηκε αναγκαία.²²⁶

Το παρέχον κράτος μέλος δικαιούται να λάβει ενημέρωση από το λαμβάνον κράτος μέλος, κατόπιν αιτήματος, σχετικά με την επεξεργασία των παρασχεθέντων δεδομένων και το αποτέλεσμα της επεξεργασίας.²²⁷

Ο τρόπος εισαγωγής της Απόφασης συμπεριέλαβε ελάχιστα τη βάση του διαλόγου, της δημόσιας συζήτησης ή λεπτομερή ελέγχου και επεξεργασίας. Αρχικά συζητήθηκε μυστικά, ως διεθνής συνθήκη, πριν την κατάθεσή της στα εθνικά κοινοβούλια, ενώ ως Απόφαση σε δεύτερο χρόνο παρουσιάστηκε πιο πολύ σε ολοκληρωμένη μορφή, στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα, με ελάχιστη συμμετοχή του

²²⁵ Άρθρο 31 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

²²⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final. Πρβλ. όμως και την άποψη του Ángeles Gutiérrez Zarga, ό.π., σελ. 126, σύμφωνα με τον οποίο θα πρέπει να εξεταστεί με ιδιαίτερη προσοχή η αναγνώριση δικαιώματος πρόσβασης, δεδομένου ότι μπορεί να καταστήσει ατελέσφορο το ρόλο καταχώρισης, που είναι

²²⁷ Άρθρο 32 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μία αδικαιολόγητη βιασύνη. Η Απόφαση έχει σημαντικές συνέπειες όσον αφορά τα προσωπικά δεδομένα αλλά και στη σχέση μεταξύ κράτους και ιδιώτη. Σε πρώτο επίπεδο, η Απόφαση υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εγκαθιδρύσουν εθνικό αρχείο DNA, εισάγοντας με τον τρόπο αυτό στην εθνική πραγματικότητα «από την πίσω πόρτα», χωρίς εθνική δημόσια συζήτηση ή λεπτομερή έλεγχο και επεξεργασία. Περαιτέρω, η Απόφαση απαιτεί την διαθεσιμότητα ευαίσθητων δεδομένων σε περίπτωση hit και επιτρέπει την αυτοματοποιημένη αναζήτηση στο εθνικό αρχείο που περιέχει ευαίσθητα δεδομένα, από αρχές άλλων κρατών. Η αναζήτηση γίνεται επί τη βάση του νομικού πλαισίου του αιτούντος κράτους μέλους, κάτι που μπορεί να φέρει σημαντικές αλλαγές στο νομικό πλαίσιο του κράτους μέλους σε ευαίσθητα θέματα χωρίς εθνική δημόσια συζήτηση ή λεπτομερή έλεγχο και επεξεργασία. Απ' την άλλη πλευρά, η Απόφαση περιέχει ξεχωριστό κεφάλαιο για την προστασία δεδομένων, ωστόσο, πέρα από αυτό ο μηχανισμός συνεργασίας που εισάγει βασίζεται σε όχι ξεκάθαρους κανόνες και σε μεγάλο βαθμό στην εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, δεν περιέχονται τα δεδομένα που θα περιλαμβάνονται στα εθνικά αρχεία DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων.²²⁸ Έτσι, ενδέχεται να υφίστανται διαφορές και αναντιστοιχία μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών σε σχέση με τους λόγους καταχώρισης δεδομένων προσώπων και τις κατηγορίες των προσώπων των οποίων τα δεδομένα καταχωρίζονται.²²⁹ Και εδώ θα μπορούσαμε να διακρίνουμε και πάλι τον κίνδυνο πληροφοριακού forum shopping, ήτοι να αντλούνται δεδομένα που με την εθνική νομοθεσία δεν θα μπορούσαν να αντληθούν (ό,τι δε μπορεί να καταχωρίζεται ή να αντλείται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, αντλείται από άλλο κράτος μέλος που το έχει συλλέξει νόμιμα κατά το εθνικό του δίκαιο).

Η Απόφαση δέχθηκε σοβαρή κριτική, όσον αφορά το αντικείμενό της γενικά, καθώς θεωρείται ότι η πρόταξη της ασφάλειας, οδηγεί κατ' ανάγκη στη δημιουργία νέων βάσεων δεδομένων και εν προκειμένω στη δημιουργία νέων αρχείων δακτυλικών αποτυπωμάτων και ιδίως DNA. Η δημιουργία τέτοιου είδους αρχείων

²²⁸ V. Mitsilegas, «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009, σελ. 261-262

²²⁹ Γνώμη Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων της 07-12-2007 επί του σχεδίου της Απόφασης, παρ. 7 - Γνωμοδότηση του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την πρωτοβουλία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για τη θέσπιση απόφασης του Συμβουλίου για την εφαρμογή της απόφασης 2007/.../ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (2008/C 89/01)

χαρακτηρίζεται ως άκρως επικίνδυνη ενέργεια, όσο στο σχετικό νομικό πλαίσιο υφίστανται γενικές και αόριστες ρήτρες, όπως η προστασία του γενικού συμφέροντος και η διαφύλαξη της κρατικής ασφάλειας, οι οποίες δρουν σε βάρος της προστασίας των δικαιωμάτων και ιδίως της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.²³⁰ Το σύστημα Hit/No Hit φαίνεται να μετρίασε σε κάποιο βαθμό τις αντιδράσεις σε σχέση με την προστασία δεδομένων, ωστόσο σε κάθε περίπτωση παραμένει το ζήτημα της ορθής εξισορρόπησης της αποτελεσματικής αστυνομικής συνεργασίας με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.²³¹

Σε κάθε περίπτωση, όποια και αν είναι η δυναμική της συγκεκριμένης, αλλά και κάθε πράξης σε σχέση με την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και της βαριάς εγκληματικότητας, δε μπορεί το γεγονός αυτό να δικαιολογήσει την υιοθέτηση μέτρων τέτοιας σοβαρότητας, πίσω από κρυμμένες πόρτες, εν τη απουσία του εσωτερικού κρατικού διαλόγου, παραγκωνίζοντας τη Γνώμη του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων και αγνοώντας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.²³²

²³⁰ Παπαγιάννη Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;» ό.π., σελ. 53, 56, 58.

²³¹ Holzacker R.- Luif P., «Freedom, Security and Justice in the European Union», εκδ. Springer, Groningen The Netherlands – Vienna Austria, 2014, σελ. 117

²³² Gutwirth S. – Pouillet Y. – De Hert P., «Data Protection in a Profiled World», εκδ. Springer, Brussels-Namur Belgium, 2010, σελ. 240-241

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η διατήρηση του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης αποτελεί έναν βασικό στόχο. Στα πλαίσια αυτά, πρωταρχική επιδίωξη θα πρέπει να είναι η ορθή εξισορρόπηση αφ' ενός της ασφάλειας, που επιδιώκεται δια της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και αφ' ετέρου της ελευθερίας, μέσω της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων τα προσωπικά δεδομένα. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτελεί ένα δικαίωμα που δεν είναι απόλυτο, εν' όψει της ανάγκης για ελεύθερη κυκλοφορία αυτών εντός της Ένωσης αλλά και για την επίτευξη αποτελεσματικής αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, εφαρμοζόμενων όμως πάντοτε κανόνων και επαρκών εγγυήσεων.

Το κυριότερο ρυθμιστικό πλαίσιο για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών αποτελεί η Οδηγία 2016/680.

Όπως φανερώνεται ήδη από τον τίτλο της, η Οδηγία 2016/680 προσπαθεί να εξισορροπήσει, αφ' ενός μεν την απαίτηση για προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος των προσωπικών δεδομένων, αφ' ετέρου δε της ανάγκης για αποτελεσματική αστυνομική και δικαστική συνεργασία μέσω της διάθεσης και ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων εντός της Ένωσης.

Διαδραματίζοντας τον εν λόγω ρόλο, φαίνεται πως αρχικά εκσυγχρόνισε το σχετικό νομικό πλαίσιο καθιστώντας την επεξεργασία και την παρεχόμενη προστασία ανεξάρτητες από την χρησιμοποιούμενη τεχνική και τεχνολογία. Παράλληλα, έθεσε σημαντικούς κανόνες και αρχές για την επεξεργασία, καθώς και προστατευτικά μέτρα και εγγυήσεις για τον πολίτη.

Ως προς την ουσία της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων, αυτή, σε σχέση με το παρελθόν, φαίνεται βελτιωμένη, αφού η Οδηγία, για αρχή, ενσωματώνει ρυθμίσεις που υφίστανται στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων, ιδίως σε σχέση με τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, την προηγούμενη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου επεξεργασίας και την υποχρέωση διαβούλευσης με

την εποπτική αρχή, διαδικασία η οποία στο παρελθόν εξέλειπε παντελώς, το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε αρμόδια εποπτική αρχή, αλλά και αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής τόσο κατά της εποπτικής αρχής, όσο και κατά του υπευθύνου ή εκτελούντος την επεξεργασία, γεγονός το οποίο αναμένεται να επιδράσει στην ένταση του δικαστικού ελέγχου σε έναν τομέα δικαστικού αυτοπεριορισμού και κρατικής ευχέρειας.²³³

Εντούτοις, δεν θα ήταν δυνατό να μην προβλεφθεί δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίσουν περιορισμούς στα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Άλλως δεν θα υπήρχε η αναγκαία ευελιξία για τις αρμόδιες αρχές και θα καθίστατο ατελέσφορο το έργο τους. Όμως, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί η εν λευκώ παροχή της δυνατότητας να στηρίζουν τους περιορισμούς σε αόριστες νομικές έννοιες, όπως η δημόσια ασφάλεια και η εθνική ασφάλεια, χωρίς οποιαδήποτε εξειδίκευση των εννοιών ελλείψει ορισμού ή χωρίς την θέσπιση περαιτέρω προϋποθέσεων.

Στα πλαίσια αυτά, προγενέστερες Αποφάσεις του ΔΕΕ δύνανται να μας δώσουν κάποια ελάχιστα στοιχεία ορισμού των εν λόγω εννοιών²³⁴ και να μας οδηγήσουν να προτείνουμε διορθωτικές παρεμβάσεις²³⁵, ήδη στις διατάξεις της Οδηγίας και όχι δευτερευόντως από τα κράτη μέλη. Ειδικότερα η Οδηγία θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε:

- Να περιοριστεί η δυνατότητα για γενικευμένη τήρηση αρχείου μεγάλου μέρους του πληθυσμού για λόγους δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας.
- Να υφίσταται σχέση μεταξύ της ατομικής συμπεριφοράς του υποκειμένου των διατηρούμενων δεδομένων και συγκεκριμένης πραγματικής, ενεστώσας και αρκούντως σοβαρής απειλής για τη δημόσια ή εθνική ασφάλεια.
- Τα διατηρούμενα δεδομένα να συνδέονται με συγκεκριμένη χρονική περίοδο, γεωγραφική ζώνη, κύκλο συγκεκριμένων προσώπων που φέρονται να αναμειγνύονται με μία υπόθεση.
- Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ύπαρξης καταλόγου συμπεριφορών – εγκλημάτων που, συνδυαστικά με τα προαναφερθέντα, μπορούν να συνδεθούν με δυνατότητα περιορισμού δικαιωμάτων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους

²³³ Βλ. Χρήστου Β., «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 244-245, κατά την οποία η προστασία δεδομένων είναι σίγουρα βελτιωμένη.

²³⁴ Βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις ΔΕΕ C- 145/09 Land Baden-Württemberg κατά Παναγιώτη Τσακουρίδη και C-601/15 J. N. κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

²³⁵ Βλ. απόφαση ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12, Digital Rights Ireland

δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας. Ο κατάλογος αυτός θα πρέπει να περιορίζεται στην βαριά εγκληματικότητα και την τρομοκρατία, τα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα και τα αναφερόμενα στο άρθρο 83 ΣΛΕΕ.

Περαιτέρω, στα ίδια επίπεδα ίσως λειτουργούσε θετικά η ανάθεση περαιτέρω αρμοδιοτήτων στους Υπευθύνους Προστασίας Δεδομένων των αρμόδιων αρχών, ή η ενίσχυση των ήδη ανατεθεισών, οι οποίοι, θα μπορούσαν να γνωμοδοτούν επί συγκεκριμένων περιπτώσεων. Ωστόσο, κάτι τέτοιο θα απαιτούσε ενίσχυση της ανεξαρτησίας τους, ενδεχομένως δια της καθιέρωσης χρονικού διαστήματος υποχρεωτικής θητείας ως ΥΠΔ.

Ωστόσο, η πολυδαίδαλη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι δυνατό να προκαλέσει σύγχυση ακόμη και στο νομικό που θα κληθεί να ενημερωθεί και να αναζητήσει τα ισχύοντα ή τα δικαιώματά του ίδιου ή του εκάστοτε εκπροσωπούμενου από αυτόν. Για τον δε πολίτη φαντάζει πραγματικά αδύνατο. Περαιτέρω, τα ζητήματα δυσκολεύουν, λόγω των ειδικών εφαρμοζόμενων νομικών καθεστώτων, όπως το καθεστώς του Χώρου Σένγκεν, ή ο Κανονισμός 2018/1725 που αφορά την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι η Οδηγία 2016/680, παρά τον αναφερόμενο σκοπό της, δεν εφαρμόζεται σε σχέση με την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους οργανισμούς ενωσιακής αστυνομικής και δικαστικής δράσης και συνεργασίας, όπως η Europol, η Eurojust, η OLAF και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, κάτι που επιδεικνύει ιδιαίτερη ασυνέπεια από πλευράς του ενωσιακού νομοθέτη.

Τα προαναφερόμενα οδηγούν στην αρνητική αξιολόγηση της Οδηγίας, με ευθύνη του ενωσιακού νομοθέτη. Η κριτική αυτή εδράζεται στη μη ενοποίηση των ειδικών καθεστώτων, στην αδικαιολόγητη παραγωγή νέων κανόνων, κατ' αντιγραφή σε μεγάλο βαθμό της Οδηγίας και στην εφαρμογή εκτεταμένου ειδικού νομικού πλαισίου για κάθε οργανισμό αστυνομικής και δικαστικής δράσης και συνεργασίας, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό την Οδηγία, αλλά και τον Κανονισμό 2018/1725 την εξαίρεση αντί για τον κανόνα. Αντίστοιχα, πέραν της αποτυχίας της Οδηγίας να αποτελέσει τον γενικό κανόνα, αν απομένων στόχος της Οδηγίας είναι να προκαλέσει την ομοιομορφία μεταξύ του νομικού πλαισίου των κρατών μελών, αποτυγχάνει και πάλι, αφού δεν εξειδικεύει τις ρυθμίσεις του, όπως ιδίως τις προθεσμίες διατήρησης

δεδομένων. Με αυτά τα δεδομένα, η τελική χρησιμότητα της Οδηγίας 2016/680 τίθεται εν αμφιβόλω.

Κρίνεται αναγκαία για τους λόγους αυτούς η λήψη μέτρων για την αναμόρφωση του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με την θέσπιση ενός ενιαίου νομικού πλαισίου στο μέτρο του δυνατού, ή έστω την κωδικοποίηση του υπάρχοντος. Το ίδιο φυσικά θα πρέπει να λάβει χώρα και για τις ρυθμίσεις που αφορούν την αστυνομική και δικαστική συνεργασία στην Ένωση.

Στο νομικό πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών περιλαμβάνονται η «Σουηδική Πρωτοβουλία», ήτοι η Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ και η Απόφαση Prüm ήτοι η Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ. Με την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ θεσπίζονται οι κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου των κρατών μελών μπορούν να ανταλλάσσουν, γρήγορα και αποτελεσματικά, υπάρχουσες πληροφορίες και στοιχεία με σκοπό τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών ή τη συλλογή στοιχείων όσον αφορά αξιόποινες πράξεις. Η Απόφαση Prüm βασίζεται στην αρχή της διαθεσιμότητας και σχετίζεται με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος μέσω παροχής αμοιβαίων δικαιωμάτων πρόσβασης σε αυτοματοποιημένα αρχεία γενετικού υλικού (DNA), σε συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων και σε μητρώα οχημάτων, υποχρεώνοντας παράλληλα τα συμβαλλόμενα κράτη να συλλέγουν και να αποθηκεύουν σχετικά στοιχεία ακόμα και αν τούτα δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της εσωτερικής δικαιοδοσίας τους.

Ωστόσο, διαπιστώνονται ελλείψεις σχετικά με την προστασία δεδομένων σε σχέση με τις εν λόγω πράξεις της Ένωσης. Μέρος αυτών οφείλονται στον χρόνο έκδοσής τους, ήτοι πριν ακόμα εκδοθεί η Απόφαση-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ την οποία αντικατέστησε η Οδηγία 2016/680. Η Επιτροπή, στα πλαίσια του ελέγχου ευθυγράμμισης των εν λόγω πράξεων με την Οδηγία, έχει ήδη διαπιστώσει ότι αυτές χρήζουν εναρμόνισης με το νέο νομικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων.

Παράλληλα, υφίσταται γενικότερα έλλειψη νομολογίας σχετικής με το σύγχρονο νομικό πλαίσιο επεξεργασίας και προστασίας δεδομένων, ιδίως με την Οδηγία 2016/680 αλλά και με την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ και την

Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ κάτι που δεν διευκολύνει την ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με την ερμηνεία τους.

Στα πλαίσια αυτά, μιας και όπως προαναφέρθηκε το νομικό πλαίσιο αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας χρήζει κωδικοποίησης ή αναμόρφωσης, κρίνουμε πως θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την θέσπιση εξ ολοκλήρου νέων κανόνων, προς αντικατάσταση των συγκεκριμένων, έχοντας τα πλήρη εχέγγυα νομιμότητας. Οι εν λόγω διοικητικού χαρακτήρα πράξεις θα πρέπει να αντικατασταθούν από νέες, που θα προκύψουν κατόπιν διαλόγου και διαφανών διαδικασιών, με συμμετοχή των δημοκρατικώς νομιμοποιούμενων οργάνων. Οι νέοι κανόνες θα πρέπει να περιέχουν σε ενιαίο κείμενο τις σχετικές ρυθμίσεις, πλήρως εναρμονισμένες με το νομικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων.

Πλέον, καθώς διανύουμε τον 16^ο χρόνο από την θέσπιση της Απόφασης-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ, τον 14^ο χρόνο από την θέσπιση της Απόφασης Prüm και ήδη τον 6^ο από τον ΓΚΠΔ και την αστυνομική Οδηγία, παρατηρείται μία στασιμότητα στις ρυθμίσεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Οι διαδικασίες ευθυγράμμισης του νομικού πλαισίου αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας με το νέο νομικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων κινούνται με πολύ αργό ρυθμό, σε ένα αντικείμενο και σε μία χρονική στιγμή που θα απαιτείτο η τάχιστα ανταπόκριση στις προκλήσεις. Η Ένωση θα πρέπει να επιδείξει άμεσα αντανakλαστικά στις προκλήσεις της εποχής, προτού έρθει αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις, όπως αυτές της επιδιωκόμενης και διαρκώς αυξανόμενης διαλειτουργικότητας των πληροφοριακών συστημάτων²³⁶ και σταθεί ενεή, με παρωχημένο νομικό πλαίσιο να κοιτάζει τις εξελίξεις της ψηφιακής εποχής.

²³⁶ Βλ. Κανονισμό (ΕΕ) 2019/817 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2019, για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα των συνόρων και θεωρήσεων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008, (ΕΕ) 2016/399, (ΕΕ) 2017/2226, (ΕΕ) 2018/1240, (ΕΕ) 2018/1726 και (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και των αποφάσεων 2004/512/ΕΚ και 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., «Προσωπικά Δεδομένα», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016
- Αρβανίτης Δ., «Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας», Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2021
- Αυγερινός Γ.Β., «Άρθρο 39 ΣΕΕ», σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ’ άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012
- Ιγγλεζάκης Ι., «Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων κατά τον Κανονισμό 2016/679 και την Οδηγία 2016/680», ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, 2018, τ. 125/2018
- Καϊάφα -Γκμπάντι Μ. σε Καϊάφα -Γκμπάντι Μ. – Παπακυριάκου Θ., «Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου», Β΄ Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2019
- Καλαβρός Γ.-Ε. -Γεωργόπουλος Θ., «Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», τ. 2ος, 4η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020
- Κρητικός Μ., «Άρθρο 6 ΣΕΕ» σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ’ άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012
- Μεταξάκη Εμμ., «Η ποινική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2015
- Μουκίου Χρ., «Προστασία προσωπικών δεδομένων και ηλεκτρονικές επικοινωνίες» σε Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο., Χάνο Α., «Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010
- Μυλωνόπουλος Χ., «Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο», 3η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2021
- Μυλωνόπουλος Χ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», 2η Έκδοση, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2020
- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων», Έκδοση 2018
- Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., «Συνταγματική θεώρηση του νόμου περί προστασίας δεδομένων (Ν 4624/2019)» σε Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2019, τ. 16, τ. 3/2019

Παπαγιάννης Δ., «Από το Schengen στο Prüm. Αναζητώντας την ασφάλεια, υποσκάπτουμε την ελευθερία;» σε Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο., Χάνο Α., «Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010

Παπαγιάννης Δ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», 5η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016

Παπαγιάννης Δ. «Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001

Παπαγιάννης Δ., «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας», Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 2010, τ. 30, τεύχος 3

Παπαγιάννης Δ., «Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2008

Παπακυριάκου Θ. σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.-Παπακυριάκου Θ., «Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου», Β΄ Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2019

Τζαννετής Α., «Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου στην ενωσιακή ποινική συνεργασία», Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2020

Τζώρτζη Β., «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2018

Φαραντούρη Ν.Ε., «Άρθρο 16 ΣΕΕ» σε Χριστιανό Β., «Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012

Χρήστου Β., «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017

Χριστιανός Β. – Παπαδοπούλου Ρ.-Ε. – Περάκη Μ., «Εισαγωγή στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020

Χριστοδούλου Κ., «Δίκαιο προσωπικών δεδομένων», 2η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2020

Ξενόγλωσση

Aden H., «Police cooperation in the EU before and after the Treaty of Lisbon», in Hartmut Aden (Hg.), «Police Cooperation in the European Union under the Treaty of Lisbon. Opportunities and Limitations, Baden-Baden, 2015

Boehm F., «Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice», εκδ. Springer, Luxembourg 2012

Geelhoed W. - Erkelens L.– Meij A., «Shifting perspectives on the European Public Prosecutor's Office», Asser Press - Springer, Hague Netherlands, 2018

Gutiérrez Ángeles Zarza, «Exchange of Information and Data Protection in Cross-border Criminal Proceedings in Europe», εκδ. Springer, The Hague - Netherlands 2015

Gutwirth S. – Pouillet Y. – De Hert P., «Data Protection in a Profiled World», εκδ. Springer, Brussels-Namur Belgium, 2010

Holzhacker R.- Luif P., «Freedom, Security and Justice in the European Union», εκδ. Springer, Groningen The Netherlands – Vienna Austria, 2014

Kostoris R., «Handbook of European Criminal Procedure», Springer International Publishing, Padua Italy 2018

Lenaerts K., «La vie après l'avis: Exploring the principle of mutual (yet not blind) trust» στο Common Law Market Review, διαθέσιμο στο researchgate.net (ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης 28/12/2021)

Mitsilegas V., «European Criminal Law», Hart Publishing, Oxford UK - Portland USA, 2009

Rafaraci T. – Belfiore R., «EU Criminal Justice», Springer, Catania Italy, 2019

Tracol X., «Chapter V of Regulation (EU) 2018/1725 on transfers of personal data by Union institutions and bodies to third states and international organisations», ERA – Springer, The Hague Netherlands, 2021

Νομολογία

Απόφαση ΔΕΚ 26/62, Van Gen den Loos

Απόφαση ΔΕΚ 6/64, Costa κατά E.N.E.L.

Απόφαση ΔΕΕ C-62/90 Επιτροπή κατά Γερμανίας

Απόφαση ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-92/09 και C-93/09 Volker und Markus Schecke GbR και Hartmut Eifert κατά Land Hessen

Απόφαση ΔΕΕ C-112/00 Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge κατά Republik Österreich

Απόφαση ΔΕΕ C- 145/09 Land Baden-Württemberg κατά Παναγιώτη Τσακουρίδη

Απόφαση ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12, Digital Rights Ireland

Απόφαση ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-14/15 και C-116/15, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου

Απόφαση ΔΕΕ στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-404/15 και C-659/15 PPU, Aranyosi και Caldaru

Απόφαση ΔΕΕ C-601/15 J. N. κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Απόφαση του ΕΔΔΑ της 02-02-2010 στην υπόθεση 964/07, Dalea κατά Γαλλίας

Απόφαση ΕΔΔΑ της 04-12-2008, στις υποθέσεις 30562/04 και 30566/04, S. και Marper κατά Ηνωμένου Βασιλείου

Απόφαση ΣτΕ 26/2020

Νομικό πλαίσιο – Πράξεις νομικού περιεχομένου αρμόδιων αρχών

ν. 2472/1997 (ΦΕΚ Α' 50)

ν. 4624/2019 (ΦΕΚ Α' 137)

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ

Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

Κανονισμός (ΕΕ) 2019/817 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2019, για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα των συνόρων και θεωρήσεων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008, (ΕΕ) 2016/399, (ΕΕ) 2017/2226, (ΕΕ) 2018/1240, (ΕΕ) 2018/1726 και (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και των αποφάσεων 2004/512/ΕΚ και 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου

Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ

Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου

Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της

Απόφασης-Πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της Απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου

Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008 , σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος

Απόφαση 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008 , για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος

Απόφαση-Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Απόφαση-Πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών

Απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 , για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύσταση αριθ. R (87) 15 προς τα κράτη μέλη για τη ρύθμιση της χρήσης προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα, η οποία εγκρίθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1987

Πρόταση Απόφασης-Πλαισίου του Συμβουλίου για την ανταλλαγή πληροφοριών βάσει της αρχής της διαθεσιμότητας, COM (2005) 490 final, 12-10-2005

Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την πρωτοβουλία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για τη θέσπιση απόφασης του Συμβουλίου για την εφαρμογή της απόφασης 2007/.../ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (2008/C 89/01)

Γνωμοδότηση 2/13 του Δικαστηρίου (ΔΕΕ) (ολομέλεια) της 18ης Δεκεμβρίου 2014

Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις με θέμα «Πρώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης μέσω της ενίσχυσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης», 2018/C 449/02

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 24-06-2020 «Μελλοντική πορεία όσον αφορά την εναρμόνιση του πρώην τρίτου πυλώνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων», COM(2020) 262 final.

Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Στρασβούργο 28-1-1981.

Γνωμοδότηση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 6/2021

Γνωμοδότηση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 2/2009